



Baltā pils

Skolas laika atmiņas
Sigulda 1936—1960

SHOUT
SHARE **IT**



Annotation

Baltā pils

Skolas laika atmiņas Sigulda 1936-1960

Grāmatas veidotāji Tatjana Zilvere, Ieva Vītola, Edgars Ceske
Redaktore Rita Treija Māksliniece Dita Pence

Foto no Gaidas Bērziņas, Rolanda Bērziņa, Ritmas Birznicces,
Ritas Busārovas, Tusneldas Celmiņas, Ulda Deisona,

Dailas Krastiņas, Astrīdas Kursītes, Jura Ķibera, Rasma Ķirses,
Visvalža Meidropa, Lūcijas un Edvīna Miķelsonu, Rūtas Lipsnics, Ainas
Raudziņas, Jura Strengas, Valdas Stulpancs, Rasma Talces, Ērikas
Vītolas, Straujas Zariņas, Tatjanas Zilveres personīgajiem arhīviem,
Siguldas Valsts ģimnāzijas novadpētniecības materiālu krājuma un
Turaidas muzejrezervāta krājuma.

© Pensionāru biedrība "Sigulda", 2018 © Dita Pence, 2018

ISBN 978-9934-19-586-0 Iespiests tipogrāfijā "Ulma"

Pensionāru biedrības "Sigulda" veltījums Siguldas Valsts
ģimnāzijas un Latvijas simtgadei

Grāmata izdota ar Siguldas novada pašvaldības atbalstu

-
- [Sāturs](#)
- [Ceļavārdi](#)
- [Tusnelda Celmiņa](#)
- [Ērika Vītola](#)
-
- [Edvīns Miķelsons](#)
- [Lūcija Miķelsone-Tiltiņa](#)
- [Gaida Bērziņa\(Sviķe\)](#)
-
- [Ģirts Veģis](#)
- [Rolands Bērziņš](#)
- [Ritma Birzniece](#)
- [Anna Ozoliņa\(Kaņepe\)](#)
- [Roberts Sīmansons](#)
- [Valda Stulpāne \(Bērziņa\)](#)
-
-
- [Aija Dandzēna \(Paeglīte\)](#)
- [Ritma Busarova \(Kazaka\)](#)
- [Strauja Zariņa \(Gerstoka\)](#)
- [Aina Astra \(Āboliņa\)](#)
- [Jānis Kasparsons](#)

- Daila Krastiņa (Kūriņa)
-
- Astrīda Kursīte (Bērziņa)
- Rasma Ķirse (Miķelsone)
- Tatjana Zilvere (Tretjakova)
- Klases audzinātājs Jānis Kaņeps
- Ruta Legzdiņa (Zastere)
- Rasma Talce(Krauliņa)
-
-
-
- Aija Zandberga(Cāzere)
- Rūta Lipsne
- Brāļi Gailīši
- Visvaldis Meidrops
- Juris Ķibers
-
- Juris Strenga
- Aina Raudziņa
- Andrejs Jaunaus
- Skolotāja Solovjova
- Siguldas vidusskolas skolotājs Uldis Deisons.
- notes
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
 - 10
 - 11
 - 12
 - 13
 - 14
 - 15
 - 16
 - 17
 - 18
 - 19
 - 20
 - 21

- ☐ [22](#)
- ☐ [23](#)
- ☐ [24](#)
- ☐ [25](#)
- ☐ [26](#)
- ☐ [27](#)
- ☐ [28](#)
- ☐ [29](#)
- ☐ [30](#)
- ☐ [31](#)
- ☐ [32](#)
- ☐ [33](#)
- ☐ [34](#)
- ☐ [35](#)
- ☐ [36](#)
- ☐ [37](#)
- ☐ [38](#)
- ☐ [39](#)
- ☐ [40](#)
- ☐ [41](#)
- ☐ [42](#)
- ☐ [43](#)
- ☐ [44](#)
- ☐ [45](#)
- ☐ [46](#)
- ☐ [47](#)
- ☐ [48](#)
- ☐ [49](#)
- ☐ [50](#)
- ☐ [51](#)
- ☐ [52](#)
- ☐ [53](#)
- ☐ [54](#)

Baltā pils

Skolas laika atmiņas Sigulda 1936-1960



Tehniskas kļūmes dēļ izdevumā 115. un 116. Ipp. tabulā ziemā
“noslidējusi” trekā ailīte, atvainojamies par sagādātajām
neprecizitātēm!

Šeit korekts mācību iestāžu uzskaitījums Siguldas vidusskolas
1952. gada absolventiem:

Nr. p.k.	Uzvārds vārds	Mācību iestāde pēc vidusskolas	Profesija	Piezīmes
1.	Andersone Ausma	-	strādniece	Mirusi 1976. gadā
2.	Andersone Lelda	Rīgas Lietišķās mākslas vidusskola	māksliniece	
3.	Brēde Leons	-	strādnieks	
4.	Cāzere Aija	Rīgas Medicīnas institūts	ārste	
5.	Dagils Gunārs	Latvijas Valsts universitāte	inženieris	
6.	Ekerte Vizma	LPI	skolotāja	
7.	Gorbunova Ņina	Latvijas Valsts Fizikultūras institūts	skolotāja	
8.	Julla Ludmila	LPI	skolotāja	Mirusi 1976. gadā
9.	Korde Ziedonis	Latvijas Valsts Fizikultūras institūts	treneris	
10.	Krauliņa Rašma	Rīgas Pedagoģiskais institūts	skolotāja	
11.	Krinberga Anna	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	grāmatvede	
12.	Krisone Marta	Medmāsu skola	medmāsa	
13.	Krūskons Uldis	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	inženieris	
14.	Linkuna Aija	LPI	skolotāja	
15.	Martinsons Jānis	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	inženieris	
16.	Ozola Aina	-	sakaru darbiniece	
17.	Pētersone Lūcija	-	strādniece	
18.	Preiss Arnis	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	inženieris	Miris 1984. gadā
19.	Pulkstene Biruta	Rīgas Medicīnas institūts	farmaceite	
20.	Reke Astrīda	Rīgas Pedagoģiskais institūts	skolotāja	
21.	Rubene Velta	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	inženiere	
22.	Sniedze Laimonis	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	-	Miris 1953. gadā
23.	Šmite Mirdza	Latvijas Valsts universitāte	inženiere	
24.	Strauts Leons	Latvijas Valsts universitāte	inženieris	
25.	Vārtiņa Aija	Rīgas Medicīnas institūts	zobārste	Mirusi 1987. gadā
26.	Vernere Biruta	Rīgas Pedagoģiskais institūts	?	
27.	Lariņa Gaida	?	?	
28.	Zastere Ruta	Rīgas Pedagoģiskais institūts	skolotāja	
29.	Zālītis Imants	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	inženieris	

Pensionāru biedrības "Sigulda" veltījums Siguldas Valsts
ģimnāzijas un Latvijas simtgadei

Grāmata izdota ar Siguldas novada pašvaldības atbalstu



SIGULDA AIZRAUJ

Sirsnīga pateicība aktīvākajiem un atsaucīgākajiem Siguldas vidusskolas absolventiem - Gaidai Bērziņai, Ritmai Birzniecei, Ritai Busārovai, Dailai Krastiņai, Astrīdai Kursītei, Jurim Ķiberam, Rutai Lipsnei, Annai Ozoliņai, Rasmai Rozentālei, Valdai Stulpānei!

Liels paldies par atbalstu atmiņu izdevuma sagatavošanā Kitijai Bergmanei, Edgaram Ceskem, Ingai Krišānei, Mārai Runei, Līgai Sausiņai, Ievai Vītolai, Kristiānai Zeilai, Tatjanai Zilverei un Siguldas novada pašvaldībai!

- 11 Ceļavārdi. Edgars Ceske Skolas laika atmiņas
- 20 Tusnelda Celmiņa 32 Ērika Vītola
- 35 Edvīns Miķelsons 37 Lūcija Miķelsone
- 39 Gaida Bērziņa
- 42 Ģirts Veģis
- 45 Rolands Bērziņš
- 46 Ritma Birzniece
- 56 Anna Ozoliņa
- 60 Roberts Sīmansons 63 Valda Stulpāne
- 73 Aija Dandzēna
- 75 Rita Busārova
- 78 Strauja Zariņa
- 79 Aina Astra Ābol i ņa
- 83 Jānis Kasparsons
- 87 Daila Krastiņa
- 94 Atrsīda Kursīte
- 109 Rasma Ķirse
- 111 Tatjana Zilvere
- 114 Ruta Legzdiņa
- 115 Rasma Talce
- 122 Biruta Upeniece
- 125 Rūta Lipsne
- 128 Visvaldis Meidrops 131 Juris Ķibers
- 135 Juris Strenga
- 137 Aina Raudziņa
- 139 Andrejs Janaus
- 141 Uldis Deisons

Mācības

25

Vecāku ziņojumi skolai.

Skolnieks E. Tīcāns nebija
 4. XII. 1939. g. un nav
 gatavojis stundas 5. XII.
 39. g. Tēmesls - Lohu
 25.

Skolnieks Edgars Tīcāns da-
 lu apstākļu dēļ nebija skolā
 I. 1940. g. un nav sagatavojis
 stundas 16. I. 1940. g.
 P. Tīcāns

D. st. 1. II.

Skolnieks Edgars Tīcāns Lohu
 apstākļu dēļ nav sagatavojis
 stundas 24. janvārī 1940. gada.
 P. Tīcāns

1. II.

Skolnieks Edgars Tīcāns daļēji
 apstākļu dēļ nav sagatavojis stunda
 1. janvārī 1940. gada. P. Tīcāns
 1. II.

Siguldas ģimnāzijas 4. klases audzēkņa Edgara Tīcāna 1939./1940. mācību gada
 dienasgrāmata. Siguldas ģimnāzijas 5. klases skolnieces Ērikas Vitolas
 1938./1939. mācību gada liecība. No Turaidas muzejrezervāta krājuma
 Godaraksts Siguldas 1. vidusskolai par piedalīšanos starptautiskajā jaunatnes
 festivālā 1957. gadā. No Siguldas Valsts ģimnāzijas novadpētniecības materiālu
 krājuma

Valodās

atviešu

Rakstos

Angļu

Vācu

Francu

Latīņu

Grieķu

Ģeogrāfijā

Vēsturē

Sabiedrības zin.

Psiholoģijas, bioloģijas un

fizikas zin.

Matēma

Arītmētikā

Alģēbrā

Ģeometrijā

Trigonometrijā

34

Sekmes p

no 1939. g. 2. 2. 1

	Vārdos
Religijā	5
Latviešu	4
Angļu	
Vācu	2
Latīņu	3
Ģeogrāfijā	5
Vēsturē	
Sabiedr. zinībās	
Psiholoģijā	
Arītmētikā	
Alģēbrā	5
Ģeometrijā	
Trigonometrijā	
Analīt. ģeometr.	
Alģēbr. analizē	
Fizikā	
Kosmogrāfijā	
Dabas zinībās	
Ķīmijā	
Rokdarbos	
Mājsaimniecībā	
Militārā apmācībā	
Mākslas vēsturē	
Zīmēšanā	
Rasēšanā	

E. Caunte

(Klases audzinātāja paraksts)

7.9

19. g.

Nr.	Komentārs	Debuss zīmāts	Ķīmija	Higiēna	Rokdarbos	Māksliniecība	Militārā mācība	Vingrošana	Ievadā mācības vēsturē	Zīmēšana	Rasēšana	Dziedāšana	Uzvešanas	Cik standu nokāvēts				Kopējais punktu skaits	Vecāku vai aizbildņu komentārs	
														1	2	3	4			
3		4	3	4			4		3				5							
3		4	3	4			5		3			4	5							
5		4	4	5			5		4			4	5							

35

Sigalduos 1 vidurinė mokykla
per sekintą šėgatoros dieną
Jouvalės festivalio, 1957 g. 19 m. 19 d.

GAIS REJONA DARBA LAUŽU DEPUTĀTU
KOMITEJAS KOMISIJAS

pr. 10/5: Skalmsen

Siguldas ģimnāzijas 4. klases audzēkņa Edgara Tīkara 1939./1940. mācību gada dienasgrāmata. Siguldas ģimnāzijas 5. klases skolnieces Ērikas Vītolas 1938./1939. mācību gada liecība. No Turaidas muzejrezervāta krājuma (Iodaraksts Siguldas 1. vidusskolai par piedalīšanos starptautiskajā jaunatnes Irsti vāla 1957. gadā. No Siguldas Valsts ģimnāzijas novadpētniecības materiālu krājuma

Ceļavārdi

Šī grāmata ir Siguldas ģimnāzijas (vēlāk vidusskolas, pēc tam -1. vidusskolas) pagājušā gadsimta 40. un 50. gadu absolventu dāvana Latvijas valsts un reizē - savas skolas 100 gadu jubilejā.

Tagadējā Siguldas Valsts ģimnāzija (sākotnēji - Rīgas apriņķa vidusskola) ir vienu dienu vecāka par Latvijas valsti. Par tās dibināšanas dienu uzskata 1918. gada 17. novembri. Tiesa, kā Rīgas apriņķa vidusskola tā savu darbību uzsāka Pļaviņās un tikai 1928. gadā tika pārcelta uz Siguldu.

Tāli, tāli ir tie gadi. Tomēr, kā stāsta, cilvēks dzīvo tik ilgi, kamēr dzīvo atmiņas par viņu. Ļausim tām runāt!

Pirmā mūsu gara acu priekšā nostājas Siguldas Baltā pils, absolventu vidū saukta arī par Balto skolu, Balto māju, - pašā Gaujas gravas malā, kur stāvēs nogāzes pavasaros viscaur bija sētiņ nosētas ar bal tajām vizbulītēm un zeltstarītēm, un brīvos brīžus tad skolēni labprāt pavadīja, klejojot pa gleznaino Gaujas senieleju.

Ilgas Skutānas atmiņas glabājas Turaidas muzejrezervāta krājumā.

"Esmu dzimusi Siguldā, un Sigulda ir iedzimusi manī. Caur Siguldu manī ir radusies un izaugusi mīlestība pret visu Latviju, tai - Siguldai - esmu veltījusi visu savu mūžu, ar savu dzimto pilsētu esmu lepojusies visur un vēlējusī plauksmi un laimi," tādas ir Ilgas Skutānas, ilggadējas Siguldas 1. vidusskolas dziedāšanas skolotājas un kora vadītājas, atmiņas, Siguldas vidusskolā viņa mācījusies 1940./41. mācību gadā.¹

Saulcerītes Vieses grāmata "Raganiezis" publicēta 1976. gadā.

Saulcerīte Viese, 1950. gada absolvente, grāmatā "Raganiezis"² rakstījusi: "Septembra pirmajās dienās, kad vēl nebija jānēsā līdzī grāmatu kaudzes, stundas parasti nobeidzās klejojumos pa gravas takām un pussagruvušiem koka tiltiņiem. [...] Mēs klidām un skatījāmies, kā rudens iekrāso pirmos bērzus, kā pie atvāriem nodzeltē kārkli un pamežā satumst papardes. Saspridzinātā Gaujas tilta balsti atgādināja drupas

senlaicīga itāļu glezna. Mājas atgriezāmies tikai tad, kad vakars uzpūta gravai mēļu miglu." Līdzīgi stāsti un noskaņas atkārtojas vēl un vēl.

Atmiņas par jaunību, kas pavadīta gleznainajos Gaujas krastos, kļūst par nezūdošu vērtību cilvēka dvēselē. Taču blakus spilgtajiem dabas iespaidiem absolventi aiznesa sev līdzī dzīvē arī cieņas pilnu attieksmi pret savu skolu. Ikvienā atmiņu stāstījumā ievijas pateicība skolotājiem par sniegtajām zināšanām, aizraujošajām ārpusstundu nodarbībām, par pašizliedzību un profesionalitāti.

Par to, ka Siguldas ģimnāzijai arī pirms Otrā pasaules kara bijusi

labā slava plašā apkārtnē, var spriest pēc skolēnu un viņu vecāku izvēles: jau kopš pašiem pastāvēšanas sākumiem skolā mācījušies jaunieši ne tikai no Siguldas, bet arī no Līgatnes, Allažiem, Mores, Nītaures, Turaidas, Inciema, Krimuldas, Sējas, Biriņiem, Straupes un daudzām citām attālākām vietām.

Šajā apkopojumā ir aptuveni divdesmit gadu atmiņas. Šai laikposmā vairākas reizes mainījušās politiskās varas, miera laiki mījušies ar dramatiskiem un pat traģiskiem notikumiem — padomju okupācija, nacistiskās armijas iebrukums un okupācija, vēlreiz padomju okupācija, divas izsūtīšanas (1941. un 1949. gadā), izglītības sistēmas un visas kultūras dzīves sovjetizācija, PSRS diktatora Josifa Staļina nāve (1953), īslaicīgais atkušņa periods, padomju tanku iebrukums Ungārijā (1956), izrēķināšanās ar "nacionālkomunistiem" 1959. gadā un "komunisma celtniecības sākuma" pasludināšana 1961. gadā.

Lielākā daļa atmiņu autoru dzimuši vēl neatkarīgās Latvijas laikā, daudziem šie divdesmit gadi palikuši spilgtā atmiņā, turklāt topošās personības veidošanās notikusi ciešā mijiedarbībā ar laikmeta notikumiem. 1941. gada absolventes, vēlāk Latvijas Valsts universitātes Svešvalodu fakultātes docētājas Tusneldas Celmiņas atmiņas ir vienīgās, kuras detalizēti aprakstīti brīvās Latvijas laika notikumi. No šīm atmiņām uzzinām, ka Siguldas ģimnāzijas prestižs Latvijas sabiedrībā tolaik bijis augsts. Sakārtotība, disciplīna vistrāpīgāk raksturoja Siguldas ģimnāziju. "20. gadsimta 30. gados vārds ģimnāzists pauda atšķirību un skanēja lepni. Ģimnāzijas bija maksas mācību iestādes, un lauku iedzīvotāji īpaši rūpīgi apsvēra, iekams atļāva saviem bērniem mācīties ģimnāzijā. [...] Par Siguldas ģimnāziju runāja kā par prestižu un stingru mācību iestādi, kurā dažs labs nemaz nespēja līdzī turēt un visai drīz atkrita," raksta Tusnelda Celmiņa. Šī mācību iestāde audzinājusi jauniešos atbildību par savu rīcību, katru soli, to pastiprināja apstākļi, ka mācības ģimnāzijā bija par maksu. Tajos gados jaunieši agri kļuvuši pieauguši.

Tomēr inteiesanti, ka ģimnāzijā, kā raksta Tusnelda Celmiņa, reti tika runāts par politiku, lai gan hitleriskā Vācija jau bija iebrukusi Polijā un bija sācies Otrais pasaules karš. Poļu bēgļi bija parādījušies arī Siguldā. Ģimnāzija dzīvoja pati savu dzīvi, neatkarīgu ne vien no starptautiskajiem notikumiem, bet pat no norisēm Siguldas pilsētā. Pozitīvā puse šādai parādībai bija tā, ka audzēkņos, kā to apliecina Tusnelda Celmiņa, vismaz netika potēta liekulība, slavinot kādu politisko režīmu.

Zīmīgs ir 1940. gada 17. jūnijs un tam sekojošie notikumi - Latvijas neatkarības zaudēšana. Vienā mirklī sabrūk līdzšinējā valsts - patvērums, kas ne vien jauniešiem, bet arī pieaugušajiem šķitis drošs un uzticams. Sākumā tikai retais to apzinās.

Tomēr jaunais režīms ļoti drīz ķērās pie Latvijas sabiedrības - īpaši jauniešu — "pasaules uzskata" pamatīgas revīzijas. Skolā tiek nomainīti direktori (Maksimiliana Kaulēna vietā nāk Augusts Balodis), jāapgūst arī jauni mācību priekšmeti, piemēram, krievu valoda un PSRS Konstitūcija. Netiek vairs mācīta ticības mācība. Vēsture tiek pasniegta pavisam citā gaismā. Aizliegtas visas līdzšinējās skolēnu organizācijas: skauti, mazpulki, gaidas.

"Padomju laiks vidusskolā (tā pārdēvēja ģimnāziju) bija savāds. Mēs taču neviens nekā nesapratām no tiem jaunajiem laikiem. Staļins un viņa slavināšana šķita kā farss, bet tā bija dzīves īstenība." (Ilgas Skutānas atmiņas)

Atšķirībā no neatkarīgās Latvijas laika, kurā, neskatoties uz autoritārismu, tika izrādīta cieņa brīvai cilvēka izvēlei, individualitātei, padomju izglītības sistēma ir stingri centralizēta un pakļauta komunistiskajai ideoloģijai. Apolītiski "malā stāvētāji" netiek paciesti.

Visbriesmīgākā ir izspiegošanas un baiļu atmosfēra, kurā nākas dzīvot. Daudzi latviešu inteliģenti tiek arestēti un deportēti pat pirms 1941. gada 14. jūnija. Viņu vidū - arī pašas padomju varas ieceltais izglītības tautas komisārs (izglītības ministrs) Jūlijs Lācis, kurš iet bojā Krievijā 1941. gada decembrī. Ne velti skolotāja Anna Ivena 1941. gada 1. maija svētkos liek klasi dekorēt ar "bezgaumīgiem" sarkanas krāsas transparentiem. Varbūt tādējādi kādu izdevās paglābt?

1941. gada absolventiem izlaidums 16. jūnijā atnāk bez svētku valša un priecīga noskaņojuma, tā vietā izlaiduma vakarā tiek dziedātas skumjās latviešu tautasdziesmas.

Pēc nedēļas karš atnāk arī līdz Latvijai...

1941. gada rudenī skolā, kurai tiek atjaunots vecais nosaukums - Siguldas ģimnāzija, atgriežas iepriekšējais direktors Maksimilians Kaulēns. Mācību darbs, lai gan ar grūtībām, turpinās. Tomēr drīz vien skolai nākas atstāt Balto pili un meklēt telpas pilsētā - Baltās pils ēka nepieciešama vācu armijai.

Ar 1943. gadu vecāko klašu zēnus sāk mobilizēt leģionā.

Mācības Siguldas vidusskolā atjaunojas drīz vien pēc pilsētas "atbrīvošanas"-1944. gada 20. novembrī. Kurzemē vēl atrodas nacistiskās armijas karaspēks. Regulāras satiksmes ar Rīgu nav. Daudzi absolventi vaigā skatījusi kara šausmas, daudzi zaudējuši piederīgos.

\ ācu armijas atstata Baltā pils stāv izdemolēta, izsistiem logiem. Nav apkures, nav elektrības. Lielākā daļa skolas inventāra pazudusi.

No iepriekšējiem skolotājiem palikuši tikai divi - Anna Ivena un Jānis Kaņeps.

Sākums ir ārkārtīgi grūts. Trūkst pārtikas, apģērba, apavu, mācību grāmatu. Taču pārsteidzošs ir fakts, ka nevienā (!) no atmiņu pierakstiem šīs grūtības nekļūst par galveno attēlojuma priekšmetu,

dažreiz pat netiek pieminētas vispār. Toties no stāstiem pretī stāvo jaunības aizrautība, optimisms, nebēdnība, prieks par to, ka dzīve pa mazām ievirzās miera sliedēs.

Kādi nu bijām - kara apstākļos izkūlušies, diezgan slikti ģērbti un apauti, arī diezgan brīvdomīgi, arī pārgalvīgi, kā jau pusaudži. [...] Vēl jau daudzi bija bēgļu gai-tās, tie piediedrojās nākamā gadā. Pirmgadnieku jau bija visvairāk, izlaiduma klasē bija maz, raksta Anna Ozoliņa, 1949. gada absolvente.

Nav grūti nostaiģāt desmit, piecpadsmit, pat divdesmit kilometrus līdz Līgatnes dzelzceļa stacijai vai no Inciema līdz Siguldai, kā to raksta Astrīda Kursīte un Daila Krastiņa, 1951. gada absolventes.

Giūta neliekas arī malkas sagāde, pat pēc gadu desmitiem spilgtās ainās uzplaiksni jautrie braucieni, gluži vai fiziski sajūtama ugunsgrūku dūmu un sveķu smarža, savstarpējo attiecību siltums. Tāda pati kopā turēšanās, "viens par visiem, visi par vienu" - valda arī kopmītnēs jeb internātā, kur tiek pastrādāta dažāda laba nerātnība.

Giūts nav šķitis arī darbs pilsētas un tās apkārtnes atjaunošanā, pat vēl vairāk: tas izraisījis lepnuma jūtas: "Mēs, skolēni, lepojamies, ka piedalījāmies Siguldas pēckara atjaunošanas darbos. Vēl 1947./48. mācību gada rudenī un pavasarī palīdzējām novākt sagrauto namu drupas, arī pirmās Siguldas stacijas ēkas un Gaujas tilta gruvešus, lai to vietā paceltos jauna stacijas ēka un jauns tilts." (Astrīdas Kursītes atmiņas)

Pat grāmatu trūkums dažā ziņā kļūst par priekšrocību. Daiļliteratūra tiek lasīta kolektīvi: "Klasesbiedra Visvalda Alberta mājās notika kopīga obligātās daiļliteratūras lasīšana. Nepietika grāmatu. Tomēr kopā sanākt bija jauki. Pārmaiņus arī pie Zīgurda Zuzēs notika kopīga lasīšana, to nobeidzot ar Zīgurda cepto pankūku ēšanu." (Gaidas Bērziņas, 1948. gada absolventes, atmiņas)

Alkaini tiek tverta katra iespēja jēl kur piedalīties. Skolotāji ārpusklases pasākumus organizē maz (vienīgi pašdarbības teātra uzvedumus), vairāk rīkojas paši skolēni: raksta un zīmē sienas avīzes, nodibina orķestri, patstāvīgi veido "aģitbrigādes" un sagatavo priekšnesumus braucieniem uz lauku pagastiem (tas gan vēlāk, kad sāk organizēt pirmos kolhozus).

Vidusskolēnu rosīšanās jūtama arī pilsētā. Pēc Annas Ozoliņas domām: "Citādi au tur diez kas nenotika." Savukārt Valda Stulpāne, 1949. gada absolvente, raksta: Tūlīt pēc kara skola bija galvenais kultūras centrs Siguldā."

Visplašākās aktivitātes saistās ar sportu un mūziku. Zīgurds Reinhards - Siguldas vidusskolas absolvents, Latvijas PSR čempions kalnu slēpošanā, tikai dažus gadus vecāks par saviem audzēkņiem, - prot aizraut ar personīgo piemēru. Sacensību organizēšanai un sporta laukuma iekārtošanai netiek žēlotas ne brīvdienas, ne nakts stundas.

"Nekad neviens skolotājs tādu rīcību nav atkārtojis," atmiņās min Ritma Birzniece, 1949. gada absolvente. Zigurdam Reinhardam izdodas pamanīt skolēnu dabiskās dotības un iesaistīt tos dažādos sporta veidos: vieglatlētikā, distanču slēpošanā, slalomā, volejbolā. Populāra Siguldas vidusskolā 20. gadsimta 40. gadu beigās kļūst arī vingrošana. Skolotājs Reinhards izaudzinājis daudzus Latvijā un toreizējā Padomju Savienībā pazīstamus sportistus.

Otrs skolotājs, kura mērķis ir ne tikai audzināt solistus, bet panākt maksimāli visu skolēnu iesaisti kora dziedāšanā, ir mūzikas skolotājs un kora vadītājs Jānis Kaņeps. Katru viņš cenšas pārliecināt par tā spējām dziedāt, ar lielu aizrautību skolotājs sagatavo vidusskolas kori koncertiem, toreizējā Siguldas rajona un republikas Dziesmu svētkiem. Tas nekas, ka jādzied obligātais "nodevu repertuārs", jāapliecina uzticība Padomju valstij, partijai, Staļinam, Ļeņinam. Vienlaikus tiek apgūtas un izpildītas tautasdziesmas. "Lai varētu pastāvēt, mēs pieņemām spēles noteikumus, ko diktēja svešvaras. [...] Ieguvums - Dziesmu svētki - turpinājās. (Dailas Krastiņas atmiņas)

Vissiltākās atmiņas saistās ar skolotājiem - ar viņu pašai dziedzību, pacietību, neatlaidību, pedagoģisko prasmi. Nav burtiski neviena autora šajā krājumā, kurš saviem skolotājiem nebūtu veltījis izjustus pateicības vārdus. Un tās nūdien nav nodevas pieklājībai. Daudzi bijušie skolēni atzīst: bez vidusskolas skolotājiem viņu dzīve būtu veidojusies pavisam citādi. Gandrīz katrā atmiņu pierakstā minēta latviešu valodas skolotāja Anna Ivena, viņas spējas iemācīt gramatikas likumus. Ne velti daudzas Annas Ivenas skolnieces - Rasma Rozentāle, Ritma Birzniece, Valda Slulpāne, Anna Bērze un daudzas citas - izvēlējušās latviešu valodas skolotājas profesiju, bet Saulcerīte Viese kļuvusi par literatūrzinātnieci un savu darba mūžu veltījusi Raiņa daiļrades pētījumiem.

Pēckara gadi bija divains, pretrunīgs laiks. No vienas puses, visaptveroša komunistiskā ideoloģija (pat pedagoģiskajās sēdēs skolotājiem jāatskaitās par izlasīto marksistisko literatūru), no otras puses - jaunības dedzība, aizrautība, ticība labākai nākotnei. Ieguvums jau likās tas vien, ka iespējams dzīvot miera laika apstākļos un dzīves materiālā puse, lai gan ļoti lēnām, tomēr uzlabojās - parādījās elektrība, sāka darboties ūdensvads, atsākās regulāra sabiedriskā transporta kustība. Un, protams, atdzima kultūras notikumi: teātra izrādes, koncerti, izstādes Rīgā, ko apmeklēja atsevišķa klase vai pat visa skola kopā. Pārmaiņas dzīvē un arī valdības solījumi ļāva cerēt, ka rītdiena būs vēl gaišāka.

Jājauta kur bija palikušas bailes? Ari tas bija līdzās. Tomēr darbošanās palīdzēja par bailēm uz laiku aizmirst.

1949. gada 25. marts. Izsūtīšana. Vairākas dienas Siguldas dzelzceļa stacijā uz sliedēm stāvēja vagoni ar apcietinātajiem -

nevainīgiem cilvēkiem - sievietēm, bērniem, sirmgalvjiem. Kopā ar ģimeni izsūta arī Siguldas vidusskolas direktori Margaritu Zalcmani un pāris audzēknes. Tas ir smags pārbaudījums palicējiem. No darba vidusskolā spiesta aiziet pieredzes bagātā latviešu valodas skolotāja Anna Ivena.

Un tad nāk pārmaiņas - 1953. gada 6. marts - PSRS faktiskā vienvaldnieka Jos-ifa Staļina nāve. No skolas klašu telpām pazūd Staļina ģimenes. Dažu dienu laikā tiek aizmirsta persona, kas padomju cilvēkiem tika likta Dieva vietā. Bet uz partijas XX kongresu, uz miljoniem ieslodzīto un izsūtīto atbrīvošanu vēl jāgaida trīs gadi.

Atmiņas, protams, nav vēstures grāmata. Dažas dzīves skaldnes tās izgaismo spilgtāk un detalizētāk, citas mazāk. Pie pirmajām, protams, pieder personiskie pārdzīvojumi, līdzdarbošanās. Pie otrajām - dažādi ārējie (gan iekšpolitiskie, gan ārpolitiskie) notikumi, kas atmiņu rakstītāju neskar tieši. Tādēļ lielās vēsturiskās pārmaiņas Siguldas

1. vidusskolas dzīvē (tāds kopš 1951. gada ir tās nosaukums, jo izveidojusies arī Siguldas 2. vidusskola - mācībām krievu valodā) neizpaužas tūlīt, un atmiņās tās tik tikko iezīmētas. Toties varam nojaust citas raksturīgas iezīmes. 20. gadsimta 50. gadu pirmajā pusē izmaiņas notiek skolotāju kolektīvā: tas paplašinās un kļūst gados jaunāks. No 1953. līdz 1954. gadam Siguldas 1. vidusskolas direktors ir Ēriks Sīpols, bet no 1954. līdz 1965. gadam skolu vada Antons Rūdzis. Skolā sāk strādāt skolotājas Ilga Šnīdere (latviešu valoda un literatūra), Ruta Rūmite (vācu valoda), Helga Baltiņa (mācību pārzine, latviešu valoda un literatūra), Vera Solovjova (ķīmija), Aleksandra Romanova, vēlāk Vera Vilcāne (vēsture) u. c. Darbā tiek pieņemti arī jauni skolotāji: Fricis Skrāpis (ģeogrāfija), Osvalds Barons (vēsture), Gunārs Krūte (dziedāšana, koris, orķestris), Juris Akmentiņš (matemātika), Juris Lielmanis (fizika), Vladislavs Kovaļevskis (matemātika), Laimonis Rācenājs (latviešu valoda un literatūra), skolotājs Ivļevs (krievu valoda), Hugo Jercītis (fizika) u. c.

Tieši 50. gados Siguldas 1. vidusskolā sākas pastiprināta pievēršanās dabaszinātniskajiem un tehniskajiem priekšmetiem. Verai Solovjovai izdodas raisīt skolēnos padziļinātu interesi par ķīmiju, Ērikam Sīpolam un Antonam Skutānam - par fiziku un radiotehniku. Skolā tiek ierīkota fotolaboratorija.

1953. gadā skolotāju Angelikas Dzirnes un Ulda Deisona vadībā tiek noorganizēts arī dramatiskais kolektīvs. Drīz vien virsvadību tajā pārņem Uldis Deisons, un kopš tā laika vairākām siguldiešu paaudzēm teātris skolā saistās tieši ar viņa vārdu. Dramatiskajā kolektīvā savas pirmās skatuves gaitas uzsākuši tādi mūsdienās pazīstami

skatuves mākslinieki kā Juris Strenga, Marina Janaus, vēlāk arī Rolands Zagorskis un citi. Uldis Deisons, būdams labs šahists, izveido

vidusskolā arī šaha pulciņu.

1960. gadā skolas absolventiem pēkšņi paziņo, ka tūlīt pēc izlaiduma jādodas strādāt kolhozā par slaucējām un mehanizatoriem, turklāt divus gadus. Tomēr šī akcija netiek realizēta, vienīgi absolventu raksturojumos saglabāties ieraksts - rekomendācija: pēc vidusskolas beigšanas ieteicams strādāt ražošanā.

Viens no šīs grāmatas galvenajiem uzdevumiem - pārņemt tiltu no pagātnes uz šodienu. Sasaistīt kopā paaudzes. Šīs grāmatas veidotāji cer, ka Siguldas ģimnāzijas labākās

tradīcijas ir dzīvas vēl joprojām un būs vēl ilgi.

Kopš 20. gadsimta 40. un 50. gadiem nomainījušās vismaz divas paaudzes. Toreizējie skolēni izaudzinajuši savus bērnus un sagaidījuši ne tikai mazbērnu, bet arī mazmazbērnu paaudzi. Daži no viņiem arī šodien ver Siguldas Valsts ģimnāzijas durvis. Tiesa, tā nav vairs Baltā pils Gaujas senielejas krastā. Tomēr tā ir gaismas un zināšanu pils, un tādai tai novēlam būt.

Paldies Siguldas pensionāru biedrībai, tās valdei un valdes priekšsēdētājam Alfonam Jumiķim par brīnišķīgo ieceri veidot atmiņu krājumu! Īpaša pateicība Tatjanai Zilverei, kura nepilnu divu gadu laikā apzināja un uzrunāja Baltās skolas absolventus, — Jūsu uzņēmība, neatlaidība un pacietība devusi iespēju katram interesentam uzzināt vairāk par Siguldas izglītības vēsturi! Tā nu tapis šis izdevums, kurā, saglabājot autoru rakstības stilu, apkopoti pavisam 30 atmiņu stāsti - tie sakārtoti hronoloģiskā kārtībā pēc Baltās skolas absolvēšanas gada.

Jo īpašs paldies atmiņu autoriem! Jūs esat auguši un veidojušies 20. gadsimta 40. un 50. gados. No atmiņām sabiedrība uzzinās par laikmetu, notikumiem un personībām no tiešajiem avotiem. Paldies Jums - par paraugu un spēku!

Dr. hist. Edgars Ceske,

Siguldas Valsts ģimnāzijas vēstures un kultūras vēstures skolotājs no 1987. līdz 2011. gadam, skolas novadpētniecības pulciņa vadītājs

14. Uz skolu nedrīkst ņemt līdz nevajadzīgas grāmatas un citas nevajadzīgas lietas.

15. Uz lūgšanu visiem skolēniem jāierodas laikā un noteiktā kārtībā.

3

vai ar vacāku un skolas vadības ziņu un atļauju.

9. Ekskursijās un gājienos jāievēro skolas noteiktā kārtība un disciplīna.

10. Skolēnu brīvais laiks pavadams tā, lai skolas darbi būtu pienācīgi sagatavoti, nekaitējot veselībai. Stingri jāievēro higiēnas prasības un aizrādījumi.

11. Līdz no 15. sept. līdz 15. aprīlim skolēniem jābūt mājā pēc pulksten 20, pārējā mācību laikā pēc 22; izņēmumi atļauti tikai ar klases audzinātāja ziņu.

11. Skolēniem jāizpilda personas apliecības, jānesa tās vienmēr līdz un uz pieprasījumu jāizrāda skolotājiem un citām oficiālām personām; tāpat skolēniem jāiegādājas noteikta veida sakara grāmatīņas.

12. Skolēniem jāierodas skolā, ņemot līdz visus vajadzīgos mācības līdzekļus, uz stundu sākumu, bet ne agrāk kā pusstundu pirms mācību sākuma. Vakaros var sapulcēties skolā tik skolas vadības noteiktā laikā.

13. Ja skolēns nav bijis kādu dienu klasē, tad jāatnes un jāizrāda klases audzinātājam vacāku vai viņu vietnieku parakstīts ziņojums, kādēļ nav bijis skolā, tieši minot nokavēšanās iemeslus. Ja skolēnam jau agrāk zināms, ka skolu nevarēs apmeklēt noteiktā dienā, tad jau iepriekš jāizlīdz skolas vadības atļauja skolā nenākt. Ja skolēnam vairāk kā trīs dienas jāpaliek mājās slimības dēļ, tad skolai par to jāpaziņo, minot slimību. Skolēnus, kas divu nedēļu laikā nepaziņo par iztrūkšanas iemesliem, izslēdz no skolas.

kātus var skolā izkārt vienīgi ar skolas vadības atļauju.

24. Skolēnam griežoties pie skolotāja, jānostājas pamatstājā, jāuzrunā skolotājs un tad jāizsaka sava vajadzība. Direktors, mācītājs un ārsts uzrunājami pēc amata, skolotāji uzvārda.

25. Visos skolnieku piederumos — grāmatās, cepurēs, vingrojumā tērpā u. t. t. vajag būt ierakstītam vārdam. Skolā atstātiem velosipēdiem jābūt noslēgtiem.

26. Skolēniem obligātoriski jāpilda skolas priekšnieka, skolotāju un paidagogu konferences prasības un pieņemtie noteikumi.

II. Noteikumi vecākiem vai viņu vietniekiem.

1. Vecākiem vai viņu vietniekiem jāiepazīstas ar skolas kārtības noteikumiem un jādod paraksts sakaru grāmatīņā, ka ievēros šos noteikumus.

2. Ja skolēns nedzīvo pie vecākiem, tad pēdējiem skolnieku sakaru grāmatīnā ar savu parakstu jāpaziņo, kur un kā uzraudzībā viņi savus bērnus nodevuši. Dzīvokļa maiņas gadījumā atjaunojams šis paziņojums.

3. Skolēna iztrūkšanas vai stundu nesagatavošanas iemesli vecākiem vai viņu vietniekiem jāapliecina ar savu parakstu, ziņojot par to klases audzinātājiem vai skolas vadībai. Tāpat jāziņo klases audzinātājam vai skolas vadībai, ja skolēns vai cits mājinieks saslimis ar lipīgu slimību.

Siguldas ģimnāzijas kārtības noteikumi 1940./1941. mācību gada dienasgrāmatā. No Siguldas Valsts ģimnāzijas novadpētniecības materiālu krājuma



Baltā pils Siguldā. 20. gs. 20.-30. gados daļā ēkas bija ierīkota pansija. Foto no Turaidas muzejrezervāta krājuma

,

Tusnelda Celmiņa

1922

Siguldas ģimnāziju beigusi 1941. gadā. Atmiņas uzrakstītas 2016. gadā.

Baltā pils 20. gadsimta 30. gados vārds "ģimnāzists" pauda atšķirību un skanēja lepni. Ģimnāzijas bija maksas mācību iestādes, un lauku iedzīvotāji īpaši rūpīgi apsvēra, iekams atļāva saviem bērniem mācīties ģimnāzijā.

Arī mana sirds bijās drebēja, gaidot vecāku lēmumu. Beidzu Krimuldas 6. klasi-go pamatskolu 1936. gadā un vasarā devos uz Siguldu pieteikties ģimnāzijā. Tā atradās man jau labi pazīstamajā Pils ielā, netālu no Lakstīgalas ielas sākuma. Atceros, ka ēku sauca Daniēļa māja. Nekas īpaši ievērojams - parasta ēka ielas malā. Dokumentu pieņemēja pajautāja pāris jautājumus. Tas nebija eksāmens, bet parasta saruna. Tai brīdī bija ieradusies vēl viena meitene - Skaidrīte, kas kļuva par pirmo man tuvāko klases biedrēni.

Un tad - visa brīvā vasara ar vienīgo domu un rūpi - sagādāt formas apģērbu! Taču Siguldas ģimnāzijai bija citas rūpes - tā pārvācās uz citām telpām - Balto pili, kurā pagāja visi pieci mani mācību gadi. Visa trīsstāvu ēka tomēr nebija ģimnāzijas rīcībā. Pusi no trešā stāva bija sev paturējusi rakstnieka Poruka kundze¹. Visu piecu gadu laikā viņu redzēju tikai pāris reizes, taču nozīmīgs bija pats fakts, jo tajā laikā Poruks bija ievērojams rakstnieks. Arī es pamatskolā jau biju lasījusi un spēcīgi pārdzīvojuši viņa darbus. Taču ģimnāzijas skolotāja Anna Ivena pati stāvēja tālu no Poruka un turēja attālumā arī savus audzēkņus. Viņa dzīvoja Raiņa pasaulē un konsekventi veda turp arī savus audzēkņus. Viņa mūs turēja Raiņa ideju varā.

Kad uzzināju, ka mūsu fizikas skolotājs Rūdolfs Baumanis ir rakstnieka Rūdolfa Blaumaņa krustdēls, Baltās pils vērtība manās acīs pieauga vēl lielāka. Tas bija kas īpašs-Baltā pils bija mani pietuvinājusi latviešu literatūras vēsturei, tās pašiem iemīļotākajiem rakstniekiem.

Pārceļšanās un Balto pili bija liels ieguvums Maksimiliāna Kaulēna^{3 4} ģimnāzijai. Tā bija ieguvusi vēl lielāku neatkarību no pilsētas sadzīves, plašu telpu ap sevi, pietuvojusies vēsturiskajai pagātnei (tuvu pilsdrupas) un Gaujas senlejas varenajam skaistumam. Tas būtiski ietekmēja ģimnāzistus viņu attīstības gaitā, kas iesākās apmēram 14 gadu vecumā. Kad šādi četrpadsmitgadīgie pirmo reizi izdzirdēja, ka visi ģimnāzijas skolotāji un pat direktors viņus uzrunā ar jūs, tas bija milzīgs pagrieziens viņu dzīvē un uztverē. Jaunajam ģimnāzistam lika apzināties un izprast, kas ir distance un atbildība, kādu likumu (ietvērumā) viņiem būs jādzīvo un jāmācās.

Jau pirmajā mācību dienā jaunie ģimnāzisti izjuta pašus būtiskākos principus -sakārtotība, atbildība. Telpas nemaz nebija iegūtas nekādas plašākas - piecas klasēm, pa vienai skolotājiem, kancelejai un direktoram, ķīmijas kabinetam un pirmā stāvā -zāle ar nelielu skatuvi. Te noturēja rīta lūgšanas, vingroja un svinēja svētkus. Garderobe, ēdamistaba un virtuve.

Taču viss Baltajā pilī bija labi pārdomāts un izkārtots, un es nekad neizjutu ne šaurību, ne neērtības. Pavasaros un agrajos rudenos mūsu acīm piederēja brīvā apkārtnē ap mums. Siltā laikā starpbrīžos varējām uzturēties ārā - plašā laukumā ēkas priekšā un dārza pusē pie stikla verandas, kur parasti fotogrāfējamies. Mūsu acīm piederēja viss līdz pils vārtiem un baznīcai.

Pie Baltās pils valstības ikdienas piederēja kiosks, uz kuriem skrēju par dažiem santīmiem iegūt kādu vafeli vai citu našķi.

Ceļš līdz ģimnāzijai

Man bija saīsinājies ceļš līdz ģimnāzijai - tajā nokļuvi, Siguldas pilsētā neiegājusi. 3 kilometri līdz Krimuldas muižai (kaulu tuberkulozes sanatorijai), lejā pa stāvo Ser-pentma ceļu Krimuldas gravā - muižas ļaudis esot sacījuši: "Tā meitene reiz nositīsies!" Tad līdz Gaujas prāmim. Kad uzcēla tiltu, saīsinājās laiks braukšanai. Tad pa ceļu Siguldas kalnā un, līdz galam neaizejot, pa vecā ceļa stāvo atzaru - Baltajā pilī. Es lielāko daļu dzīvoju Siguldā, bet mans klases biedrs Viesturs Putniņš visus piecus mācību gadus katru dienu nāca kājām no Krimuldas sanatorijas līdz Baltajai pilij. No sanatorijas pa taciņu lejā gravā, pāri tiltam, augšā pa Siguldas ceļu, pa vecā ceļa atzaru -un klāt bija. Ne reizes nedzirdēju ne vārda par kādām grūtībām. Labu gabalu uz ģimnāziju nāca arī audzēkņi Siguldas pusē. Esmu dziļā tumsā viena gājusi uz vecāku mājām pie Krimuldas baznīcas. Neredzēju, kur likt kāju, ceļu īsināju ar domām.

Kaulēna ģimnāzijas tradīcijas

Tā nu Baltajā pilī 1936. gada septembrī sākās un 1941. gada jūnijā beidzās mana skološanas Siguldas ģimnāzijā, kuru parasti sauca par Kaulēna ģimnāziju. Tajā iedibinātais dzīves un darba veids saglabājās arī pēc padomju varas nodibināšanas 1940. gadā, kad Kaulēnu atcēla un mums bija cits direktors - Balodis⁵. Ģimnāzijas gars nebija iznīcināts.

Pirmajā skolas dienā viss bija kā noteikts: visi kārtīgās formās, visi disciplinēti. Formas tērpā bija jāstaigā vienmēr, ne tikai skolā. Ģimnāzistes formā gāju arī uz balli. An skolotājas visu ģimnāzijas laiku redzēju tikai formā: melnos virsvalkos un baltās apkaklītēs, skolotājus - melnos un brūnos uzvalkos. Mākslas un mūzikas skolotāji, kas mūs mācīja tikai divas dienas nedēļā, gan ģērbās neatkarīgāk.

Forma palīdzēja uzturēt sakārtotību un vienlīdzību. Nebija iespējams sacensties ar apģērbu (kā tagad redzamas visādas ģērbšanās

galējības). Mēs, formās tērpti, gājām visur un tā saņēmām arī beigšanas apliecības. Mana vienīgā rota bija dzīvie rožu zariņi - vienu pasniedza, mūs apsveicot, iepriekšējā gada beidzējs, otru - pārstāvis no nākošās beidzamās klases. Tā bija ļoti laba tradīcija. Stingra izturētība līdz pat pēdējam solim ģimnāzijā.

Skolas beidzēji un klašu numerācija

Un tikpat ātri un būtiski mūs sakārtoja jau pirmajā skolas dienā, kad vēl cits citu nepazinām. Kaulēna ģimnāzija bija bijusi skaitliski neliela, beidzēju skaits mazāks par iesācējiem. Arī 1936. gadā pieteikušies bija visai daudz - 35 vai pat vairāk. Taču pavasarī bijām palikuši tikai 31. Nespēja tikt līdzī mācībās. Nākošajās klasēs arī skaits samazinājās. Beidzām - divdesmit. Mums tas bija liels skaits toreiz.

Pēdējā klasē no mūsējiem nemācījās vairs divi zēni. Visvaldis Gedulis, pēc kara ārzemēs pazīstams dziedātājs, mācības neturpināja materiālo apstākļu dēļ. Un Elmārs Cerbulis, kura brāli apcietināja jau 1940. gada beigās padomju vara.

Klašu numerāciju skaitīja atpakaļ, no pamatskolas sestās klases. Tātad ģimnāzijā biju nokļuvusi 5. klasē. Sekoja 4., 3., 2., 1. klases. Bet 1940. gadā pārkārtoja klašu skaitīšanu un pēdējo gadu ģimnāzijā es atkal biju nokļuvusi 5. klasē (kaut pavasarī liecība bija teikts, ka es atkal esmu pārcelta uz 1. klasi). Tā nu iznāk, ka varu savā biogrāfijā rakstīt, ka esmu mācījusies trīs gadus 5. klasē - vienu pamatskolā, divus ģimnāzijā.

Skolasbiedri

Siguldas ģimnāzijā mācījās tuvāko pagastu bērni - no Krimuldas, Turaidas, Sejas, Līgatnes, Nītaures, Mālpils, Mores, Zaubes, pat Vecpiebalgas un Rīgas. Tiem sarunāja dzīves vietas pie Siguldas iedzīvotājiem. Klases audzinātājs ieradās šajās vietās, iepazīstināja ar noteikumiem, kas jāievēro un jāpaziņo, ja netiek ievēroti. Noteikumos bija stingri teikts, ka skolēns nedrīkst spēlēt azarta spēles un lietot alkoholu. Cik nopietni audzinātājs ievēroja šo savu atbildību, piedzīvoju, kad pirmajā mācību gadā (klasesbiedrene) Skaidrīte, saņemusi rakstu darbā trešo divnieku, nevienam neko neteikusi, bija kājām devusies uz māju Zaubē. Jau pievakarē klases audzinātāja Ivena un Bauma-nes māte, pie kuras Skaidrīte dzīvoja, meklēja viņu. Tēvs Skaidrīti tūlīt atveda atpakaļ un viss beidzās laimīgi. Otrs gadījums bija pēdējā klasē, kad (klasesbiedrene) Lidija Kalniņa, neko neteikusi, bija aizbraukusi uz Rīgu. Ivena bija sacēlusi trauksmi, ziņojusi tēvam, tas ieradies Siguldā.

Ģimnāzijas atbildība

Kad biju sarunājusi dzīves vietu kādas kundzes Lakstīgalas ielā, kura manā rīcība deva pat veselu istabu, Ivena bija atzinusi, ka šī dzīves vieta nav piemērota meitenei, jo Rīzes kundzei bija neprecējies dēls - asistents Universitātē, kas sestdienās un svētdienās brauca pie

mātes. Man nezinot, Ivena bija visu pārkārtojusi un pārcēla mani pie Cēra kundzes, kur pavadīju divus pēdējos gadus - bijām 7 ģimnāzistes Cēru kolonijā. Pirmos divus gadus pavadīju Šveices ielā pie Baižas kundzes, kur arī dzīvoja vairāki ģimnāzisti.

Ģimnāzijas atbildību par savējiem varēja just visur. Bet arī pienākumus pildīt ta prasīja stingri. Ģimnāzijā viss bija labi sakārtots. Dažam labam toreiz šī stingrība likās par lielu.

Siguldas ģimnāzijas 1941. gada izlaidums.



1. rindā, no kreisās: 1) Elvīra Rusis (Muceniece); 2) Vilma Dreiliņa (Ansone);

3) Mirdza Tilta; 4) Ārija Šulcs (Tilta); 5) skolotāja Anna Ivena; 6) Austra Trūba (Šauriņa);

7) Lidija Singere (Kalniņa); 8) Lidija Meklere; 9) Mirdza Kārklīņa; 10) Milda Rūdmane. '

2. rindā: 1) Mirdza Lesiņa; 2) Tusnelda Celmiņa; 3) Aina Alksne (Zicmane);

4) Viesturs Putniņš; 5) Elmīra Grencione; 6) Leonīds Jansons; 7) Ērika Zvirgzda (Apine);

8) Skaidrite Ananĵina (Neilande); 9) Kārlis Osis; 10) Aina Paula; 11) Voldemārs Bernhards. Foto no Tusneldas Celmiņas personīgā arhīvā

No toreizējās etiķetes vēl gribu pieminēt meiteņu reveransus gan skolas telpās, sveicinot skolotājus, gan stundās atbildot. Bija jāiet klases priekšā, jātaisa reveranss, pēc atbildes atkal reveranss.

I ai Siguldas ģimnāziju runāja kā par prestižu un stingru mācību iestādi, kurā viens otrs nemaz nespēja līdzi turēt un visai drīz atkrita.

No Krimuldas pamatskolas tajā laikā mācījās tikai divi - es un Harijs Pūriņš. Kārlis Eņģizers pamēģināja, neizturēja un aizgāja jau otrā semestrī.

Jūs un tu

Mana klase šo stingrību, pamatīgumu visus piecus mācību gadus izjuta vispilnīgākā mērā, jo mūsu klases audzinātāja bija latviešu valodas skolotāja Anna Ivena.

1936. gada septembrī, tērpusies formā, kā rakstīts skolas noteikumos, sāku savas ģimnāzistes gaitas ar lielu pavērsienu - Baltajā pilī skolotāji, direktors mani uzrunāja ai jūs . Mums bija 14 gadi. Paši gan bijām uz tu. Un ģimnāzijas pamatlikums tika pateikts; distance, prasības, noteikta kārtība. Un tā visus piecus gadus. Vistiešākie šīs kārtības realizētāji bija klases audzinātāji. Mūsējā mūs stingri turēja šajās robežās. Telpas Baltajā pilī nebija plašas, tādēļ arī vajadzēja stingri ievērot kārtības noteikumus. Katrai klasei bija sava telpa, skolotājiem - sava, kurā parasti audzēkņi visā mācību laikā pat ne reizes neiegāja, tāpat arī direktora kabinetā.

Rītos pa pāriem sastājušies, iegājām zāle uz rīta lugšanu. To vadīja kāds no skolotājiem vai mācītājs, kad viņam bija ticības mācības stundas (2 reizes nedēļā). Kla\ ieies spēlēja mana klases biedrene Ārija Tilta.

Pirmā mācību gada beigās 1937. gada 3. jūnijā fotogrāfēja visus kopā. Tā ir vienīgā kopbilde no visiem maniem pieciem mācību gadiem. Apmēram tik daudz mēs bijām visus gadus - ne visai liels kolektīvs (79 audzēkņi, 16 skolas darbinieki (diēktors, skolotāji, sekretārs, skolas ārste) - sanāca visi, kas strādāja skolā. Kāds varbūt nebija ieradies tai 3. jūnijā. Domāju, ka visos gados audzēkņu skaits bija ap 100.

Skolotāji

Skolēni parasti lieto dažādas iesaukas skolotājiem. Mēs savējiem tās vai nu nemaz nebijām radījuši, vai arī lietojām neitrālas - Ivenu saucām par Anniņu, Blaumani par Lāštoku (viņa ļoti taisni turētā auguma dēļ), direktors-Kazbārdiņa. Citiem skolotājiem iesaukas neesmu dzirdējusi.

Ka skolotāji ir atšķirīgi, vērtīgi un nozīmīgi, to gan izjutām skaidri. Galvenie bija Ivena un Kaņeps. Ivena vienmēr bija stingra un prasīga. Kaņepā nepārprotami varēja redzēt sirsnīgu jūtīgumu un atbildīgumu par savu darbu. Ivena stingra, prasīga, bet Kaņeps bija apmulsis un nelaimīgs, ja skolēni vēl nebija viņu sapratuši. Viņš jutās vainīgs pats, nevis vainoja skolēnus. Un dedzīgi centās atrast veidu, kā panākt, lai visi saprastu.

Pirmajos mācību gados jutu pat īpašu patiku un interesi par matemātiku. Nav nevienas atmiņas par īpašu piespiešanos matemātikas stundās! No pēdējā mācību gada īpaši atceros Kaņepa

mācīšanas metodes un vēl tagad tās novērtēju kā izcilas.

Ivena bija izcila sava prasīguma un zināšanu dēļ, nevis mācīšanas metodes dēļ. Ivena prasīja darbu no skolēniem un viņas intereses bija vairāk par valodu. Literāro darbu interpretācijā dominēja skolēni.

Fiziku mācīja Rūdolfs Blaumanis. Un tagad es bieži domāju, kāpēc es neatceros nevienu sarežģījumu, nevienu konfliktu mācību gaitā visos piecos mācību gados, kamēr mūsdienu fizikas skolotāji par to runā bieži. Es neatceros arī nekādas grūtības, neizpratni, vienīgi to, ka viņam vairāk interesēja astronomija, kuru arī viņš mācīja. Viņā bija kaut kas blaumanisks.

Dabas zinātņu skolotājā Dailā Šternmanē es dažas reizes manīju sirsniņu attieksmi pret skolēnu, vēstures skolotājā Ledainē dažreiz neapmierinātību, pat īgnumu - viņa bija sūdzējusies, ka zēni viņu nesveicinot. Iad nu mūsu (klasesbiedrs) Jansons stāstīja, ko viņi darot - skolas telpās iebāžot svārkos cepuri, lai tad to uzliktu un sveicinātu skolotāju. Pēdējā klasē viņa mani izsauca nākošajā stundā pēc tam, kad iepriekšējā bija ielikusi "5". Atbildēju gludi visu vajadzīgo, viņa ielika atkal "5". Man bija laba atmiņa, zināju visu, ko skolotāja stāstīja, un arī mācību grāmatā izlasīju visu - gan klase, gan mājā.

Mācībās

Mums mācīja vācu, angļu un latīņu valodu (tā nebija obligāta visiem) un pēdējā mācību gadā (1940./41. g.) arī krievu valodu.

Mācījāties lielos klasīkus (Gēte, Vailds u. c.), mācījāties gramatiku, zubriņām vārdiņus, taču sarunu valodai toreiz nepiegrīza vērību. Vācu valodā nekad. Angļu valodas skolotājā Maldava, kuru 1941. g. 14. jūnijā izsūtīja, gan trenēja mūs arī sarunu valodā.

Skolēni varēja izvēlēties adreses un sarakstīties ar ārzemju skolēniem. Es sarakstījos ar vienu meiteni vācu valodā un ar divām angļu valodā. Ar meiteni Jutu Amerikas Savienotajās valstīs sarakste bija īpaši aktīva, to pārtrauca kara sākums.

Fizikultūras skolotājs visiem pirmajā mācību gadā iemācīja dejot angļu vāls ar visām tūrēm. Turpmākos gadus fizikultūras skolotāja bija Caunīte, kuru kā fizikultūras skolotāju mēs kritizējām, kamēr kā rokdarbu skolotāju atceros ar patiesu cieņu. Pirmajā mācību gadā mēs izšuvām tautas tērpa blūzi. Es izvēlējos Rucavas blūzi. Iemācījos strādāt ta sauktos "baltos darbus".

Mūzikas skolotāji

Emocionāli citas vēsmas nāca no mākslas un mūzikas skolotājiem. Tie izturējās intīmāki - sarunās, darbā. Mākslas un mūzikas priekšmetos skolotāji mainījās, bija vairāki - mūzikā Arvīds Prēdelis⁴, agrāk bija bijis Jānis Norvilis⁵, par kuru pat Ivena stāstīja ar sajūsmu.

1940./41. mācību gadā dziedāšanas skolotājs bija Jānis Dreimanis. Mums bija jāmācās padomju dziesmas - tām visām bija citi teksti. Nu tad daļa skolēnu dziedāja tos - un skolotājs dabūja teikt: "Te

vēl isti labi neskanēja, dziedāsim vēl!" Nevarēja tak teikt, ko viņš dzied - tad būtu pretpadomju konflikts.

Paraugs - Rainis

Distance, atturība ģimnāzijā bija arī pret politiku, tās jautājumu pārrunāšanu. Ivena klases audzināšanas stundās ne vārda nerunāja par vadoni Kārli Ulmani - kamēr citās skolās mācījās Ulmaņa izteicienus. Tāda pati atturība bija arī 1940./41. mācību gadā.⁶

Ar klases audzinātāju Annu Ivenu gan lepojāties (mums ir visievērojamākā skolotāja), gan pacietām viņas vadības stilu, uzklausiņām visaugstākos principus. Viņa audzināja mūsos personību. Visiem paraugs un mērķis, uz kuriem iet - bija Rainis. Raiņa domas, citāti mūs vadīja cauri mācību un veidošanās posmam. Viņa bija pat iecerējusi spilgtu nobeigumu - izlaiduma aktā bija uzdevums Viesturam Putniņam norunāt Raiņa "Garo gaitu", bet viņš toreizējā sarežģītajā, grūtajā laika tūlīt pēc izvešanas 14. jūnijā nebija to iemācījies. Izgāja gan uz skatuves, pateica: Rainis. Garā gaita, un, "Un viss vēl augstāk gaitu sniedz". Tālāk nespēja. Sāka vēlreiz, nespēja. Pieteica trešo reizi. Un atstāja skatuvi. Tagad domāju: simbolisks nobeigums - tik augstus mērķus sasniegt ir ļoti grūti.

Kārlis Osis

Man pieci attīstības gadi Siguldas ģimnāzijā īpaši bija tādēļ, ka klasē mācījās 4-5 gadus par mums vecākais Kārlis Osis, kurš slimības (tuberkulozes) dēļ bija aizkavējies mācību procesā. Viņš gan nekādi neizrādīja, ka ir par mums vecāks un zinošāks, taču tas jūtams bija, īpaši analizējot literatūras darbus. Kad dzirdēju, kā viņš analizē Uguni un nakti", šo zināšanu distanci izjutu spēcīgi. Taču ne tikai zināšanas (atzīmes viņš nebija klases priekšgalā), tas bija citādāks personības briedums, uzskati.

Ekskursijas un braucieni

Reizi gadā visa ģimnāzija devās vienas dienas ekskursijā. īpaši atceros 1939. gada septembra ekskursiju pa Cēsu kauju tekām, kuru vadīja fizikultūras skolotājs Lukstiņš, Cēsu skolnieku rotas dalībnieks⁷, kā arī ekskursiju uz Jelgavu. Tur bija lauksaimniecības izstāde. Apmeklējām Kurzemes hercogu pili un pagrabu ar sarkofa-giem. Atceros, ka toreiz, braucot uz Jelgavu, manu uzmanību saistīja - zemi lauki, grāvji, pilni ar ūdeni.

Spilgti iespaidi bija par Ibsena "Pēra Ginta" izrādi Dailes teātrī. Tur skolotāja Ivena veda visu klasi. Pērs bija Eduards Smilģis, Solveiga - Lilita Bērziņa. Tie mani īpaši nesaistīja, izteicu pat kritiskas domas. Ivena brīnīdamās iebilda: Bet tā taču lielākā aktrise! Kas jums nepatika?" Es: "Viņa samāksloti runā". Man ļoti patika Oze (Alma Ābele⁸) un Pogu lējējs - Edgars Zile⁹, tolaik apjūsmots aktieris.

Ar zīmēšanas skolotāju Jablovski mēs braucām uz izstādēm Rīgā, klasē runājām par mākslās problēmām.

Ticības mācība

Četrus gadus mācījāties ticības mācību - divas mācību stundas nedēļā. Uz tām no Siguldas mācītājmuižās brauca Siguldas mācītājs - vecs kungs⁹. Mūsu garīgā audzināšana viņam nebija lielas nozīmes. Stundā uzdoto iemācījās tikai divi audzēkņi, kuriem bija paredzēta izsaukšana. Mācītājs stingri pieturējās pie saraksta. Tie divi apguva uzdoto. Brēdermanim bija savas īpatnības. Viņš runāja par labo, piedošanu utt., taču ātri apskaitos, ja kaut kas nebija tā, kā viņš domāja. Šo īpašību dēļ mūsu klase nonāca ar viņu asā konflikta un Brēdermanis atstāja klasi.

Pirmajā mācību gadā tā bija saruna par Jēzus attēlojumu svētbildēs. Kārlis Osis teica, ka mūsu svētbildēs Jēzu jāattēlo latviešu apģērbā (tas bija visa latviskā uzplaukuma laiks). Ceturtajā mācību gadā Brēdermanis ļoti didaktiski sāka runāt par alkoholismu. Mušu zem ļoti apvainojās, jo viņi nebija tā lietotāji. Paasi iebilda. Brēdermanis apvainojas un ātri izgāja no klases. Vajadzēja salabt, atvainoties, bet bija mācību gada beigas, un klase zināja, kādas ir Ivenas domas. Un mēs palikām neatvainojušies, jo nakosais mācību gads bija 1940./41., un tajā ticības mācību skolā vairs nemācīja.

Vecīgā Bredermaņa īpašības klase pazina labi. Autoritāte mums viņš nebija Tikai pieciešams. Taču viņa zirgs man ļoti patika. Skaists arābu rikšotājs. Zirgs stāvēja Baltās pils saimniecības ēkā, kamēr pats mācītājs bija stundās.

Ārpusskolas nodarbības

Ārpusskolas nodarbības Baltajā pilī nebija īpaši aktīvas un redzamas. Pirmais un galvenais palika mācības.

Ja pamatskolā aktīvi norisa ludziņu gatavošana, tad ģimnāzija ar teatrālo darbību nenodarbojās. Vienu reizi gan iestudējām dziesmu spēli "Mucenieks un muce-

niece". Kadam sarīkojumam sagatavojām igauņu deju - tuljaku. Tie tomēr tikai atsevišķi gadījumi.

Aizraušanas ar sportu tajos gados - slēpošanu nonāca asā konfliktā ar mācību prasībām. Sportisti netika galā ar mācībām un bija spiesti ģimnāziju atstāt. Manā klasē tāds bija Bille - Siguldas dārznieka dēls. Ziemā uz slēpēm stājās gandrīz visi jaunieši, taču ta bija tikai izklaide. Kāds jau piedalījās arī vietējā mēroga sacīkstēs, taču ar to arī viss beidzās.

Siguldas Dzīve Ķempju pilsētā

' Fridrihs Brēdermanis (<1875-1956) - mācītājs, no 1925. līdz 1944. gadam kalpojis evaņģēliski luteriskajā draudzē.

Ģimnāzijas dzīve noritēja neatkarīgi no dzīves Siguldas pilsētā. Tās procesos ģimnāzisti nepiedalījās. Tomēr mūsu uzmanību saistīja mākslinieki, kas kādu laiku uzturējās Siguldā. Man tāds bija Niklāvs Strunke¹⁰, par kuru stāstīja spilgtus stāstus, īpaši par viņa izturēšanos

Itālijā. Es viņu redzēju reiz dampfšķūnī. Nākdams iekšā, viņš teica: "Jaunkundz, novāciet savu figūru!"

Otrs spilgtākais stāsts bija par to, ka Siguldas kāzās esot bijis kāds nepieklājīgs, bārdas rugājiem noaudzis vīrietis. Tas bija bijis aktieris Harijs Avens, kurš tajā laikā filmējās "Zvejnieka dēlā" Bundžīņa lomā.

No pašiem siguldiešiem mūsu uzmanību saistīja Malvīne Vignere-Grmberga, pie kuras dziedāt mācīties gāja vecākās klases audzēkne Emma Vājiniece (velak Jelgavas teātra aktrise) un mans klases biedrs Visvaldis Gedulis.

1940./41. mācību gads

Pret politiskajiem notikumiem ģimnāzijā izturējās atturīgi, par tiem gandrīz nerunāja, kaut gan tie kļuva arvien intensīvāki. Radio bija tikai dažiem. Avīzēs šīs ziņas maz lasīja. Skolas gadu jaunieši dzīvoja savu dzīvi. Ulmaņa laikos politiskie jautājumi tika maz pārrunāti. Maz tika runāts arī par karu, kuru rietumos uzsāka Hitlera Vācija. So to tomēr zinājām par kara darbību Polijā, par tiem poļu bēgļiem, kas bija uzradusies arī Siguldā. Tad nāca 1940. gada 17. jūnijs.

Vasarā šo to uzzināju par to, kas noticis mūsu dzīvē. Mūsu kaimiņi Eglisi bija aktīvi jaunā režīma darbinieki, bet es Krimuldas pagasta dzīvē nepiedalījos. Biju aizgājusi vasarā uz mītiņu Turaidas Liepu dārzā. Izbrīnījusies klausījos, kā viena sieviete dzied "Internacionāli"¹³ un pacēlusi vienu roku kulakā, krata. Kā viņa zina, ka dziedāt Internacionāli, kāpēc viņa tik jocīgi pacēlusi roku kulakā un krata? Es neko nebiju dzirdējusi par Turaidas komunistu, tāpat kā par mūsu kaimiņu Eglišu pagrīdes darbību.

Kad 1940. gada septembrī ieradās Baltajā pilī, direktora Kauleņa vairs tur nebija. Viņa vietā kāds Balodis. Taču neizskatījās, ka skolas vadības un skolotāju attieksme būtu kā īpaši mainījusies. Un tā skolotāji izturējās visu mācību gadu.

» Niklāvs Strunke (1894-1966) - latviešu gleznotājs, grafiķis, modernisma pārstāvis.

¹¹ Harijs Avens (1910-1976) - latviešu teātra un kino aktieris.

12 Malvīne Vignere-Grinberga (1871-1949) - latviešu operdziedātāja un vokālā pedagoģe.

rs "internacionāle" ir starptautiski pazīstama dziesma kreisi noskaņotu laužu. Tā radusies Francijā, tekstu sacerējis Ežēns Potjē 1870. gadā, bet melodiju - Pjērs Degeitērs 1888. gadā. No 1917. līdz 1944. gadam tā b.,a Padomju Krievijas un PSRS himna.

No pilsētas skolā ieradās apmēram pieci [runātāji], kas runāja par jauno režīmu un valsti. Tur bija viena sieviete, kas siltajā septembra dienā bija ap kaklu aplikusi lapsu. 1ā bija tāda mode - lapsa dabiskā izskatā - galva, ķermenis, aste. No zēnu puses bija sadzirdams: "Lapsa, kur tu to zosi nesīsi?"

Pec šiem citi vairs nenāca, ģimnāzijas dzīve ritēja skolotāju vadībā. Tie bija atturīgi. Klases audzinātāji gan reiz lika katram atbildēt, vai stāties komjaunatnē. No mums 20 tikai viena - impulsīvā Skaidrīte atbildēja: "Jā!" Taču visā mācību laikā neko nejutu no viņas darbības komjaunatnē. Tā noritēja ārpus ģimnāzijas.

Taču konflikti brieda. Un no Skaidrītes stāstītā 90. gados uzzināju, ka direktors Balodis viņai prasījis izziņāt no Ģipšļa, kuri no mūsu skolas skolēniem ir ierakstīti neuzticamo sarakstā.

Konflikts Engelsa dēļ

Atcēla latīņu valodas mācīšanos, sākām mācīties krievu valodu un krievu literatūru. Bija mācību priekšmets "Konstitūcija", kuru mācīja pats direktors. Viņam radās ass konflikts ar (skolasbiedru) Viesturu Putniņu kāda Engelsa¹⁰ citāta dēļ. Viesturs prasīja Engelsu citēt precīzi, Viesturs citātus nebija iemācījis un par to dabūja "2".

Nākošajā stundā Viesturu izsauca atkal, viņš nebija iemācījis. Un atkal dabūja "2". Nu jau tā bija cīņa starp skolotāju un skolēnu. Kurš kuru? Viesturu izsauca arī trešajā stundā un atkal tas pats. Tad beidzot direktors saprata, ka jābeidz, jo skolēns nepadosies.

Bīstamie apstākļi

Pirms 1. maija svētkiem direktors veselu stundu tēvišķīgi runāja ar mūsu klasi, lai neboikotē I. maija gājienu: "Jūs ar to neko nepanāksiet, tikai sagandēsiet savu un visas ģimenes dzīvi. Nedariet tā!"

Mums ar klases audzinātāju radās konflikts, kura laikā viņa piespieda parakstīt sociālistiskās sacensības līgumu. Toreiz nezinājām, cik bīstamā situācijā mūs nostādījuši jaunie virsnieki, kas gribēja (pārmācīt) mūsu klases audzinātāju un bija informējuši savu poļitruku, ka ģimnāzija noskaņojot audzēkņus naidīgi pret padomju armiju.

No vēlāk uzzinātā sapratu, cik bīstamā situācijā atradāmies jau pirms 1. maija. Un sapratu, kāpēc mūsu Ivena lika tik bezgaumīgi ar sarkano krāsu izgreznot mūsu klasi. Uzzināju, ka Ivena bija (aicinājus) Jansonu, kas ierakstīts neuzticamo sarakstā, uzturēties pie sevis. Apstākļi bija daudz bīstamāki, nekā mēs toreiz apzinājāmies.

14. jūnijs un skumjais izlaidums

Un tad pienāca 14. jūnijs. Izvesto skaitā bija arī mūsu angļu valodas skolotāja Maldava. Mūsu pēdējās dienas Baltajā pilī, mūsu izlaidums 17. jūnijā bija traģisma piesātināts, bet ārēji it kā tradicionāls: mēs, formās tērpušies, zālē saņēmām diplomus un vienīgos divus apsveikumus no pagājušā un nākošā gada beidzējiem.

Nofotogrāfējāmies. Pēc tam Kārlis Osis, Leonīds Jansons, Valdemārs Bernhards aizgāja no mums, citiem neatvadījušies. Vēlākos gados Jansons man stāstīja, ka esot sprieduši par izbēgšanas iespēju, ja pēc viņiem nāktu uz Balto namu.

Pēc akta sēdējām pie galda un dziedājām skumjās latviešu tautas

dziesmas. Direktors īpaši mudināja tā darīt. Viesturs sēdēja galda otrā pusē. Kādu brīdi ļoti sasprindzis skatījās manī, tad strauji piecēlās, paņēma diplomu un bija pa durvīm ārā. Arī es ātri piecēlos. Mums taču bija kopīgs mājupceļš līdz Krimuldas sanatorijai. Taču Viesturs jau bija prom gravā. Un es viena gāju uz mājām. Pa Krimuldas kalnu ejot, zem lapu kokiem ceļš nebija saskatāms. Dziļā tumsā viena gāju, nezdama visu smago domu nastu, no sanatorijas vēl 3 km nakts tumsā.

Otrā dienā bija nolemts vēl sapulcēties ģimnāzijā. Taču tur bija tikai meitenes. Neviena zēna. Kad atgriezies vecāku mājās, jutos slima, sāpēja galva. Ap mani bija traģiska bezcerība, neziņa. Arī neizpratne, nespēja pieņemt notikušo. Pēc četrām dienām sākās karš arī mūsu zemē.

Kara laiks un pēdējā satikšanās

Pirmo kara ziemu vadījām katrs savās vecāku mājās. 1942. gada rudenī sākās studijas. Universitātē mācījās Kārlis Osis, Viesturs Putniņš, Skaidrīte Neilande, Vilma Ansone un es, konservatorijā - Ārija Tilta.

1943. gada martā Viesturu mobilizēja leģionā, bet 1944. gada beigās notikumi sašķēla mūsu klasi divās daļās. Puse palika Latvijā, puse devās trimdā un izklīda pa visu plašo pasauli - Vāciju, Angliju, ASV, Kanādu, pat Austrāliju. Laikmeta negaisus katrs pats izdzīvoja. Karā ierautais Viesturs Putniņš pazuda bez vēsts. Augstskolas diplomus ieguvām tikai es, Leonīds Jansons un Kārlis Osis (Vācijā).

Savu klases audzinātāju pavadījām pēdējā gaitā visi, kas dzīvojām Latvijā. 1993. gada jūnijā Siguldas ģimnāzijā sapulcējās siguldieši no visas pasaules. No mūsu klases bijām sanākuši deviņi. 2016. gada martā šai saulē esam vēl trīs - es, Valdemārs Bernhards un Lidijs Kalniņa.



Ērika Vītola 95 gadu jubilejā 2018. gada pavasarī. Foto no Ērikas Vītolas personīgā arhīva

Siguldas Valsts ģimnāziju beigusi 1943. gada. Atmiņas uzrakstas 2015. gada oktobri.

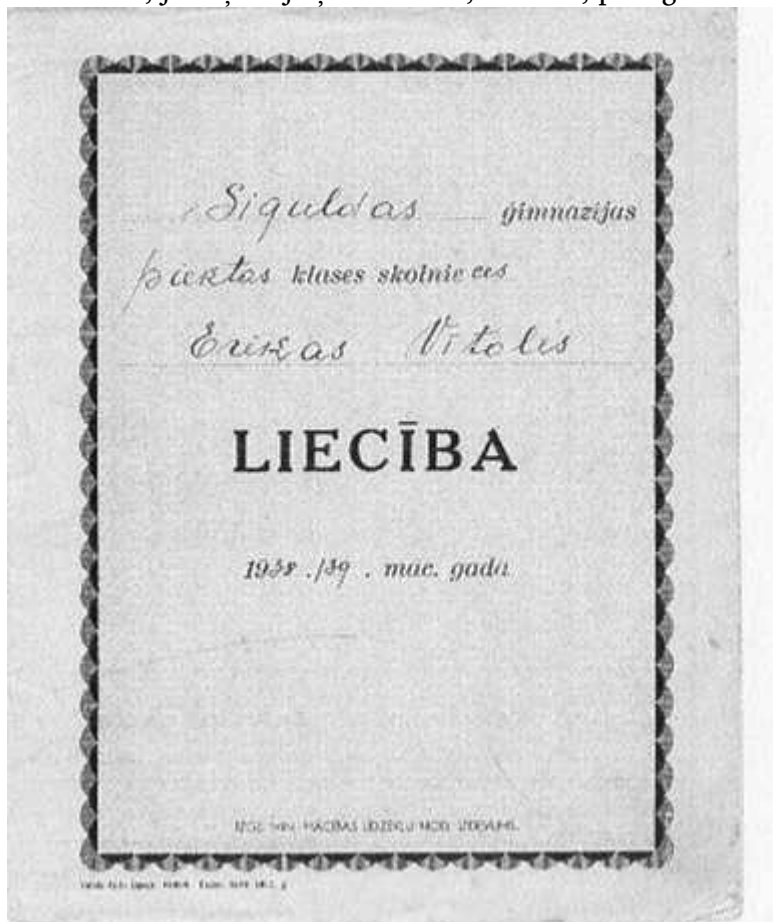
Par manu skolas laiku

Pirmajā mācību gadā latīņu valoda bija obligāta, bet pārējos gados nē, un tā daudzi audzēkņi atteicās.

Klases audzinātāja Ērika Caunīte vadīja vingrošanas stundas, un tās bieži labos laika apstākļos notika sporta laukumā pie skolas, bet ziemā slēpojot. Man padevās tāllēkšana, es aizlecu trīs metrus un septiņus centimetrus.

Skolas laikā bija jāģērbjas formas tērpos. Meitenēm - tumši zilās kleitās ar baltām apkaklēm un aprocītēm un melnos priekšautos. Obligāti vajadzēja nēsāt melnas zeķes.

Labas atmiņas saglabājušās par literatūras skolotājas Annas Ivenas mācību stundām, jo viņa bija ļoti korekta, akurāta, prasīga un stingra.



Siguldas ģimnāzijas 5. klases skolnieces Ērikas Vītolis 1938./1939. mācību gada liecība. No Turaidas muzejrezervāta krājuma/

1943. gada absolventi

1943. gada 5. maijā Siguldas ģimnāziju beidza 24 audzēkņi, saņemot gatavības apliecības uz liecības pamata, bez eksāmeniņiem: Skaidrite Baltiņa, Daina Grencione, Ilga Jansone, Mirdza Jānīte, Aina Kabule, Daila Andersone, Aina Bērziņa, Nellija Dreiblate, Ērika Vītola, Laima Bērziņa, Rasma Rozenberga, Valija Šmite, Alise Ķiņķere, Vīlps Andermanis, Kārlis Purgailis, Jānis Lūsis, Ansis Kalniņš, Ziedonis Leimanis, Alfrēds Vanags, Bruno Ādamsons, Rūdolfs Jānītis, Jūlijs Aldermanis, Jānis Bormanis, Jānis Radziņš.

Skolas gaitas bija beigušās, bet zēnus sāka mobilizēt vācu leģionā. Daudzi no viņiem uz mūžiem palika svešos kara laukos. No manas klases pirmais dzīvību zaudēja Jānis Radziņš.

1944. gadā, fronte tuvojoties Siguldai, bēgļu gaitās devās daudzi

ģimnāzijas audzēkņi, vecāki, absolventi un skolotāji. Tā Rūdolfs Jānītis dzīvo Vācijā - Hamburgā (91 gadu vecs), Jānis Bormanis Austrālijā - Sidnejā (91 gadu vecs), Bruno Ādamsons Kanādā - Toronto (91 gadu vecs), Aina Bērziņa Kanādā - Bīvertonā (92 gadus veka), Vilips Andermanis Amerikas Savienotajās Valstīs - Pensilvānijas Filadelfijā. Dzimtenē Latvijā dzīvojam divas - Ilga Jansone, precējusies Šambone (91 gadu veka), Rīgā un Ērika Vītola (92 gadus veka) Siguldā.

44/ Karle "Sievēša komēdija".

Sapuldes nolēmī sasaukt nātru
pedeļu

Protokols: 3. lise.

3. protokolā

Literatūras pulciņa sarakstamē notiek
9. oktobrī, veiktā komjaunatnes di-
vināšanas dienai sarakstamē pie-
lāts visa skolas saime.

Sarba kārtā:

Referāts par komjaunatnes uzdevi-
nem. Referē R. Rikstene

1. "Raksta par patiesību", referē

K. Konepe

Konferat, "Būvoti par patiesību"

errātera J. K. Konepe

Un "Kāpēc "Sievēša komēdija", de

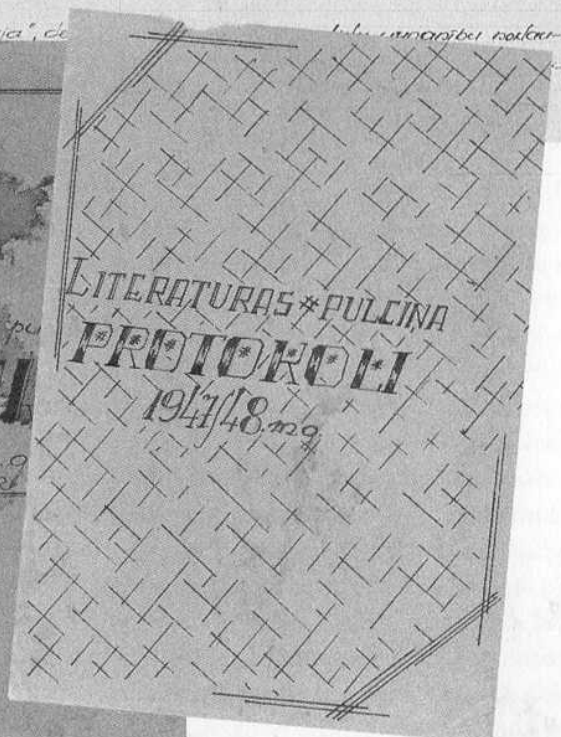
Stalinam palīdzēja

1) Referēts savā referātā par komjaun-
atnes uzdevumiem lāts iest. padomju
stika seju tālās dzimnīca Rāpa
skatījuma un uzdevu ka komjaunatnes
uzdevumu izstrādāt, uzturēt tālās

2) Aligeres "Raksta par patiesību" referē-
te Konepe lāts izstrādāt, skaidri iest. si
darba dālo idejisko vertību, pareizi, parā-
da padomju jaunietes lielo varonību,
draimi un patriotismu cīņā par Kāim-
tenes brīvību.

3) Konferēnts Vērese lāts raksturo dā-
lo patriotismu. Aligeres tēlos, lāts raksturo
re. darba komjaunatni, stila un valodu.

4) J. Berze lāts izstrādāt, nodarotam J. Kone-
ga baladē, "Sievēša komēdija".



Siguldas vidusskolas literatūras pulciņa "Strauts" protokoli
1947./48. mācību gadā. No Siguldas Valsts ģimnāzijas
novadpētniecības materiālu krājuma



Siguldas vidusskolas izlaiduma klase kopā ar 11. klases skolēniem 1947. gada jūnijā. Centrā baltā uzvalkā skolotājs Visvaldis Tīllaks, blakus pa kreisi - skolotāja Aina Migla. Foto no Miķelsonu ģimenes arhīva

Edvīns Miķelsons

1927

Siguldas vidusskolu beidzis 1947. gada. Atmiņas uzrakstītas 2016. gada maijā.

Mana skola - Baltā pils

Siguldas vidusskolā iestājos 1942. gadā un pabeidzu to 1947. gadā. Pēc tam strādāju par mežsargu. Manas darba gaitas pārtrauca ilgstoša slimība, bija jāārstējas sanatorijās un slimnīcās. Tā kā vēlējos iegūt kādu specialitāti, iestājos Mālpils Hidromeliorācijas un celtniecības tehnikumā 1954. gadā, kuru pabeidzu 1956. gadā. 1963. gadā iestājos darbā par ģeodēzistu Saulkrastu Ceļu būves rajonā, piedalījos dažādu šoseju izbūvē: Rīga-Valmiera caur Krimuldu, Vidzemes šosejas pārbūvē caur Siguldu, Ieriķiem, Cēsīm. Darbs bija saistīts daudzkārt ar nedēļas prombūtni no mājām un dzīvi vagoniņā.



Siguldas vidusskolas 1946./1947. gada izlaidums. 2. rindā no kreisās skolotāji 1) Zigurds Reinhards; 2) Elza Graudiņa; 3) Pāvels Bērziņš; 4) Angelika Dzirne; 5) Jānis Kaņeps (matemātikas skolotājs); 6) Visvaldis Tillaks; 7) Jānis Kaņeps (mūzikas skolotājs). Foto no Miķelsonu ģimenes arhīva

1982. gadā pārnācu strādāt par ģeodēzistu Siguldas PMK¹¹, kuru vadīja Juris Čivčs. Šajā laikā piedalījos Siguldas slimnīcas jaunā korpusa izbūvē, Siguldas bobsleja un kamaniņu trases nospraušanā un izbūves sākuma darbos, kā arī strādāju pie Siguldas ģimnāzijas celtniecības Krišjāņa Barona ielā. Tā kā - šo "Gaismas pili" esmu būvējis, bet pats tajā mācīties neesmu.

Mana skola bija Baltā pils pie Siguldas baznīcas, un tā paliks manā atmiņā vienmēr, jo tā deva man zināšanas, kuras varēju izmantot savā darbā par mērnīku - ģeodēzistu. It sevišķi skolotāja Jāņa Kaņepa mācītā ģeometrija un trigonometrija, kurām manā darbā bija sevišķi liela nozīme. Skolotāju Kaņepu atceros ar vislielāko pateicību un mīlestību, tāpat skolotājas Annu Ivenu un Angeliku Dzimi varu pieminēt ar vissil-tākiem pateicības vārdiem par tām zināšanām, kuras viņas man devušas, tāpat arī visus pārējos skolotājus, kurus tagad nevaru nosaukt. Arī pašreizējiem skolotājiem novēlu - lai pietiek spēka un gribas būt sirdsgudriem un gaišiem!

Lūcija Miķelsone-Tiltiņa

1928

Siguldas vidusskolu beigusi 1948. gadā.



Lūcija Miķelsone (Tiltiņa) un Anna Bērziņa 1949. gadā. Foto no Miķelsonu ģimenes arhīva



Siguldas vidusskolas skolēni 1946./47. mācību gadā. Foto no Miķelsonu ģimenes arhīva

Atmiņas uzrakstītas 2016. gada maijā.

Mana skola

Siguldas vidusskolā sāku mācīties 1942. gadā, to pabeidzu 1948. gadā. Skola atradās blakus Gaujas Nacionālajam parkam pie Baznīcas dīķīša. Tā bija tālu no mājām, katru dienu kājām bija jāmēro divas reizes apmēram pa 3,5 km.

Toreiz Siguldā skolu sauca Baltā pils, un tāda tā ir palikusi manās atmiņās līdz šai dienai. Kaut pagājuši sešdesmit septiņdesmit gadi, es šai mājai vēl šodien bez satraukuma nevaru pietuvoties. Skatoties uz to, sirdī ielīst siltums, un, raugoties tās logos, nāk prātā dzejnieces Skaidrites Kaldupes dzejas rindas:

Tev nevaru mierīgi aiziet es garām... [..I Nu, mīlotā skola, tu raugies man acīs... I..1 Lūk, tādēļ es atgriežos vēlreiz pēc Tevis...[..]

Es sacīšu paldies par visu, ko devi...¹²

Aiz šīs skolas logiem pagājusi visa mana jaunība, kura nemaz nebija tik viegla kā tagadējiem skolēniem, kuriem uz izlaidumiem rīko balles, šuj greznus tērpus un sniedz dārgas puķes. Mums nekā no tā nebija. Man un, šķiet, arī citiem klasesbiedriem bija mugurā tās pašas drēbes, ko valkājām ikdienā. Piemēram, man bija tā pati no mammas kleitas pāršūtā zilā vilnas kleita, kuru es valkāju skolā katru dienu.

Zelta medaļa

Par zelta medaļu, kuru man pasniedza, es nemaz nezināju, par to nekādas runas nebija. Es šaubos, vai es vispār zināju, ka tāda medaļa pastāv. Par to, ka es saņēmsu zelta medaļu, bija uzzinājusi kāda

skolniece apmēram kādu stundu pirms sākuma. Tā bija pirmā zelta medaļa šajā skolā, kur par mūsu zināšanām gādāja tādi skolotāji kā Jānis Kaņeps, kurš ģeometriskās teorēmas varēja skaidrot pat visu starpbrīdī līdz nākamās stundas sākumam. Tāpat vienmēr laipnā, smaidošā un iejūtīgā skolotāja Angelika Dzirne, akurātā un kārtību mīlošā Anna Ivena, no kuras mēs mazliet baidījāmies. Stilīgais džentelmenis Visvaldis Tillaks, galantais Drabes kungs pirmajās klasēs, kurš mācīja angļu valodu, Aina Migla - klases audzinātāja, skolotāja Elza Graudiņa. Kora vadītājs - mūzikas skolotājs Jānis Kaņeps, kurš uz dziedāšanas stundām vienmēr nesa līdzī savu vijoli. Visus šos skolotājus atceros ar visdziļāko cieņu un mīlestību, pateicoties par tām zināšanām, kurās viņi man devuši.

Noderīgās zināšanas

Pēc vidusskolas beigšanas sāku strādāt Rīgas rajona Tautas tiesā Siguldā par tiesas sēžu sekretāri, kur nostrādāju 30 gadus līdz aiziešanai pensijā. Skolā gūtās zināšanas man deva daudz plašāku skatu uz dzīvi, kā arī skolotājas Ivenas darbs bija ļoti nozīmīgs gramatikas likumu ievērošanā - tas palīdzēja manā ikdienas darbā, rakstot tiesas sēžu protokolus. Kaut arī mums toreiz likās, ka skolotāja Ivena ir pārāk stingra, tomēr tagad nākas atzīt, ka viņas stingrība un prasīgums ir devuši lielu ieguldījumu manai turpmākajai dzīvei, par ko viņai sirsnīgs paldies!

Man žēl, ka daudzo gadu un slimības dēļ es nevaru Tevi, mana skola, apciemot, tamdēļ sūtu Tev un visiem skolotājiem Skaidrītes Kaidupes dzejas rindas: Neaizbraukšu... vienmēr nevar aizbraukt,

Dažreiz ciemos dodas tikai sirds... [..]

Es tik gribēju jums nepateikto paldies Kaut. pēc gadiem vienreiz pasacīt.²

2 Kaldupe S. Sauja kviešu. Rīga: Liesma, 1987.34. lpp.

Gaida Bērziņa(Sviķe)

1928



Rokdarbu izstāde Siguldas vidusskolā. 1948. gada izlaiduma klase, no kreisās 1) Anna Berze; 5) Gaida Bērziņa (Sviķe). Foto no Gaidas Bērziņas personīgā arhīva

Siguldas vidusskolu beigusi 1948. gadā. Atmiņas uzrakstītas 2016. gadā.

Skolas gadi

Pirmajos pēckara gados pēc septiņgadīgās skolas beigšanas, ja gribēja turpināt mācības vidusskolas 8. klasē, bija jākārtoto iestāju eksāmeni latviešu valodā, matemātikā un arī vēl dažos citos mācību priekšmetos. Kļūstot par 8. klases skolēnu un izdzirdot, ka visi skolotāji uzrunā skolēnus ar vārdiņu "jūs", kļuva saprotams, ka jāklūst pieaugušam gan uzvedībā, gan mācībās.

Ļoti atsaucīga un saprotoša bija klases audzinātāja Aina Migla, mācīja vācu valodu.

Man labi padevās mācības matemātikā. Skolotājs Jānis Kaņeps ļoti mierīgi un pacietīgi skaidroja jauno vielu, cenšoties virzīt skolēna loģisko domāšanu līdz pilnīgai tās izpratnei. Vairāku iemeslu dēļ viņš mani izsauca atbildēt matemātikas stundā trīs dienas pēc kārtas. Biju apmierināta, ka varēju dot pilnvērtīgas atbildes. Pretēji rezultāti bija literatūrā un vēsturē, jo nepadevās stāstīšana. Tas noveda arī pie konfliktsituācijām ar vēstures skolotāju Osvaldu Ķiberu.



Siguldas vidusskolas aktīvākie slēpotāji. 1. rindā, no kreisās 1) Viesturs Bērziņš; 2) Gunārs Lerhs'3) Gaida Bērziņa (Sviķe); Rita Busārova (Kazaka). Pa kreisi, blakus stumbram i larijs Vītols un Biruta Korde (Kalniņa) - labākie republikas slalomisti. Polo no Gaidas Bērziņas personīgā arhīva



Siguldas vidusskolas slēpotāji ceļā uz sacensībām Mārcienā. 1. rindā no kreisās !) Gaida Bērziņa (SviķeV 2) stacijas dežurants; 3) Ritma Birzniece (Pulkstene); 4) 1 larijs Vītols; 5) Biruta Korde (Kalnina)!

2. rinda centra skolotājs Reinhards. Foto no Gaidas Bērziņas personīgā arhīva

Siguldas vidusskolas 1948. gada izlaidums pie Kronvaldu Ala



Kopīga lasīšana

Klasesbiedra Visvalda Alberta mājās notika kopīga obligātās daiļliteratūras lasīšana. Nepietika grāmatu. Tomēr kopā sanākt bija jauki. Pārmaiņus arī pie Zigurda Zuzēs¹³ nolika kopīga lasīšana, to nobeidzot ar Zigurda cepto pankūku ēšanu. Zigurds Zuze ar lielu aizrautību piedalījās visos pasākumos, kuros bija nepieciešams viņa zīmēšanas talants. Viņa zīmētās sienas avīzes, kas bija tā laika nepieciešamība, katra bija kā savdabīga glezna. Avīzes teksts bija rakstīts ar ļoti, ļoti maziem burtiņiem, tas aizņēma minimālo rasējamā papīra loksnes daļu.

Sports, piramīdas un dejas

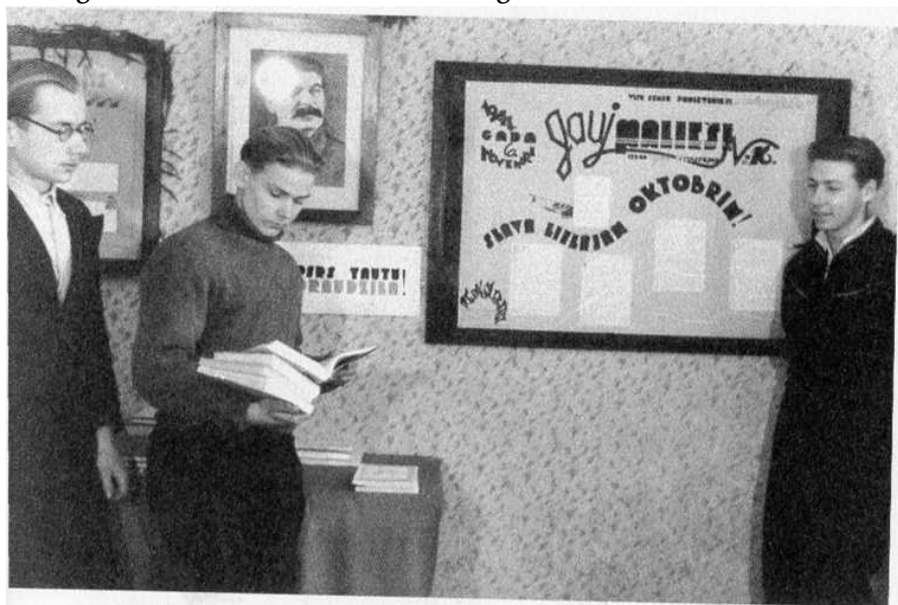
Gados jaunais fizikultūras skolotājs Zigurds Reinhards ļoti veiksmīgi iesaistīja skolēnus ārpusskolas pasākumos. Mācēja izmantot skolēnu dabiskās spējas, komplektējot komandas dažāda mēroga ārpusskolas sacīkstēm vieglatlētikā, slēpošanā, volejbolā. Mūsu skolā Harijs Vītols un Biruta Korde (Kalniņa) bija labākie republikas slalomisti.

Tolaik ļoti populāras bija skolēnu piramīdas kā priekšnesums dažādos skolas pasākumos. Skolā ļoti aktīvi darbojās tautisko deju kolektīvs.

Ģirts Veģis

1929

Siguldas vidusskolu beidzis 1948. gadā.



sienas avīžu skate Siguldas vidusskolā 1947. gadā. Otrais no kreisās - Ģirts Veģis. Foto no Siguldas Valsts ģimnāzijas novadpetniecības materiālu krājuma

Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.

Kronvalda Atis, kapela, komjaunieši un cigaretes

Atkal esam sava Baltajā mājā.¹⁴ No "vecajiem" esam mēs divi - Zigurds Zuze un es. Direktors joprojām Jānis Kaņeps. Anna Ivena joprojām latviešu valodas skolotāja. Ir vēl otrs Jānis Kaņeps - dziedāšanas skolotājs. Pāvils Bērziņš - ķīmijas, Elza Graudiņa - matemātikas skolotāja.



Sienas avīžu skate Siguldas vidusskolā 1947. gadā. Foto no Siguldas Valsts ģimnāzijas novadpētniecības materiālu krājuma

Domāts rakstnieka, valodnieka, pedagoga Kronvalda Ata (1837-1875) pieminēklis, kura autors ir Teodors Zaļkalns (1876-1972). Pieminēklis 1938. gadā tika atklats pie Rakstnieku pils (Siguldas Jaunās pils). Pēc Otrā pasaules kara Rakstnieku pili ierīkojot atpūtas iestādi Padomju Savienības Iekšlietu resora darbiniekiem, pieminēklis tika demontēts. Vairākus gadus tas atradās gravas nogāzē pie Baltās pils. 50. gadu beigās Siguldas 1. vidusskolas skolotāji un skolēni to izvilka un novietoja pie skolas ēkas. 60. gadu pirmajā pusē pieminēklis atgriezās savā sākotnējā vietā - uz postamenta pie Rakstnieku pils.

Pēkšņi kādu dienu skolotāji aicina glābt mūsu Kronvalda Ati.¹⁵ Bronzas tēls nogāzts "kūts pakaļā". Zirga pajūgā atvelkam pie skolas.

Top skolas kapela, kurai Viesturs Robežnieks dod vārdu "Jautrie mūki", Zīgurds Zuze uz bungām uzzīmē divus velniņus. Bungo Edgars Lāčgalvis, klarneti spēlē Gunārs Lerhs, vijoli - Visvaldis Alberts, akordeonu - Jānis Tītmanis, es pats - klavieres. Pēkšņi sāpīgs belziens, barga inspektore pieprasa: "Nost ar mūkiem!" Tapa "Jautrie zēni" pēc filmas "Vesjolie rebjata".¹⁶

Vēl bēda - skolā nav komjauniešu. Klasē ienāk skolotājs Osvalds Ķibers. Viņam pie krūts komjauniešu nozīmīte. Dzīvs piemērs! Dzīvā piemēra rosināti, Viesturs Robežnieks, Ģirts Veģis iestājas komjauniešos un Ziemassvētku dienā Rīgā tiek apstiprināti.

Atskaite par smēķēšanu. Esam grupiņa puiku pie viesnīcas. Es atļāvos iedegt smēķi. Viens saka: "Aiz muguras nāk direktors!" Es paskatos - vēl jau tālu, puscigareti

nodzēšu un bāžu kabatā. Pār plecu izpūšu pēdējo dūmu direktoram acis. Tobrīd viņš nesaka ne vārda, bet vēlāk skolēnu

kopsapulcē stāsta: "Mūsu vidū ir daži ar bleķa kabatām, kur var glabāt degošu smēķi."

Ģirts Veģis

Skolotājai

Hei, atmiņzirgi, asi kalti,

Lai traucas laikā atpakaļ!

Tur mūsu skolas gadi baltie,

Tur jauno dienu vainags zaļš.

Tur Baltā pils, šī senā ēka,

Tur atmiņzirgu auļiem stāt...

Bij skolotājiem gana spēka Par latviešiem mūs audzināt.

Tur glābām Kronvald' Ala tēlu, Kas cittautiešiem šķita svešs, -
Viņš, roku cēlis, runu kvēlu Kā klintsakmeni cietu teš.

Mums nebij košu importdrānu, Un grāmatu mums trūka ar.

Bet, segts ar mētelīti plānu,

Bij divkārt zinātkārs mums gars.

Mēs tvērām katru labu vārdu Un atmiņdzīlēs guldījām,

Lai tad, kad pienāks mūsu kāрта, Mēs pasmelt varētu no tām.

Un smēlām, cik bij kuram spēka, Un smelsim vēl, cik spēka būs, jo
jājauno mums lautas ēka,

Tur darbs aiz darba gaida mūs.

Nav izbālējis, gadiem gaistot,

Kas mūsu sirdīs toreiz krāts.

Lai paldies jums par visu skaisto, Ko jūs no sirds mums veltījāt!

Rolands Bērziņš

1929

Siguldas vidusskolu beidzis 1949. gadā. Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.



Siguldas vidusskolas izlaidums 1949. gadā. Foto no Rolanda Bērziņa personīgā arhīva

Skolas gadi

Es sāku iet skolā 1944. gada novembra sākumā, kad kara fronte bija pārgājusi pāri Siguldai. Iesākām 7. klasē pāri par 40 skolēniem, bet 1949. gadā beidzām 13.

Mūsu klases audzinātāja bija Angelika Dzirne, kura mūs skoloja un audzināja visus piecus gadus. Viņa bija ļoti teicama skolotāja un audzinātāja, stingra, bet taisnīga. Arī mēs, skolēni, viņu ļoti cienījām. Pārējie skolotāji arī bija labi savas specialitātes meistari.

Gribu sevišķi izcelt krievu valodas skolotāju (diemžēl uzvārdu neatceros¹⁷). Mēs ar Robertu Slmansonu iepazināmies pirmajā skolas dienā un apsēdāmies vienā solā, un tā nosēdējām kopā visus piecus gadus. Robertam pēdējā klasē sabojājās veselība, viņš sāka tik stipri stostīties, ka nevarēja parunāt, tāpēc dažus mutiskos eksāmenus kārtoja rakstiski. Pēc skolas beigšanas krievu valodas skolotāja aizveda Robertu uz Ļeņingradu (tagadējo Sanktpēterburgu), kur viņu izārstēja uz visu atlikušo mūžu.

Mēs ar Robertu darbojāmies deju kolektīvā un dziedājām kori. 1948. gadā piedalījāmies Dziesmu un deju svētkos Rīgā.

Siguldas vidusskolai bija krāsns apkure, bet skolai tajā rudenī nebija malkas. Mēs, skolas zēni, devāmies uz mežu sagatavot malku, ko pārveda uz skolu mūsu vecāki, kam bija zirgi, arī mans tēvs

piedalījās.

Ritma Birzniece

1930

Siguldas vidusskolu beigusi 1949. gadā.



Siguldas vidusskolas 1949. gada izlaidums. Foto no Ritmas Birznieces personīgā arhīva

Atmiņas uzrakstītas 2016. gadā martā un aprīlī.

Nebija mācību grāmatu

Pēc Otrā pasaules kara Siguldas vidusskola atradās tā sauktās Baltās pils telpās, kur tā bija bijusi arī agrāk. Pēckara gados bija grūtības ar pārtiku, apģērbiem un apaviem. Skolas vislielāko trūkumu izjuta tā - nebija mācību grāmatu. Skolēni nopirka klades, un skolotājs mācāmo vielu skaidroja tā, ka skolēni paspēja galveno pierakstīt. Citreiz itkal iezīmēja kladē to, ko skolotājs bija uzzīmējis uz tāfeles. Bija materiāls, no kā mācīties uz nākamo dienu. Gatavojoties eksāmenam, visas klades bija ļoti noderīgas.

skolotāji

grūtības bija arī ar skolotāju kadriem, piemēram, skolotāju uzvārdā Jurka drīz vien aizardzēja atbrīvot kā darbam nepiemērotu.



Fizikultūras skolotājs Zigurds Reinhards. Foto no Rītmās
Birznieces personīgā arhīva





Vācu valodas skolotāja Aina Migla (augšā). Latviešu valodas un literatūras skolotāja Anna Ivena. Foto no Ritmas Birznieces personīgā arhīva

Protams, bija arī labi skolotāji. Latviešu valodas un literatūras skolotāja Anna Ivena bija noslēgta, nopietna, ārpus stundām ar skolēniem nedebatēja, bet prasībās stingra, un tāpēc skolēni samērā labi apguva mācību vielu.

Labi savu priekšmetu - matemātiku (algebru, ģeometriju) - mācīja skolotājs Jānis Kaņeps. Viņš gan bija nervozs, reizēm pacēla balsi, skolēniem tas nepatika, bet apgūstamo vielu viņš prata iemācīt. To pierādīja tas fakts, ka daudzi skolēni pēc vidusskolas beigšanas turpināja studēt augstskolās.

Fizikultūras skolotājs Zigurds Reinhards bija ļoti jauns, un, tā kā jauniešiem vienmēr patīk sports, viņi sadraudzējās ar skolotāju Reinhardu. Pēc uzvārda viņu iesauca par Reini un sarunās ar viņu lietoja uzrunu "tu". Skolas direktors gan bārās, ka skolēni tā nedrīkst runāt ar skolotāju. Skolotājs Reinhards sevi pilnīgi atdeva darbam. Piemēram, Jaungada brīvdienās viņš nevis atpūtās, bet organizēja skolēnus - slēpotājus braucieniem Gaiziņa kalnā. Kad uzbūvēja jauno vidusskolas ēku, viņš noorganizēja komandu, kas ar ūdens šļūtenēm nolēja sporta laukumu. Ūdens sasala, un daudzi, arī pieaugušie, varēja slidot. Nekad neviens skolotājs tādu rīcību nav atkātojis.

Gaujas gravā skolotājs Reinhards iekārtoja slaloma trasi. Vēl pēc tik daudziem gadiem trase tiek intensīvi izmantota, un tā saucas Reiņa trase.



Siguldas vidusskolas koris Rīgā, Konservatorijas zālē. Centrā diriģents Jānis Kaņeps. 1946.-1947. gads.

:o no Ritinās Birznieces personīgā arhīva

Pastāstišu par dziedāšanas skolotāju Jāni Kaņepu. Viņa noorganizētais un vadītais koris reiz brauca uz Rīgu uzstāties radio. Korim bija arī savi solisti - skolēni Emma Kreifūze, Daila Kurina, Roberts Sīmansons. Ja kora dziesmai vajadzēja pavadījumu, uz klavierēm to izpildīja skolēni Ģirts Veģis, Malda Izaka.

Vēl par angļu valodas skolotāju Angeliku Dzimi. Viņa bija sirsnīga, daudz runājās ar skolēniem, tādējādi iemantojot skolēnu mīlestību (aiz muguras skolēni lietoja mīļvārdu Dzirnīte). Viņa interesējās par skolēnu personisko dzīvi, uzklašidama arī vienu otru bēdu stāstu.

Pastāstīju par izteismīgākajiem skolotājiem, kuri visvairāk palikuši atmiņā. Visu skolotāju kopīgais nopelns bija tas, ka skolotāju profesiju savā dzīvē izvēlējās daudzi skolēni (iekavās uzvārds pēc apprecēšanās) - Anna Bērze, Valda Bērziņa (Stulpāne), Biruta Deguna, Ruta Zastere, Vija Linkuna, Aivars Lerhs, Rasma Krauliņa (Talce), Ritma Pulkstene (Birzniece), Skaidrīte Vekere (Rožentāle), Gunārs Štrauhs, Rasma Valda Miķelsone (Ķirse), Astrīda Bērziņa (Kursīte), Skaidrīte Lasmane, Ruta Bērziņa (Būde), Biruta Kalniņa (Korde), Vizma Ekerte, Tatjana Tretjakova (Zilvere).



Skolotāja Angelika Dzirne ar savām skolniecēm salidojumā. No kreisās 1) Ritma Birzniece (Pulkstene), 5) Rasma Rozentāle (Vekere). Foto no Ritmas Birznieces personīgā arhīva



Zēni - sportisti un fizikultūras skolotājs Zigurds Reinhards (2.

rindā pa labi). Foto no Ritmas Birzniecības personīgā arhīva



Zigurds Reinharde (vidū) un grupa sportistu Gaiziņkalnā. 1949. gads. Foto no Ritmas Birzniecības personīgā arhīva

Vēsturi mācīja skolotājs Osvalds Ķibers (vēlāk viņš kļuva par direktoru), gudrs skolotājs ar plašām zināšanām. Mūsdienu vēstures notikumi (pasaules karš, grūtie pēckara gadi, direktors Zalcmanis un viņa ģimenes locekļu izsūtīšana uz Sibīriju) radīja antipātijas pret vēstures pētišanas darbu, laikam tāpēc starp mums nav neviens slavens skolotājs - skolotāja Ķibera darba turpinātājs.

Par dažiem slaveniem skolēniem

No šī perioda skolēniem slavens ar saviem darbiem mākslā kļuva grafiķis Zigurds Zuze, viņa grafikas veido daudzu grāmatu ilustrācijas. Notika viņa darbu izstādes. Viņš strādāja arī par pasniedzēju Mākslas akadēmijā, mācot jaunus māksliniekus.

Ļoti slavens kļuva Saulcerīte Viese.¹⁸ Viņa sarakstījusi daudzas grāmatas, īpaši veicot pētniecību par Raiņa un Aspazijas dzīvi un literāro un sabiedrisko darbību.

Par rakstnieci kļuva arī Astrīda Bcināre¹⁹, tomēr ne tik populāra kā Saulcerīte Viese. Latviešu valodas un literatūras skolotāja Anna Bērze kļuva pazīstama ar savu pieredzi priekšmetu mācīšanā, viņa latviešu valodas skolotājus kvalifikācijas celšanas kursu lekcijās iepazīstināja ar jauniem metodikas paņēmieniem.

Vēl slavu izpelnījās ziemas sporta treneri brāļi Andris Korde un Ziedonis Korde.

Par izvešanu uz Sibīriju

Es gribu pastāstīt par notikumu Siguldas vidusskolā laikā, kad cilvēkus izveda uz Sibīriju.

Izvedēji bija atbraukuši uz skolu un meklēja vienu meiteni. Es tajā dienā biju dežurante ģērbtuvē. Ģērbtuves atslēga glabājās skolotāju istabā. Mani izsauca no klases, lai es atslēgtu ģērbtuvi un meitene varētu paņemt virsdrēbes.

Ieeju skolotāju istabā, bet atslēga nav parastajā vietā. Labu laiku meklēju atslēgu. Tikai pēc pamatīgi ilga laika atslēgas atradās. Tobrīd

nesaprātu, bet vēlāk izdomāju, ka skolotāji apzināti centās aizkavēt meitenes aizvešanu, varbūt viņi cerēja, ka aizvedējiem apniks gaidīt?

Nekādi citādi aizvešanu viņi aizkavēt nevarēja, bet apmierināties ar šo valsts bezjēdzīgo politiku viņi arī nespēja. Arī par šo nelielo protestu jāsaka skolotājiem paldies.

Par Zalcmaņu ģimenes izsūtīšanu

Gribu vēl pastāstīt par izvešanas dienām. Es toreiz pārāk maz sapratu. Sajēga radās tikai tad, kad kļuva zināmi stāsti par promvešanas dienām preču vagonos, par drausmīgajiem dzīves apstākļiem Sibīrijā.

Mēs zinājām, ka vagonos salādēta arī vidusskolas direktores Zalcmanes ģimene. Mana mamma mudināja: "Aiznes kaut ko viņiem uz stacijas vagoniem!" Es teicu, ka mums nekā laba nav, ko nest. Mamma ieteica aiznest oliņas. Es tomēr neaiznesu. Domāju - ko es tur runāšu, labu ceļu taču nevēlēšu... Ja sākšu raudāt, viņus vēl vairāk satraukšu. Tikai olas - tas man likās pārāk mazs devums. Vēlāk gan es sapratu, ka vajadzēja toreiz aiziet...

Atmiņas

Mūsu skaistā un bagātā Sigulda! Tāpat kā Gauja, kas tek gar Siguldu, vienmēr tecēs uz jūru, tāpat mūžam būs Sigulda. Līdzīgi Rīgai Sigulda nekad nebūs pabeigta, tā nemirstīgi veidosies arvien varenāka un skaistāka.

Izlasīju "Rīgas Aprīņa Avīzē" rakstu par 1. klases skolēnu reģistrāciju skolās. Rakstā teikts, ka būs pavisam 10 pirmās klases! Tas man bija liels brīnums, jo, kad es 1949. gada 1. septembrī sāku strādāt par skolotāju, tad bija tikai divas pirmās klases. Kā Sigulda ir izaugusi!

Skolas novadpētniecības muzejs vāc ziņas par Siguldas pagātni, nolēmu, ka viņus var interesēt, kādās vietās un apstākļos mācījās skolēni vēl diezgan nesenā pagātnē. Tāpēc pastāstīšu savas atmiņas! 1949. gada 1. septembrī sāku strādāt par 1.-4. klases skolotāju, vienlaikus uzsākot mācības neklātienē Cēsu Skolotāju institūtā.

Pastāstīšu par Siguldas 1.-4. klases skolēnu mācību vietām līdz 1960. gadam, kad visi skolēni sāka mācīties jaunuzceltajā skolas ēkā Kronvalda ielā 7.

Šodienas skolēni nevarētu iedomāties, ka viņu skolā nebūtu ne tualetes, ne fizikultūras zāles, ne sarīkojumu zāles, ne ēdamtelpas, ne citas nepieciešamās lietas! Bet senatni mēs nedrīkstam aizmirst, tā taču ir pamats mūsu šodienai. Smagā pagātne mums palīdz priecāties par tagadnes sasniegumiem un lepoties ar tiem.

Par Siguldas septiņgadīgo skolu

Pa kara gadiem Siguldas septiņgadīgās skolas telpas bija gājušas bojā. Skola tagad ievietojās divās lielākās ēkās: 1.-4. klase Lakstīgalas ielā, 5.-7. klase Baumaņa ielā. Pirmo dēvēja par Mazo skolu, otru - par Lielo skolu. Vēl dažas klases izvietoja atsevišķās telpās Pils ielā un

Cēsu ielā.

Septiņgadīgajā skolā strādāja iecienīts skolotājs Otto Sināts. Viņš mācīja vēsturi un matemātiku. Siguldieši viņu ļoti labi pazina kā baznīcas ērģelnieku.

Šai skolā strādāja arī Rita un Harijs Gulbji. Harijs Gulbis kļuva pazīstams kā rakstnieks. Vislielākos nopelnus viņš guva par sarakstītām lugām, kuras tika teātros iestudētas un skatītāju un kritiķu atzinīgi novērtētas.

Ģeogrāfijas skolotāja Vilma Mača papildus stundu darbam nodarbojās ar teātru iestudēšanu skolēniem. Vispār Siguldas skolām bija raksturīga audzināšanas metode -radīt interesi par teātra mākslu.

Vidusskolā dramaturģijas pulciņu vadīja skolotājs Uldis Deisons un Rasma Ro-zentāle. Klašu audzinātāji organizēja braucienus uz Rīgas teātra izrādēm. Tā rezultātā Latvijas aktieru vidē ir pulciņš bijušo siguldiešu - Dace Eversa, Agnese Zeltiņa, Marina Janaus, Anita Grūbe, Valdis Liepiņš (miris), Juris Kalniņš, Juris Strenga, Rolands Zagorskis, Uldis Stelmakers (miris), Kaspars Zvīgulis.

Kad uzcēla jauno skolas ēku, septiņgadīgo skolu apvienoja ar vidusskolu, un abas skolas pārcēlās uz jauno ēku Kronvalda ielā.



Siguldas vidusskolas deju kolektīva dejojājas un dejojāji ar skolotāju 1949. gada pavasarī. Foto no Ritmas Birznieces personīgā arhīva

Skolas telpas Pils ielā un Veģu mājā

Pirmā skolas ēka, kurā sāku strādāt, atradās Mazā Raiņa ielā, kas ved no stacijas gar parku. Ielas galā pie krustojuma ar Pils ielu labajā pusē bija māja, kuru sauca par Baložu māju, jo tā kādreiz bija piederējusi Baložu ģimenei. Šī ēka tagad ir nojaukta.

Nākamā ēka, kurā turpināju mācīt mazos siguldiešus, bija Pils ielā - pēdējā māja labajā pusē pie krustojuma, saukta par Šimansonu māju.

Klasei bija viena telpa, kur mācīties, kur nolikt virsdrēbes, kur pavadīt starpbrīžus, kur paēst no 5.-7. klases skolas atvestās pusdienas tiem, kas bija samaksājuši.

Tālāk atkal mācībām bija cita ēka Pils ielā, kurā atradās veikals (Nr. 5). Mēs gājām iekšā pa verandas durvīm (aiz verandas atradās klases telpa). Nu jau bija ērtāk: verandā varēja nolikt virsdrēbes, starpbrīžos izkustēties. Uz tualeti gan bija jāiet ārā pagalmā.

Nu jau atkal bija "jauna skola" - šoreiz Cēsu ielā 8 - Veģu mājā. Tur bija divas klašu telpas, vienā telpā strādāju es, otrā telpā ar paralēlklasi strādāja skolotāja Tabaka.

Arī šeit mēs gājām iekšā pa verandu, jo mājā dzīvoja arī Veģu ģimene (viņi gāja pa mājas ieejas durvīm). Aiz verandas viena klases telpa, tad mazs koridors, tālāk otra klases telpa. Iepriekšējo klašu telpas atradās pie pilsētas galvenās ieejas, tāpēc te skraidīt pa āru nebija droši. Bet Veģu māja atradās pie mazas ieliņas, kur nekāda satiksme ikdienā nenotika, tāpēc pavasaros un rudenos, kad laiks bija jauks, varējām starpbrīžos pagalmā iet rotaļās un izskraidīties.

Lielā skola

Netālu no šīm telpām atradās ēka ar 5.-7. klases skolēniem, sauks par Lielo skolu. No Lielās skolas mums atveda pusdienas.

Valstī gadījās tādi notikumi, kurus vajadzēja atzīmēt ar svinīgiem aktiem. Tad no Lielās skolas atnāca skolēns - ziņnesis, ka mums, abām klasēm, jāiet uz Lielo skolu.

Atceros gadījumu, ka, saņēmuši ziņu, ka jāiet, saģērbāmies mēteļos, bet, tiklīdz bijām gatavi doties ceļā, atnāca ziņnesis ar norādījumu, ka nav jāiet (kaut kādu iemeslu dēļ lielajai sapulcei nebija jānotiek). Mēs vilkām nost mēteļus un turpinājām mācīties. Bet pēc tāda pārtraukuma un satraukuma nebija viegli ciltāt atkal mācību piederumus.

Skola Lakstīgalas ielā un Kronvalda ielā

Beidzot esam "īstā skolā"! Māja Lakstīgalas ielā kopā visas pirmās četras klases. Nu jau pavisam citāda sajūta. Skolēnu pulks liels, kopā daudzi skolotāji, māja divstāvu ar daudzām telpām. Tā bija privātmāja, ne jau celta skolas vajadzībām. Ēka atradās patālu no ielas, ap to bija liels pagalms. Nu bija vieta, kur notikt fizikultūras stundām un skraidīt labos laika apstākļos starpbrīžos.

Kad jau strādāju jaunuzceltajā skolā Kronvalda ielā, tur skolotāju istabā katram skolotājam skolotāju istabā skapī bija plaukts, kur nolikt savas grāmatas un skolēnu burtņicas, kas paņemtas labošanai. Bija galdi, pie kuriem katram skolotājam vieta apsēsties, un galda atvilktnē, kur glabāt vajadzīgās sīklietiņas. Bet Mazajā skolā (tā sauca skolu Lakstīgalas ielā) skolotāju istabā katram savas vietas nebija. Stūrī pie galdiņa strādāja skolas darbvede. Starpbrīžos, kad iekšā sanāca skolotāju pulks, viņai strādāt nebija iespējams. Skolotāji kopā čaloja,

kustējās pa telpu. Skolotāju pedagoģiskās sēdes notika kādā klases telpā, kad skolēni bija jau pēc stundām aizgājuši mājās. Solos apsēdās skolotāji, un priekšā sēdēja sēdes vadība.

Ēkas vienvietīgo tualeti izmantoja skolotāji, bet skolēniem bija izbūvēta ārā pagalmā ar diviem nodalījumiem: meitenēm un zēniem.

Pienāca 1960. gads, un visas klases pārcēlās uz jaunuzcelto skolu (nu jau speciāli celtu skolēnu vajadzībām) Kronvalda ielā 7 (tur tagad pilsētas vidusskola). Tur sākās pavisam cita dzīve. Tie jau bija "jaunie laiki", nevis grūtā pagātne.

Man tie bija vēl jaunības gadi un sākuma gadi skolotājas darbā, tāpēc man atmiņas par pagājušo "grūto laiku" ir tikai labas un jaukas. Protams, jaunajā skolā strādāt bija vieglāk (visādas ērtības), tomēr darbs - mācīt - palika tas pats.

Apvienotā Siguldas vidusskola

Apvienoto septiņgadīgo skolu un vidusskolu vadīja direktors Antons Rūdzis. Pēc viņa pārcelšanās uz Rīgu direktora vietā stājās Edgars Zands. Pēc Zanda direktors bija Harijs Bete-Jurkevics. Kad Harijs Bete-Jurkevics pāragri nomira, par direktoru kļuva pašu skolas skolotājs, matemātiķis Valdis Jēkabsons.

Bet tai laikā cēlās jau jaunā skolas ēka Krišjāņa Barona ielā. Direktors Jēkabsons sāka gaidīt pārcelšanos uz jauno skolu, tagadējo skolu gatavojoties atstāt bērniem, kas mācās krievu valodā.

Vidusskolā strādāja daudz labu pedagogu - Helga Baltiņa, Regīna Jercīte, Anna Vernere, Juris Akmentiņš, Ausma Brikmāne, Aija Kokina (Eglīte), Vanda Tabaka, Uldis Tabaks, Lūcija Kvāle, Milija Mārtiņi, Rasma Rozentāle, Eduards Kaļķis, Vilma Mača, Tekla Silanža, Angelika Dzirne un citi.

Kolektīvā ļoti iemīļots bija zīmēšanas un mākslas vēstures skolotājs Uldis Tabaks, viņš diemžēl pēkšņi aizgāja bojā. Visiem skolotājiem viņa piemiņai palika viņa fotografētās fotogrāfijas.

Skolai slavu visā republikā sagādāja tautisko deju kolektīvi, kurus vadīja skolotāja Eleonora Brikmāne un Daina Štāla. No visām rajona skatēm un Dziesmu un deju svētkiem kolektīvi allaž atgriezās ar godalgotām vietām. Deju kolektīva dalībnieks Agris Daņilevičs turpināja mācības Rīgā un vēlāk izveidoja deju grupu "Dzirnas", kas joprojām piedalās daudzās pasākumos.

Pazīstams visā Padomju Savienībā kļuva slalomists Jānis Ciaguns, viņš ieguva zelta medaļu sacensībās Bakuriani.

Par teātra zinātnieci un kritiķi kļuvusi Guna Zeltiņa. Viņa sarakstījusi daudz grāmatu par teātri un aktieriem.

Literatūras skolotāji lepojas ar savu audzēkni Leonu Briedi, kas kļuvis pa tautā iemīļotu dzejnieku. Daudzas viņa dzejas komponējuši mūziķi, un arī tautā tās dzied. Solveiga Vasiļjeva kļuva par tēlnieci, viņas skulptūras rotā daudzas vietas Latvijā. Skolotājs Uldis Deisons

kļuva par Latvijas Televīzijas diktoru.

Siguldas vidusskola bija laba skola - deva zināšanas, mācīja savu darbu veikt apzinīgi un kvalitatīvi. Tāds dzīvē arī bija absolventu vairākums. Viņi vienmēr ir teikuši paldies savai skolai - Siguldas vidusskolai.

Es gribu dzīvot!

Gunārs Pulkstenis mācījās Siguldas 1. vidusskolas 10. klasē. Decembra mēnesī viņu aizveda uz Rīgas slimnīcu. Pie viņa palātā dzīvoja arī mamma, lai viņu aprūpētu. (Mamma pārgulēja saliekamā gultā.)

Gunāram kļuva sliktāk. Viņš teica mammai: "Sauc ārstu, es negribu mirt, es gribu dzīvot!" Ārsts tomēr palīdzēt nespēja, Gunārs nomira.

Es, Gunāra māsa, daudz domāju par brāļa pēdējo vēlēšanos. Es zinu, ka viņš joprojām dzīvo tuvinieku atmiņās. Bet, kad beigsies tuvinieku mūži? Arī draugu mūži izbeigsies. Uzzinot, ka gatavojas izdot grāmatu par vidusskolas vēsturi, varbūt varētu publicēt dažas ziņas par Gunāru. Kad šīs grāmatas lasītājs izlasīs par Gunāru, tad Gunārs atkal it kā būs pasaulē, tas ir - dzīvos. Tāpēc nolēmu isi pastāstīt par savu brāli Gunāru Pulksteni.

Viņš dzimis 1931. gada 29. maijā, miris 1949. gada 3. janvārī. Mūža ilgums 17 ar pusi gadi. Nāves cēlonis: sirds vārstuļu saaugums. Jau no bērnības viņš daudz neskraidīja apkārt, bet visvairāk lasīja grāmatas. Grāmatas tika ņemtas Siguldas pilsētas bibliotēkā.

Mūsu ģimenei palikusi kladīte, kurā viņš alfabēta kārtībā sarakstījis izlasītās grāmatas. Esmu saskaitījusi, izlasītas 674 grāmatas, to skaitā Džeka Londona²⁰, Senkeviča²¹, Tolstoja²² darbi.

No bērnības atceros - izejam abi reizē no mājas, lai dotos uz skolu. Bet drīz vien manu, ka viņš iet ļoti lēni. Es gribu iet ātrāk un aizeju tālāk viena. Es taču toreiz nekā nezināju, ka viņš tik stipri slim.

Kad brālis mūsu mājas verandā gulēja zārkā, ciemos atnāca skolotāja Ivena, viņa tad teica, ka saprotot to, kāpēc Gunāram tik ļoti atšķīrās atzīmes mācībās. Kad uzdevums bija jādara, skolā sēžot, tad atzīme bija laba, bet, ja bija jāiet klases priekšā un jāatbild, tad atzīme sliktā. Viņa secināja, ka stāvēšana prasīja no viņa sirds spēku, bet sirds bija slima.

Brāļa bērēs Siguldas kapos piedalījās skolotāji un daudzi skolēni. Paldies viņiem par to! Zinot mūsu materiālos apstākļus, skolotāji saprata, ka nekādu pieminēkli mēs kapos neuzliksim. Skola uzlika kapsētā plāksnīti, kas arī vēl tagad visiem garāmgājējiem pastāsta, ka te atdus Gunārs Pulkstenis.

Manās atmiņās viņš dzīvo kā ļoti sirsnīgs un satīcīgs brālis. Es priecātos arī, ja tā viņš dzīvotu vēl ilgi.

Anna Ozoliņa(Kaņepe)

1928

Siguldas vidusskolu beigusi 1949. gadā.

Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.

Skola atsāk darbu

Atmiņas par skolas laiku stipri pabālējušas, bet šo to pastāstīt jau varu. Prātā jau labāk paliek blēņas.

Siguldas vidusskola atsāka darbu 1944. gada 20. novembrī. Kara rati tikai nesen bija aizdārdējuši, Kurzemē vēl bija visīstākais karš. Mēs saradāmies skolā, daži jau pazīstami no pavasara iestāju pārbaudījumiem (es iestājpārbaudījumu biju izturējusi 1144. gada, liekas, maitā), la tad nu bija 8. klase, vislielākā skolā. To nākamajā gadā sadalīja divās daļās (pēc vidējo atzīmju caurmēra).

Kādi nu bijām - kara apstākļos izkūlušies, diezgan slikti ģērbti un apauti, arī diezgan brīvdmīgi, arī pārgalvīgi, kā jau pusaudži. Skolēnu skaits bija ap 100. Vēl jau daudzi bija bēgļu gaitās, tie piebiedrojās nākamā gadā. Pirmgadnieku jau bija visvairāk, izlaiduma klasē bija maz. Man liekas, ka no pēdējās klases divus puīšus paņēma krievu armijā.

Skolotāji

No skolotājiem bija palikuši latviešu valodas skolotāja Ivena Anna un matemātikas skolotājs Kaņeps (laikam Jānis). Kaņeps tad bija arī skolas direktors. Klāt bija nākusi Angelika Dzirne - mūsu klases audzinātāja un angļu valodas skolotāja. Šis trīsstūris tad arī bija pedagogu pamats, tie bija ar pieredzi savā skolas darbā.

Klāt nāca Migla Aina - vācu valodas skolotāja. Jauna, bez pieredzes - visādi gāja. Matemātiku mācīja stipri vecs skolotājs Robeznieks. Krievu valodu — diezgan īpatnēja skolotāja (laikam Vorbojova), pēc tam vēl divaināks - Jurka. Tiem bija grūti, visādi gāja ar mums. Pusaudži jau ir nelietīgi. Tā grūti bija arī ķīmijas skolotājam Bērziņam. Viņam bija mācāmi arī neierasti priekšmeti - sakaru mācība (par lauku telefoniem un rasēšanu). Fiziku mācīja Graudiņa Elza. Nu tā bija nopietna afēra.

Vārdu sakot, visur sākās jauna kārtība. Ar jauno varu skolai un skolotājiem nācās sadzīvot. Tas noteikti nebija viegli. Bija daudz pretrunu. Bija jāpierod pie divkosības. Ar to mācīšanos klasē kā nu bija, tā bija, bija arī daudz mājasdarbu, bet tā jau pelēkā ikdiena.

Pēc sola uz baznīcu

Prātā vairāk paliek tas, kas notiek ārpus klases. Tā iznāk atcerēties toreizējos Ziemassvētkus, kas nu vairs nebija svinama diena. Bet tad jau tieši vajag! Skola blakus baznīcai, noteikti jāiet uz

dievkalpojumu, tas turklāt iznāk stundu laikā. Ja tas būtu obligāts pasākums, tad jau meklētu iemeslus neiet. Bet nu skolotājiem zināms, ka to gājienu nedrīkst klasei atļaut. Bet viņi mācēja izlavierēt — kāds zināja, ka baznīcā aiznests smags sols no skolas zāles, tad nu tiem gājējiem bija atļauts iet pēc tā sola, citā reizē jau baznīcā nevar tikt iekšā. Jāiet un klusu jānosēž dievkalpojumā un, atpakaļ nākot, jāatnes sols. Gājēji bija garākie zēni. Atceros, ka mēs, meitenes, pie klases loga skatījāmies atpakaļnācienu - lielo solu uz pleciem nesa vesels pulks zēnu. Savu bijām panākuši. Jādomā, ka skolotājiem nebija nepatīkšanu.

Tīri labs koris

Otrā skološanās gadā atnāca strādāt dziedāšanas skolotājs arī Kaņeps Jānis. Viņš braukāja no Ieriķiem. Viņš izveidoja un samācīja tīri labu kori. Skanēja labi, 1948. gada Dziesmu svētkos bija arī koku skate un vērtēšana. Mūsu korim arī bija godalga (laikam otrā vieta). Dziedājām "Tek saulīte tecēdama" Graubiņa apdarē. Godalga bija biedra Staļina kopotie raksti - ļoti daudz sējumu. Tad devāmies arī uz Radio ierakstu studiju.

Pirmoreiz pie jūras

Vēl palicis prātā brauciens uz otru Rīgas apriņķa vidusskolu Slokā. Tas bija pavasara šķīdoni - šķidrš sniegs, brūna ūdens lērums ielās. Gājām uz jūru, daudziem tā bija pirmā tikšanās ar jūru. Lielī, brūngani viņi baltām putu mugurām.

Tai pasākumā bija jāklausa dažādi referāti. Piedalījās arī viesis Arvīds Grigulis.²³ Slokas skolnieces, kā jau no lielpilsētas (Rīga tik tuvu!), skatījās uz mūsu meitenēm no augšas. Tak jau lauki! Viena bija ļoti izbrīnīta: "Cik jums garas kleitas! Laikam jau īsākas neļauj. Nedrīkstat?"

Viss pasākums beidzās ar rotaļām "Div' laiviņas peld pa jūru" un "Zvejnieks mani aicināja". Nu, tās bija arī mums zināmas. Vakarā braucām atpakaļ ar vilcienu Sloka-Rīga un Rīga-Sigulda.

Dramatiskais pulciņš

1923. gadā dibinātās Siguldas Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības ēka Siguldā, Depo ielā 1.

Skolotāja Dzirne - klases audzinātāja - saorganizēja skolā dramatisko kolektīvu, lai nu iestudējām Aspazijas "Zeltīti" un Andreja Upīša viencēlienus. Ar savām izrādēm uzstājamies pilsētas kultūras namā - Ugunsdzēsēju depo.²⁴ Tas tolaik bija pilsētas kultūras centrs. Teātra sakarā viesojās skolā Eduards Smiļģis, aicināja interesentus stāties Dailes teātra studijā. Viņš stāstīja pārjauno talantīgo aktrisi Veltu Līni: "Un kādas viņai ii acis! Arī Pāvuls²⁵ kā jaunākais aktieris stāstīja par savu iestāšanos studijā un etīdi par viena suņa iebiedēšanu ar cepuri zobos.

Ar savu teātra izrādi braucām uz Inčukalna Tautas namu. Koris

uzstājās arī Siguldas Tautas namā.

Ārpusklases pasākumi

Ārpusklases darbs bija itin rosīgs, un vidusskolas darbošanās bija jūtama arī pilsētā - t itādi jau tur diez kas nenotika. Klausītāji jau nāca, bet bieži bija trokšņaini, atceros, ka vijolnieks Zvagulis²⁶ reiz pat pārtrauca savu priekšnesumu. Uzstājās Tālis Matīss²⁷, Anna Gruzna dziedāja nēģeru šupuldziesmu, to gan klausījās aizrautīgi.

Tolaik skola mums nodrošināja arī klasiskās mūzikas iepazīšanu. Bija viens vakars nedēļas nogalē ar tādu radioprogrammu. Skolā bija radiotranslācija, un mūs aicināja uz šiem vakariem. Tad dzirdēju pirmo reizi Čaikovska Pirmo klavierkoncertu. Šajos vakaros pēc tam paši dziedājām tautasdziesmas. Aizrautīgi piedalījās direktors Kaņeps. Viņš zināja interesantas dziesmas.

Malkas sagāde Silciema mežā

Ziemā piedalījāmies kurināmā sagādei skolai. Devāmies uz Silciema mežu. Bija zirdziņš ar ragavām, tur darba rīki. Ja kāds par daudz piekusis, tas varēja sēsties ragavās, Pārējie gājām kājām. Mežā koku zāgēšana, ugunskurs - sniega kausēšana tējai. Skolotāji turējās līdzī - Kaņeps (direktors), Bērziņš.

Vasarā turpat taisījām sliežu ceļu trubu, ar ko malku ievest skolā. Bija jauks kopdarbs. Vispār skolotāji labi prata mūs noturēt kopā. Par blēņām, kādas sastrādājām, skolotāji gan nedabūja zināt. To atklājām salidojumos, kādas negatības dzinām!

Savējais skolotājs Reinis

Jaunie skolotāji auga darbā un reizē ar mums, krājot pieredzi. Sporta skolotājs Zigurds Reinhards (Reinis) taču bija tikai dažus gadus vecāks par mums, enerģisks. Mēs viņu uztvērām kā savējo, neisti kā skolotāju. Viņš veidoja sporta priekšnesumus, kļūdas atklājās tikai pašu uzvedumu laikā.

Tā bija zēniem vingrojumi uz līdztekām, bija sadabūtas baltas garās bikses, bet nebija ienācis prātā nostiprināt bikšu galus ap pēdu. Tā nu pie plecu stājas bikšu staras bruka līdz ceļgaliem.

Reiz bija uz laukuma skolas priekšā vingrojums ar lāpām meitenēm. Bijām vingrojušas mēģinājumos ar nūjām, bet nu vakaram bija sagatavotas lāpas — nūjām uzlika pakulas, nodarvoja. Tās vingrojot aizdedzināja. Ejot uz laukumu, nekas, bet, kad sākām vingrot, bail palika - liesmas, piloša degoša darva un dūmi! Labi, ka nenosvīla mati. Tā kā mācība nāk. Otrreiz taču vairs neatkārtotu!

Skolotāju trīsstūris

Un tas skolotāju pamata trīsstūris! Skolotāja Ivena visu zināja. Stingri ievērot likumus! Latviešu valodas gramatika - tak jau vienvienīgi likumi. Tos viņa mūsu galvās iedabūja it labi. Attiecībā uz literatūru - man liekas, viņa bija sausa, nekādu mīlestību uz kādu literatūras žanru viņa nemodināja. To varbūt vairāk panāca

audzinātāja Dzirne, dodot mums lasīšanai savas grāmatas. Tā jau nebija obligātā literatūra. Un Kaņeps matemātikā - pie stingrības vienmēr bija arī kāds joks: "Kas jaunam mēnesim par vainu? Viņš ātri vecs paliek!"

Iemācīties divkosību

Vispār jau viss bija labi. Asaru daudz nebija, smieklų vairāk. Skolotāji apbrīnojami tomēr mācēja izlavierēt tai pretrunu pilnajā laikā, nenoņēmās arī pārāk ar mūsu ideoloģisko audzināšanu. Ari mēs mācījāmies divkosību - runājām, kā vajag, bet darijām un domājām citādi. Tā mēs šai ziņā no skolas aizgājām tādi pasi, kādi ienācām.



Siguldas vidusskolas skolotāji 1944. gadā. Foto no Valdas Stulpānes personīgā arhīva

Roberts Šimansons

1929-2011

Siguldas vidusskolu beidzis 1949. gada.

Atmiņas uzrakstītas 1998. gada novembrī un 2008. gada februārī.

Atmiņas par Siguldas vidusskolas direktori Margaritu Zalcmani

Ir 1948. gada 1. septembris. Siguldas Baltās pils durvis ir atvērtas, skolēnu plūsma nāk cauri pagalmam un dodas iekšā savā vidusskolā. Bet pagalmā netālu no durvīm stāv agrāk neredzēta cienijama izskata kundze, ar smaidu saņem katru skolēnu, sveicinot ar galvas mājieni. No pirmā skata var redzēt - būs jaunā vidusskolas direktore. Mūsu 12. klasē ienāk mūsu audzinātāja Angelika Dzirnes kundze un arī paziņo jauno ziņu: "Mūsu vidusskolā jauna direktore!" Mēs visi, arī skolotāji, esam ļoti priecīgi, tiešām var redzēt un just, ka skolā būs ļoti cienijama un saprotoša vadītāja. Mūsu klasē direktore Margarita Zalcmane pasniedza krievu valodu. Ļoti patika viņas skaidrā dīkcija, metodika, kā viņa mācīja krievu valodu.

Tikai vēlāk uzzinājām, ka tikpat labi viņa pārvalda arī vācu un angļu valodu. Kādreiz pati Zalcmanes kundze mums stāstīja, ka 1944. gada rudenī, kad vācu armija jau atkāpās uz Rietumiem, viņas mājās apmetusies vācu armijas daļa. Viņa ar vīru bija sarunājušies ar vāciešiem. Vācieši bijuši pārsteigti par viņas zināšanām vācu valodā. Jautāta, vai viņa bez vācu un latviešu valodas zina vēl kādu valodu, viņa atbildējusi: "Kādu jūs vēlaties?" Atsūtīts kāds zaldāts, kurš pratis krievu valodu. Abi brīvi sarunājušies. Atsūtīts otrs, kurš pratis angļu valodu, - atkal brīva saruna! Vēl atsūtīts ārsts, kurš sācis sarunu latīņu valodā, — atkal iznākusi saruna! Tas izsaucis vācu karavīros lielu izbrīnu - kā tas nāk, ka viena lauku sieviete var prast visas valodas!

Bet mūsu klasē krievu valodas stundas bija ļoti interesantas. Margarita Zalcma-ne klasē iestudēja dzejas uzvedumus krievu valodā, katram tika dotas vairākas dzejas rindas. Liekas, tā bija Ņekrasova¹ dzeja. Iznāca emocionāls dzejas uzvedums, to norunājām pat skolas svīnīgā akta laikā uz skatuves. Margaritas Zalcmanes stundās bija vienmēr klusums un nopietnība, līdzīgi kā latviešu valodas stundās pie Annas Ivenas.

Liels bija visu mūsu pārsteigums par ļoti satraucošo ziņu, ka 1949. gada 25. martā Zalcmaņu ģimene agrā rīta stundā bija izvesta. Skolotājs Zalcmanis (vārdu neatceros)-mums mācīja dziedāšanu, diriģēja skolas kori. Pie viņiem dzīvoja meita, kura 1948. gadā bija gribējusi iestāties Medicīnas fakultātē, bet konkursu nebija izturējusi, tādēļ 1948./49. gada ziemā uzturējās pie vecākiem un piedalījās visos vidusskolas pasākumos, draudzējās ar skolas meitenēm.

1958. gadā aizgāju strādāt par galveno zootehniķi uz Skrīveru

izmēģinājumu saimniecību. Tur arī 1958. gada rudenī uz ielas satiku Margaritu Zalcmani. Bija pagājuši deviņi gadi, bet Zalcmanes kundze mani pazina, bija ļoti priecīga, satiekot savu bijušo audzēkni no Siguldas laikiem. Pārrunājām dzīvi, teica, ka 1956. gadā ar vīru un mazmeitiņu Ilzīti atgriezušies Latvijā. Bijusi arī Siguldas vidusskolā, bet tur viņai darbs neesot piedāvāts. Neesot atdotas arī viņas mēbeles un istabas iekārta, skolotājs Osvalds Ķibers atbildējis, ka viss nodots Siguldas izpildu komitejai. Ar sāpēm atcerējās, ka Sibīrijā mirusi viņas meita, smagi apsaldējusies meža darbos. Meita apprecējusies ar vācu tautības jaunekli Hāberlingu, no jaunās ģimenes viņai palikusi mazmeitiņa Ilze Hāberlinga, kuru viņa audzinot meitas vietā.

Margarita Zalcmane Skrīveru vidusskolā mācīja vācu valodu no 1957. līdz 1963. gadam. Pedagoģiskā darba stāžs viņai sanācis 49 gadi. Saviem kolēģiem smiedamās esot teikusi, ka gribētu nostrādāt 50 gadus, kamēr mazmeita nonāk augstskolā. Nostrādāt iznācis gan tikai 49 gadus, 1963. gada rudenī Skrīveru vidusskolas direktore Murāne viņai tomēr darbu atteikusi dzirdes dēļ.

Esmu pierakstījis pensionētās skolotājas Laimdotas Sarkanbārdes atmiņas par kolēģi Margaritu Zalcmani: "Viņai bija ļoti plašas zināšanas, viņai nebija šaura specializācija tikai valodās. Bija zināšanām bagāta kā ābele ar augļiem rudenī. Necieta lideri-gus skolēnus. Skolotāju kolektīvā bija ļoti ieredzēta. Savus uzskatus nekad neuztiepa, pedagoģiskajās sēdēs vienmēr sniedza lietišķus padomus." Laimdota Sarkanbārde arī atzina, ka "Zalcmanīte jau vēl varēja strādāt, bija tikai drusku stiprāk ar viņu jārūnā, ar dzirdi jau vēl tik slikti nebija." ^{28 29}

Margarita Zalcmane mirusi ar gripu Rīgā 1983. gada 98 gadu vecumā. Viņas vīrs skolotājs Zalemanis miris 1963. gadā Skrīveros. Mazmeita Ilze precējusies, beigusi augstskolu. Laimdota Sarkanbārde solījās uzzināt viņas jauno uzvārdu un darba vietu - viņa vēl pāris reižu gadā viesojoties Skrīveros. Margarita Zalcmane kolēģiem stāstījusi, ka, nonākot Sibīrijā 1949. gada rudenī, viņa tūlīt dabūjusi darbu krievu skolā par vācu valodas skolotāju. Izsūtīta 1949. gadā dēla dēļ, arī vīrs - skolotājs Zalemanis vācu okupācijas laikā strādājis par tulku. Dēla dēls Juris Zalemanis strādā par ārstu. Margarita Zalcmane apglabāta Rīgā, Pirmajos Meža kapos.

Pirmoreiz teātri³⁰

Mana pirmā redzētā teātra izrāde Rīgā Dailes teātri 1947. gadā. Šajā laikā mēs mācījāmies Siguldas vidusskolas 10. klasē, skolotāja Anna Ivena mūs ievadīja Raiņa dzejas un dramaturģijas pasaulē un noorganizēja Dailes teātra izrādes "Pūt, vējiņi" apmeklējumu.

Uz izrādi teātra kolektīvam aizvedām lielu ābolu grozu. Par to pēc izrādes dažus mūsu pārstāvjus uzaicināja kopēji ar aktieru kolektīvu nofotografēties. No šiem laikiem ģimenes albumā saglabāties foto

uzņēmums - kopā ar aktieriem esam Rita Zie-mele un es, Roberts Šimansons, vidū režisore Félícita Ertnerē^{31 32}.

Līdz šai dienai spilgtā atmiņā palikusi izrāde, varbūt tādēļ, ka tā bija pirmā redzētā izrāde Rīgā. Tādas emocijas dzīvē reti nācies piedzīvot. Vēl spilgtā atmiņā redzētie aktieri. Eiženija Kaldovska³⁰ Baibas lomā - ļoti pārlicecinoša, patiesa bārenīte ar savu kautrīgumu, pazemību. Pretēja rakstura bija māte, pati arī režisore Marga Tetere³³-valdonīga, cietsirdīga. Mātes meita Zane - aktrise Velta Krūze³⁴ - savā mīlestībā ļoti kvēla, ļoti greizsirdīga pret Baibu. Pats daugavietis Uldis - Kārlis Vaidmanis.³⁵ Vairs neatceros vārdus aktieriem, kas spēlēja Didzi, Čiepu, Ortu, Andu - visi aktieri bija ļoti pārlicecinoši savās lomās. Izrāde ilgu gadu saglabājās atmiņā kā ļoti emocionāls pārdzīvojums.

Vēlāk, 1976.-1978. gadā, pie mums "Krimuldā" (zinātniski pētnieciskajā saimniecībā) ienāca režisore Marga Tetere. Kopā atcerējāties izrādi "Pūt, vējiņi", režisore bija ļoti priecīga, atceroties bijušos aktierus, arī viņai pašai izrāde bijusi ļoti tuva.

Valda Stulpāne (Bērziņa)

1929



Siguldas vidusskolas 1949. gada absolventi kopā ar skolotājiem salidojumā 1976. gadā. Foto no Rītmās Birznieces personīgā arhīva

Siguldas vidusskolu beigusi 1949. gada. Atmiņas uzrakstītas 2016. gada martā un maijā.

Atmiņu kamolu šķetinot

1944. gada pavasaris. Vēlais pavasaris. Aprīlī vēl bija sniegš. Saulainās nogāzēs bikli plauka pūpoli.

Mores pamatskolā izlaidums ar atestāta izsniegšanu notika 5. aprīlī. Piedalījās un mūs visus uzrunāja Nītaures evaņģēliski luteriskās baznīcas mācītājs Pēteris Nesaule. Visā gaisotnē, cilvēku noskaņojums bija kā elektrizēts. Tuvojās vasara ar gatavošanos aizsardzībai un padomju armijas aizturēšanai. Viss kā miglā tīts. Nezināms, neparedzams. No mums un mūsu vecākiem tik maz kas atkarīgs. Bet mēs, tikko paspēruši pirmo soli savā dzīvē, izvēloties turpmāko skolu, mācības vai ko citu, jutāmies pacilāti. Šķīroties pacilāto noskaņojumu apēnoja neskaidras noskaņas par nākotni. Ko tā nesīs? Vai iecerēs mums katram piepildīties? Kad vēl mēs tiksimies? Un vai tiksimies?

Tas bija pēdējais gads, kad izsniedza divu veidu atestātus - ar tiesībām iestāties vidusskolā un par pamatskola beigšanu.

Lai iestātos vidusskolā, bija vēl jānokārto eksāmeni latviešu valodā un literatūrā, un matemātikā. Rudenī varētu sākt mācības. Bet līdz 20. novembrim, pirmajai skolas dienai, bija tik daudz kas būtisks

un liktenīgs noticis... Asiņainās Mores kaujas, izpostītās mājas, aizbraukušie cilvēki, galvenokārt intelīģence, tūkstošiem kritušo tranšējās, mīnu lauki, nelaimes gadījumi. No kaimiņu zēna palika tikai pastalas aukliņa koka zarā...

Bet dzīve prasīja savu - jādzīvo, jāgaida mājās tuvinieki un jāstrādā. Un jāmacās. Skolas kopmītne un Edīte

Siguldā mums, lauku bērniem, nav, kur dzīvot. Nopietns jautājums, būtiska problēma. Daudzi dzīvojām 25-35 km attālumā.

Pirmos divus gadus mēs, piecas meitenes, mitām mazā vienistabas dzīvoklīti Doku Ata ielā pie Tīkaniem. Tā bija īsta kopmītne - piecas guļiņas cita pie citas. Skola bija tuvu. Ko labāku varēja vēlēt! Gluži negaidot, 1946. gada rudenī, skolas direktors Kaņeps paziņoja, ka skolai piešķirta centrā, toreiz pēc adreses Padomju (Pils) ielā 13, divstāvu māja internāta vajadzībām. Tas bija būtisks notikums skolas dzīvē. Tika atrisināta iespēja tālāk dzīvojošiem jauniešiem mācīties Siguldā. Vismaz daļai. Mēs bijām pirmie laimīgie. Mājas īpašnieka ārsta Viksniņa ģimene bija devusies bēgļu gaitās, atstājot par savu uzticības personu saimniecīti Edīti. Arī mums, tik dažāda rakstura jauniešiem, viņa kļuva par mūsu uzticības cilvēku. Mēs viņu cienījām un klausījām. Par kārtību un tīrību gādājām paši, ievērojot arī Edītes norādījumus. Mājai piederēja dažas saimniecības ēkas un dārzs. Edītei bija slaucama gotiņa un savi klienti.

Jā, bija vēl tikai 1946. gads. Nebija brīnums, ka daudzi ticēja - aizbraukušie drīz atgriezīsies, un viss mainīsies. Un arī Edīte ticēja, ka sagaidīs atgriežamies ārsta ģimeni. Lai gan Edīte nodzīvoja ilgu mūžu, ārsta Viksniņa ģimeni viņa nesagaidīja. Vienīgi mēs vēl pēc gadiem pacentāmies viņu apciemot un atcerēties gan nopietno, gan komisko, gan arī traģisko.

Internātā

Sākumā internātā dzīvojošo nebija daudz, kādi padsmi. Meitenes dzīvoja otrā stāva trijās istabās. Vienā dzīvoja Aina Birkenfelde, Ārija Strautmale, Elza Bērziņa, lielākajā -jaunākās klases meitenes, starp viņām kādu laiku ņiprā, kustīgā Saulcerīte Viese. Mēs, vecāko klašu meitenes, dzīvojām tā sauktajā zilajā istabu, kas aizņēma vienu mājas galu ar izeju uz balkonu. Mēs bijām: Guna Gūtmane, Dzidra Kļaviņa, talantīga matemātiķe, trīs Bērziņas (vēlāk ceturrtā bija mana māsa Astrīda) - Dzidra, Lilija un es. Vēlāk pievienojās trauzlā Maiga Zunde. Par viņas dzīves pagrieziena punktu kļuva 25. marts, silta, saulaina, pavasarīga, cerību pilna piektdiena, trešā mācību ceturkšņa beigas... Varbūt par to pastāstīs Astrīda³⁶, kāda mums bija šī diena kopā ar skolotāju Ķiberu, smagajiem jautājumiem un gājienam uz ešelonu. Tas būtu atsevišķs stāsts.

Nedrīkstu aizmirst nepieminētus pirmajā stāvā divās istabās dzīvojošos zēnus. Atceros Vilni Stinkuli, Gunāru Mardaku, Maigoni

Tutānu, Gunāru Štrauhu.

Koris un sports

Stūra istabiņā pāris dienas nedēļā ar savu vijoli mūs priecēja dziedāšanas Kaņeps. Atšķirībā no matemātikas Kaņepa - aizrautīgs mūzikas fanātiķis. Reizēm viņam ienāca prātā mūsu vidū atklāt talantus solo dziedāšanā. Lai viņš, ja var, piedod, jo visādi mukām no šiem treniņiem. Bet jāatzīst viņa neatlaidība un rūpes saudzēt savu koristu balsis (korī dziedāja gandrīz visi skolēni), šajā ziņā viņš mūžam bija lielākā vai mazākā konfliktā ar jebkuru fizikultūras skolotāju. Un kā nu ne, Sigulda jau kļuva pazīstama ar lieliskiem sportistiem - slēpotājiem, volejbolistiem, pat alpīnistiem! Savukārt godalgotas vietas kļuva sacensībās vienmēr izcīnīja skolotāja Kaņepa koris. Protams, mēs bijām lepnī un varen iedomīgi gan par panākumiem sportā, gan dziedāšanā. Bet, lai aukstā un vējinā laikā un ne tikai tad, mēs turētu savas mutes ciet, cīnījās skolotājs Kaņeps.

Kopgalds un Viņa Augstība - Katls

Sadzīve internātā izvirzīja pastāvīgus un pastāvīgus uzdevumus. Aktuālākais izvirzījās jautājums par kopgaldu - par siltu ēdienu vienreiz dienā. Padomājām, aprunājāmies arī ar Edīti par produktu sagādi, ēdieniem. Kādas gan te būtu problēmas? Sīkumi! Dzidra Kļaviņa - laba rēķinātāja, man samērā salasāms rokraksts, un sākām. Paši bijām darītāji, paši - kontrolētāji. Visi paēduši, sūdzību nekādu. Pārpalikumu nebija, bet iztrūkumu arī ne. Lieku papīru un birokrātijas arī nebija. Paldies Edītei par atsaucību un līdzdalību! Ēdiens visiem garšoja. Par mūsu ēstgribas trūkumu neviens līdz pat šai dienai nav žēlojies.

Daži piedalījās kopgaldā, maksājot nelielu summiņu. Vispirms apspriedāmies ar Dzidru, kādām vajadzībām izlietosim kapitālu. Atjūdzāmies, ka mūsu saimniecībā nav neviena normāla lieluma katliņa zupai un vēl arī citu civilizētā sabiedrībā nepieciešamu trauku.

Kāds steidzami sūtāms uz Rīgu pēc virtuves inventāra! Galvenais - katls! Kādas gan problēmas aizbraukt ar vilcienu līdz Rīgai un ar katlu atpakaļ?! Braucu! Bet it kā savas ērtības dēļ katlu vedu tamburā. Caurvējš, lietis, cimds nebija, un katls nebūt nebija tik ērti vedams priekšmets šādos apstākļos... Nedrīkst aizmirst, ka šajā situācijā galvenais bija katls, es - tikai nepieciešamais pielikums.



Siguldas vidusskolas internāta ēdnīcā 50. gadu sākumā, stāv - Edīte Šmite. Foto no Turaidas muzej rezervāta krājuma

Un tā - katlu kopā ar mani svinīgi sagaidīja internāta delegācija. Viņa Augstība Katls ar liksmiem saucieniem, skaļām klaigām un smieklu lēkmēm tika nests no rokas rokā pa galveno ielu līdz pašam internātam. Beidzot katla nepieciešamais pielikums varēja atvilkt elpu, atsilgt rokas un iedzert karstu tēju. Katls bija klāt!

Malkas talka

Kam šodien vairs pateikt paldies par to rūpību un gādību, kas tajos grūtajos pēckara gados saglabāja cilvēcību?

Lai ziemā nabaga bērniņi nenosaltu, vajadzēja sagādāt malku. Kā un kur? Risinājums bija negaidīts, kaut tajos apstākļos un situācijā - loģisks un vienkāršs. Direktors Kaņeps ierosināja rīkot malkas sagādes talku, kurā piedalītos brīvprātīgie no vecākajām klasēm. Atsaucība bija negaidīti liela, jāatzīst, ka skolas ikdienas ritmā tas bija neparasts, jauns, nebijis uzdevums.

Grēks būtu nepieminēt skolas sportistus - vecāko klašu zēnus, siguldiešus, protams, arī pašus internātiešus. Kā varētu aizmirst un neizteikt vēl pēc tik daudz gadiem apbrīnu par neapturamo enerģiju, izpalīdzību un līdzdalību citos un arī šajā pasākumā klasesbiedrenei Ritmai Pulkstenei-Birzniecei! Viņas pašai dziedību un atsaucību nevar pārvērtēt!

Talkas diena atmiņā saglabājusies ar meža smaržu, ugunsgrāķu dūmiem, zāģu un cirvju skaņām, sasaukšanos. Pievakarē jau varēja redzēt padarīto. Bērniņi būs glābti!

Skola elpoja vienu elpu. Nevis skaļos lozungos un vārdos, bet palīdzībā grūtā brīdī! Mēs vēl šodien atmiņās izjūtam šo dzīves gudrību. Varētu jautāt - kur gan skatījās darba inspekcija, kur

medicīnas darbinieki? Toreiz šādus jautājumus neviens nesaprastu. Tā bija praktiskā dzīves skola, darba skola, cilvēciskās saskarsmes skola. Tikko taču bija beidzies karš. It kā. Un tas bija jaušams arī skolā, arī internātā.

Tātad vakarā mājās visi atgriezāties dzīvi un veseli. Kāds zāģis vai cirvis gan laikam bija cietis, bet visi atgriezāties, smaržodami pēc sveķiem, spirta meža un krietni padarīta darba.

Kartupeļu talka

Atceros kādu citu talku. Talku kartupeļu rakšanā Gaujas kraujā netālu no internāta. Uzzinājām, ka skolotājam Kaņepam ģimenē traģiska situācija. Sieva neārstējama. Divas mazas meitenītes. Viena apdegot gājusi bojā, otra - slima. Un Gaujas kraujā kartupeļu lauciņš. Mums divreiz sacīt nevajadzēja. Pāris stundās lauciņā nevarētu atrast nevienu tupenīti. Mēs taču zinājām kartupeļa kārtību. Tāpat arī maizes rieciena.

Mēs (vismaz lielākā daļa gan) cienījām skolotāju Kaņepu kā ļoti labu, lai arī brīžiem nervozu matemātikas skolotāju. Viņa stundā nemaz nevarēja nesaprast pašu grūtāko teorēmu vai atrisināt uzdevumu. Pats būdams precīzs, viņš prasīja precizitāti arī no mums. Necieta liekvārdību, muldēšanu. Sākumā bija grūti. Vēlāk - bija normāli, mācījāties domāt, pierādīt, pamatot, secināt. Viņa cilvēcīgums, humora izjūta vislabāk atklājās saskarsmē ārpus stundām. Atļaujiet piebilst, ka toreiz vienīgie uzskates līdzekļi bija: 1) krits, 2) tāfele, 3) cirkulis un 4) lineāls, un, lai uzskaitījums būtu pilnīgāks un uzskatāmāks, arī 5) mitra lupata.

Skolotāji internātā

Mazliet par skolotājiem, ar kuriem bija ciešāka saskare internātā. Pirmais, ja nemaldos bija krievu valodas skolotājs Jurka. Mums izveidojās nevis kontakts, bet konflikts. Nebijām jau mēs, meitenes, arī nekādi eņģeļi.

Mēs nebūt nepriecājāties, ka viņš klausās pie durvīm, ienāk istabiņās bez klauvēšanas, bet vēlāk pat meitenēm ielabo kļūdas (ielaboja, piemēram, Līlijai Bērziņai). Skolotājs, ja tā varētu teikt, savu konfliktu risināšanā bija izsaucis pat miliciju, kur meitenes paturētas līdz ritam. Jāsaka, ka miliči brīnījušies, ka skolotājs nevar tikt galā un saprasties ar normālām meitenēm.

Kā mēs reaģējām? Tikai nepārkāpt skolas noteikumus! Nebūt rupjām! Mācīties! Un mācījāties arī! Krievu valodā iekalām no galvas (vismaz es) stāstāmo tekstu. Diezgan ilgu laiku teksts bija par Zoju Kosmodemjansku.³⁷ Tomēr vairāk par trijnieku dabūt nevarējām cerēt. Nu, un kas? Vai tad jāmācās tikai atzīmju dēļ?! Krupi norijām. Pagaidām. Bet ar jautājumiem par pareizrakstību tā arī nekādas atbildes nesagaidījām.

Šādas reizes skolotājs Jurka izvēlējās aiztaisīt aiz sevis klases

durvis un žigli aiztipināja uz virtuvi pie saimniecītes nogaršot mucā skābos kāpostus.

Trenēšanās soļošanā

Ne jau tikai krievu valodu gribējām iemācīties. Arī fizikultūrā jāuzlabo rezultāti, piemēram, soļošanā, kūleņu mešanā, īpaši - atpakaļ. Kad kūleņu mešana bija it kā apgūta, pārdomājām, kur un kā trenēties soļošanā. Protams, marša tempā ar komandām, pagriezieniem, soļošanu uz vietas. Turpat - koridori! Kas komandēja? Protams, kam skaļākā un skanīgākā balss. Nebija labākas kandidatūras par Dzidru Bērziņu. Treniņu laikā smiet nedrīkstēja. To atļāvās meitenes blakus istabiņās. Tas mūs netraucēja. Arī skolotājs Jurka nesmējās, bet aizliegt nebija pamata. Un mēs jau drīz vien soļošanu un komandēšanu bijām apguvušas. Vai tad mēs mulķes?!

Epizode ar caurejas zālēm

Ja jau atzīstas šādos grēkos, nebūtu godīgi noklusēt citu epizodi. Nespējām piedot skolotājam milicijas iesaistīšanu mūsu domstarpībās un nakts pavadīšanu kā īstiem noziedzniekiem milicijas iecirknī.

Sēdējām virtuvē, dzērām tēju, spriedām, kā par šo gājieni sodīt skolotāju Jurku. Sodīt tā, lai viņš to izjustu un saprastu, bet mums, eņģelišiem, par to nekas nebūtu. Spriešanā piedalījās arī Edīte, prātīgi apsverot dažādos priekšlikumus. Citus iesaistīt kategoriski negribējām.

Atcerējāmies, ka mūsu, meiteņu, tualetē gadījās problēmas ar tīrību. Pēdas veda uz Jurkas istabu. Ja jau tīrīt, tad tīrīt! Vai mums grūti? Un nevilšus kāds ieteica ņemt palīgā caurejas zāles. Izeja! Turklāt spīdoša! Tikai neviens no mums nebija tādas lietojis un nezināja, kā lietot. Kādas problēmas? Aptieka mūsu problēmas atrisinās. Tēja padzerta. Tagad tikai ceļš uz aptieku. Tā atradās turpat, kur tagad. Galvenās personas, caurejas zāļu pircējas, bijām mēs ar Liliju. Divām drošāk. Lai gan - nevarēja taču būt sarežģīti nopirkt vienu paciņu caurejas zāļu. Bet pirkšana neizrādījās tik pašsaprotama un vienkārša. Aptiekārs gribēja noskaidrot, cik vecam cilvēkam, cik ilgi vēders aizcietējis. Uz pirmo atbildējām, uz otro - saskatījāmies ar Liliju un prātojām, cik dienu varētu būt. Uz labu laimi teicām: "Dienas divas trīs!" Tad jautājām mēs, kā lietot, cik daudz, kā un kad iedarbojas, jo tieši tas mums bija svarīgi. Pēc šī mums ne visai vieglā uzdevuma laimīgas sprukām ārā no aptiekas, kur mūs jau gaidīja delegācija, kas visu laiku snaikstījās ap abiem aptiekas logiem un lūrēja, cik nopietni un atbildīgi veicam svarīgo misiju.

Tālāk bija sarežģītāk. Par rezultātu liecināja tikai tas, ka pēc dažām dienām skolotājs Jurka no Edītes pienu vairs neņēma.

Virsnieks ar karalisko gultu internātā

Tā paša mācību gada vidū nez no kurienes pie mums internātā parādījās atvaļināts virsnieks ar (pieņemsim) sievu un platu, baltu dzelzs gultu - pufīgu, ar mežģinēm un augstiem spilveniem. Gulta

aizņēma apmēram ceturtdaļu no mūsu ēdamistabas, pusi - mūsu galds ar soliem. Pa vienam garām varēja tikt.

Ar viņu nekādu konfliktu nebija. Skolotājs Belovs mācīja krievu valodu, ģērbās armijas formā, vienmēr izturēts, korekts. Gatavojoties krievu valodas eksāmenam, viņš ar mums aprunājās par biļešu jautājumiem, palīdzēja sagatavoties. Tas bija normāli, un zināšanas mums eksāmenos mums bija labas.

Nākamajā mācību gadā gan ne viņu ar visu karalisko gultu un nemanāmo sievu vairs nesatikām, bet bija nez no kurienes "atlidojusi" skolotāja Vorobjova, kuru iesaucām par "Zvirbuli". Tas bija Jurka brunčos (atvainojos par šo ne visai smalkjūtīgo salīdzinājumu).

Izkvēpināt Zvirbuli

Dažas epizodes par mūsu sadarbību ar skolotāju Annu Vorobjovu. Mūsu zilā istaba un vadītājas istaba atradās blakus. Mūsu istaba bija liela - ar diviem logiem un izeju uz balkonu. Istabas vidū atradās liela krāsns, kas labi apsildīja mūsu istabu. Bet šoreiz, par nelaimi, mūsu istabā ietilpa mazs stūrītis no vadītājas istabu apsildošās krāsns. Tā bija kurināma no gaitenā.

Nekādu domstarpību nebūtu bijis, jo mēs jau sākām apgādāt ar malku un kurināt abas krāsnis. Mēs taču bijām mācījušies arī Ulmaņa laika skolās un bijām savu vecāku labi audzināti bērni, kam pakalpot skolotājam bija prieks un gods.

Bet - te skolotāja Vorobjova pieprasīja (cik ētiski no skolotāja?!) katru otro nedēļu kurināt viņas krāsni! Šī prasība mūs aizvainoja. Citi jau laba miera labad izpildīja skolotājai neparasto prasību, bet Astrīda kategoriski savas dežūras laikā atteicās kurināt faktiski divas krāsnis.

Zvirbulis neklusēja, un Astrīda ar direktora Kaņepa akceptu (kompromiss!) nu centīgi apkalpoja tikai kopējo krāsni, to kurinot tik ilgi, kamēr mazais krāsns stūrītis iesildīja arī mūsu lielo istabu. Kurinātāja bija apzinīgs cilvēks, kurināja pat pāri pusnaktij, kamēr pati istabā sajuta siltumu, bet kaimiņienei savā istabā no karstuma nebija kur sprukt -atlika atvērt logus un durvis arī gaitenī un atkal žēloties, ka viņu grib izkvēpināt.

Kā beidzās šis konflikts, īsti vairs neatceros, bet Zvirbulis rīkojās atriebīgi, prasot Astrīdas izslēgšanu. Miera līguma nebija. Bet - Astrīda palika gan skolā, gan internātā. Tikai nākamajā mācību gadā internāta vadītāja bija Marta Gulbe.

Izpalīdzīgie zēni

Turpmākās divas epizodes par skolotāju Vorobjovu tapušas pēc Dailas Kūriņas un Astrīdas Bērziņas stāstījuma.

Ar vadītāju Vorobjovu bija arī citas nesaskanas, sevišķi 8. un 9. klases meitenēm, arī zēniem. Pēcpusdienās meitenes gāja pie klasesbiedriem veikt kopīgus uzdevumus - gatavot sienas avīzes, arī mācīties. Bija arī vakara pastaigas uz staciju - patika sagaidīt vilcienu,

uzcienāties ar neaizmirstami gardo Siguldas saldējumu. Tad pie ārdurvīm kā sargsuns gaidīja internāta vadītāja, gaidot atvainošanos. Bet mēs labāk sarunājām ar zēniem, kuri dzīvoja apakšējā stāvā un mūs pa savas istabas logiem ielaida iekšā, lā mūsu gādīgā audzinātāja velti garlaikojās, gaidot parādamies savus grēcīgos audzēkņus.

Zēni mums izlīdzēja arī citā reizē. Bija jauks, smaržīgs pavasara laiciņš, ziedēja ievas vai ceriņi. Pastaigas laikā mūs pārsteidza spirdzinošs lietutiņš, kas diemžēl samērcēja mūsu apģērbu. Bijām kārtīgas meitenes - tas ne tikai jāizzāvē, bet arī jāizgludina. Bet... atkal "bet"! Mums bija tikai ogļu gludeklis. Kur pavasarī ņemt kvēlojošas ogles? Skaidrs - jāiekurina krāsns!

Nesam malku uz otro stāvu. Te - trepju galā priekšā vienmēr vērīgā skolotāja Vorobjova. Liek nest malku atpakaļ, paskaidrojumus neuzklausa.

Mēs esam paklausīgas meitenes, kārtīgas, saburzītām drēbēm uz skolu iet nevaram. Atceramies atkal savus mīļos, izpalīdzīgos zēnus - Kasparsonjāni, Tūtānmaigoni un citus. Viņi sadabū aukliņas, sanes malku zem saviem logiem. Aukliņas no otrā stāva jau gaida. Pie tām piesien pagales, kas tūlīt nonāk otrajā stāvā. Un drīz vien mums krāsns kuras švirkstēdama! Zvirbulim nav laika mūs pārbaudīt, jo viņa sargā kāpnes...

I ikaī tad, kad mēs savu darbu esam paveikušas, apģērbs rītdienai sakārtots, cienījamā audzinātāja ienāk mūs apraudzīt. Ieraudzītais un mūsu nekaunība viņu ne tikai apstulbina, bet arī sanikno.

Internāta vadītāja - māksliniece Marta Gulbe

1948./49. mācību gadā internāta vadītāja Anna Vorobjova tika nomainīta ar mākslinieci - gleznotāju Martu Gulbi. Skolotāja Gulbe un mēs bijām gatavi sadarboties. Viņa uzņēmās arī saimniecisko lietu kārtošanu, vairāk pievērsa uzmanību mūsu sadzīvei telpu iekārtošanai. Pavasarī uzsāka internāta apkārtnes pārveidošanu, ierīkojot jaunus apstādījumus, stādot dobēs puķes. Šos darbus draudzīgi veicām kopā, kopīgi domājot un darot. Sākām sajust, ka internāta vadītājs ir mums blakus, lai palīdzētu mums dzīvot.

Ar Siguldas vidusskolas internātu man saistās trīs gadi - līdz 1949. gada vasarai.

Novembra darbs Ligatnes-Nītaures šosejas mala

īsti vairs atmiņu precizitātei nedrīkstu paļauties, ia bija jaunība pašā plaukumā, visa dzīve priekšā ar gaišas nākotnes solījumiem un cerībām, ka mēs spēsim, mēs varēsim to veidot labāku. Bet īstenība bija skarba. Cik daudzus tuvus un mīļus cilvēkus vēl gaidījām pārnākam, bet tā arī nekad nesagaidījām! Tūkstoši apgūlās Mores kauju laukā, tūkstošus apglabāja Brāļu kapos. Taču zinājām dažus kapus, kur gulēja kritušais, neviena nemeklēts, mājās nesagaidīts. Viens no tādiem klusiem kapiem zem egles bija Ligatnes-Nītaures

šosejas kreisajā pusē...

Karš taču bija beidzies. It kā... Kritušajiem arī. It kā. Bet arī viņu kāds gaidīja mājās. Stimuls bija 18. Novembris. Šo datumu mūsu paaudze nekad neaizmirsā. Daudz nerunājām. Meitenes nopina sudrabegļu vainagu. Lilija uzrakstīja uz sarkanbaltsarkanās lentes: "Pateicībā uzliekam ziedus jūsu velēnām."

Ar Edītes palīdzību dabūjām maisu, kurā paslēpām savu noslēpumu. Tas varēja būt 1946. vai 1947. gads, kad kādā novembra dienā ar velosipēdiem braucām uz mājām Dzidra, Lilija, es, Kļaviņdzidra un Kaņepanniņa. Šoseja bija tukša un klusa. Arī mēs pēc tam vairāk nekā pusgadsimtu bijām mēmas un klusas.

Tikai jau 21. gadsimtā vienā tikšanās reizē Anniņa atcerējusies jautāja, vai kādas sekas bijušas. Un tad atmiņā atausa papas jautājums: "Ko jūs, meitiņ, tur izdarījāt?" Piesarku. Klusēju. Tā tas turpinājās veselu cilvēka mūžu. Karš bija beidzies, bez "it kā". Un tagad diemžēl arī papa klusē... Kas bija noticis, nekad neuzzināsim. Cilvēki ir dažādi. īsts Cilvēks paliek Cilvēks.

Olu saldējums

Aizmirst nevar to jaunības degsmi, uzdrošināšanos, taisnīguma izjūtu, kopības apziņu, godīgumu. Bijām pārgalvīgi. Bet, jāatzīst, kaut kādā ziņā jutām arī atbildību par savu skolu un vecākiem. Bet tik daudz ko vēl tad nesapratām. Par laimi.

Prieku mums sagādāja vakara pastaigas līdz stacijai (pareizāk - drupām) uz vilciena pienākšanas laiku. Tajā laikā stacijā tantiņas tirgoja brīnišķīgu olu saldējumu. Tādu nekad nebijām ēduši - ne es, ne citi.

Vai kāds šodien prot pagatavot kaut cik līdzīgu? Domāju, ka nē. Jo vairs neesam tik jaunības jūsmas pilni, un arī tāda saldējuma meistarību vairs nav...

Tādi nu mēs bijām. No gadu tālēm atskatoties ar šodienas skatu, bieži vien no lielām nepatīkšanām pasargājuši skolotāji un citi dzīves pieredzējuši viedi cilvēki, lo nevaram un arī negribam aizmirst.

Mums Siguldas vidusskolā bija ļoti labi skolotāji. Ar savām īpatnībām. Ar savām simpātijām, labestību, apbrīnojamu pacietību. Par to mūsu - tā laika intemātiešu - pateicība!

Atmiņas par skolotāju Annu Ivenu

Siguldas vidusskola - tā sauktā Baltā pils - nav iedomājama bez skolotājiem, sava darba, sava priekšmeta entuziastiem, prasīgiem, toreiz likās, pat pārāk stingriem. Anna Ivena, latviešu valodas skolotāja, paldies Dievam, bija viena no tādiem skolotājiem.

Viņa bija neliela auguma, ar brillītēm, modrām, dzīvām acīm, nopietna. Valoda - skaidra, izkopta.

Esmu viena no tām, kas ir pateicīga liktenim, kas varēja pateikt viņai paldies par stingrajām prasībām literatūrā un valodā. Paldies par

ieमाणām skaidri un saprotami izteikt savas domas un spriedumus, tos pamatot gan mutiski, gan sacerējumos!

Literārais pulciņš

Skolotāja bija mūsu autoritāte literatūras pulciņa darbā. Tas bija laiks, kad bija grūti dabūt lasīšanai labas grāmatas. Taču mēs darbojāmies patstāvīgi, nekas netika uzspiests. Skolotājas padoms palīdzēja labāk orientēties literārā darba izpratnē un vērtējumā. Laba sapratne un sadarbība skolotājai bija ar pulciņa priekšsēdētāju Skaidriti (Rasmu Rozentāli). Viņa bija prasmīga organizētāja, viena no aktīvākajām dramatiskā pulciņa dalībniecēm.

Grēks būtu neapgalvot, ka dramaturģija ir tīra literatūra. Un teātris - literatūra vizuālā veidā uz skatuves. Tādā veidā aktīvi lugu iestudējumā darbojās mūsu klases Rita Ziemele, Anna Kaņepe, protams, pati Skaidrīte bija viena no lieliskām vecenēm Andreja Upīša lugā "Dzimumdienas rītā"! Traģiski no dzīves aizgāja talantīgais klasesbiedrs Imants Kaņepe, viens no spilgtākajiem raksturlomu tēlotājiem, minētās lugas galvenais varonis. Mūsu atmiņā Tu joprojām esi dzīvs! Kā gan nepieminēt tik svarīgu personāžu kā suflieri! Neaizvietoja bija Ritma (Pulkstene).

Annītes piemērs un literatūras sienas avīze

Annas Ivenas pēdās aizgājušie Ritma, Ruta, Rasma, Valda (no klases 12 absolventēm), katrai no mums nāk līdzī skolotājas Annītes (tā mēs viņu saucām savā starpā) personīgais piemērs. Visspilgtāk tas izpaudies mūsu literatūras pulciņa dalībnieces Saulcerītes Vieses izaugsmē par izcilu literatūras zinātnieci un rakstnieci. Skolā darbojāmies ar viņu literatūras sienas avīzes izdošanā. Rakstīja pati Saulcerīte. Humoristiski un ar vieglu ironijas piedevu mūsu pulciņa avīzē publicējās Skaidrīte. Šo talantu viņa, paldies Dievam, ir saglabājusi! Kaut ko uzrakstīju arī es, bet paškritika lika meklēt citus izteiksmes līdzekļus. Gudrojām literārās miklas, neparastus jautājumus par literatūru un rakstniekiem. Pēc pāris gadiem Saulcerīti jau sastapu Filoloģijas fakultātē.

Aija Dandzēna (Paeglīte)

1930-2015

Siguldas vidusskolu beigusi 1950. gada. Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.

Atmiņas par Siguldas vidusskolas skolotājiem

Siguldas vidusskolu apmeklēju no 1945. gada līdz 1950. gadam. Šis bija ļoti sarežģīts laiks politiskajā dzīvē. Daudzi vecie skolotāji bija aizbraukuši trimdā. Nāca jauni skolotāji ar saviem uzskatiem. To starpā bija Sarkanās Armijas frontinieki ar savu ideoloģiju (mācīja krievu valodu). Viegļāk bija tiem skolotājiem, kuri mācīja matemātiku, fiziku, ķīmiju un pieturējās pie izklāstāmās vielas satura. Pārējie cīnījās, kā varēja un mācēja.

Spilgtā atmiņā palikuši trīs skolotāji, kas centās mūs iepazīstināt arī ar to, kas notiek aiz PSRS robežām, vismaz mākslas dzīvē. Tāds bija skolotājs Tillaks Visvaldis, kurš daudz stāstīja par Franciju, mākslas galerijām tur, piemēram, Luvru. Bija tās skatījies. Viņa mācāmais priekšmets bija bioloģija. Stāstīja, kā pareizi jāsaimnieko laukos, jo pats bija strādājis Benjamiņa saimniecībā "Valdeķi"³⁸ par pārvaldnieku. Mums bija interesanti, jo viņa izturēšanās un runasveids klasē atšķīrās krasi no mūsu frontinieku izdarībām.

Vēl atminos skolotāju Angeliku Dzimi, mācīja angļu valodu. Viņas stundas bija saistošas ne vien ar angļu valodu, ko viņa ļoti labi prata mācīt, viņa daudz stāstīja no dzīves - ka jaunībā tā rožaina liekas, viss labi padosies, bet dzīvē ne tā viss notiek. Sevišķi meitenes brīdināja, lai nedomā, ka viss dzīvē viegli padosies.

Vēl prātā skolotāja Migla, kura mācīja seno laiku vēsturi. Viņa centās ieviest skolēnos senlatviešu sadzīves parašas. Gāja ar savu audzināmo klasi ķekatās, organizēja klases vakarus.

Skolotāja Dzirne nostrādāja ilgi, vēl 50. gados. Bet Tillakam un Miglai pēc pāris gadiem palūdza aiziet no Siguldas vidusskolas. Skolotājs Tillaks ilgu gadu strādāja Priekuļu tehnikumā, skolotāja Migla Rīgā - kādā vakara vidusskolā.



Skolas ekskursija pa Krimuldas apkārtni 1947. gadā. Foto no Ritas Husārovas personīgā arhīva



Klases zēni pie Krimuldas pilsdrupām 1946. gada pavasari. Foto no Ritas Busārovas personīgā arhīva

Ritma Busarova (Kazaka)

1930

Siguldas vidusskolu beigusi 1950. gadā. Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.



Siguldas vidusskolas klase 1945. gadā. Foto no Ritas Busārovas personīgā arhīva



11. un 12. klašu izlaidums 1950. gadā. Foto no Ritas Busārovas personīgā arhīva

Skolas Siguldā kara laikā

Siguldas skola sākās ar sešklasīgo pamatskolu, kas atradās Līvkalna ielā, Skolas ielas galā (pretim policijai). Laikam tā vispirms bija draudzes skola. Es atceros, ka tā bija trīsstāvu ēka. Pareizāk, trešais stāvs, kur atradās apvienotā pirmskolas un pirmā klase, bija izbūvēti bēniņi. 1940./41. mācību gadā pirmskolu pārdēvēja par 1. klasi un skolu par septiņu klašu pamatskolu. Skolas direktors bija Otto Sināts, skolotājas - Olga Veģe, Erna Daugule, Reinholde, Auka u. c.

Sināts bija matemātikas skolotājs. Katru rītu pārbaudīja mūsu mājasdarbus un burtnīcās lika atzīmes. Viņš ielika pamatus mūsu matemātikas zināšanām.

1942. gadā visās skolās ievācās vācu armijas ļaudis. Vācu armijai atkāpjoties, 1944. gadā pamatskolu nodedzināja.

Pēc izdzīšanas no skolu telpām vietējie māju īpašnieki, kam piederēja slēgtie veikali, šīs telpas atdeva skolu vajadzībām. Klases bija izkaisītas pa visu Siguldu. Vecākās klases bija koncentrētas pašā centrā - Valdemāra ielā un Ausekļa ielā.

Pēc kara, 1944./45. mācību gadā, vidusskola atgriezās savās telpās Baltajā pili, bet pamatskola izvietojās ēkās, kas bija palikušas bez saimniekiem - daktera Melngalvja mājā Lakstīgalas ielā (5.-7. klase) un Baložu mājā, kas atradās Raiņa un Kalpaka ielas stūrī. Paši mazākie palika skolotājas Veģes gādībā viņas mājās.



Strauja Zariņa un Saulcerīte Viese pie Gaujas Siguldā. Foto no Straujas Zariņas personīgā arhīva

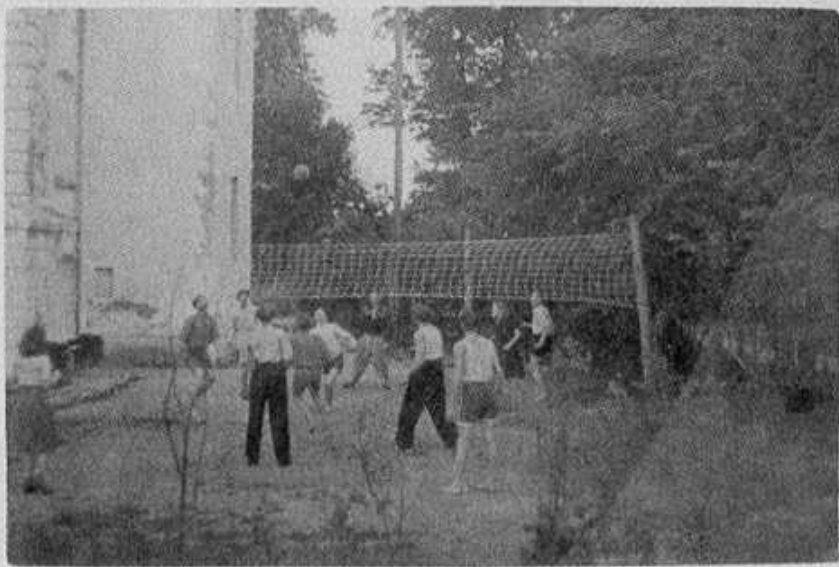


Siguldas vidusskolas skolnieces dziesmu svētkos 1947. gadā. Foto no Ritas Busārovas personīgā arhīva

Mācības vidusskolā

Es vidusskolā sāku mācīties 8. klasē 1945./46. mācību gadā. Mācības sākām kā liela klase ap 30 skolēnu, bet beidzām 1950. gadā -11 cilvēku. Klases audzinātāja visus šos gadus bija skolotāja Elza Graudiņa, kas pasniedza fiziku un matemātiku. Viņa ļoti rūpējās par mums. Mēs laikam bijām viņas vienīgā izaudzinātā klase. Drīz pēc mums viņa izrādījās jaunajai varai nepiemērota.

Ģeometriju pasniedza skolotājs Jānis Kaņeps. Zinošs skolotājs, bet ļoti nervozs. Skolotāja Angelika Dzirne mums pasniedza krievu un angļu valodu. Viņa centās iemācīt mūs runāt angļu valodā.



Volejbola spēle pēceksāmena 1948. gada maijā. Foto no Ritas Busārovas arhīva

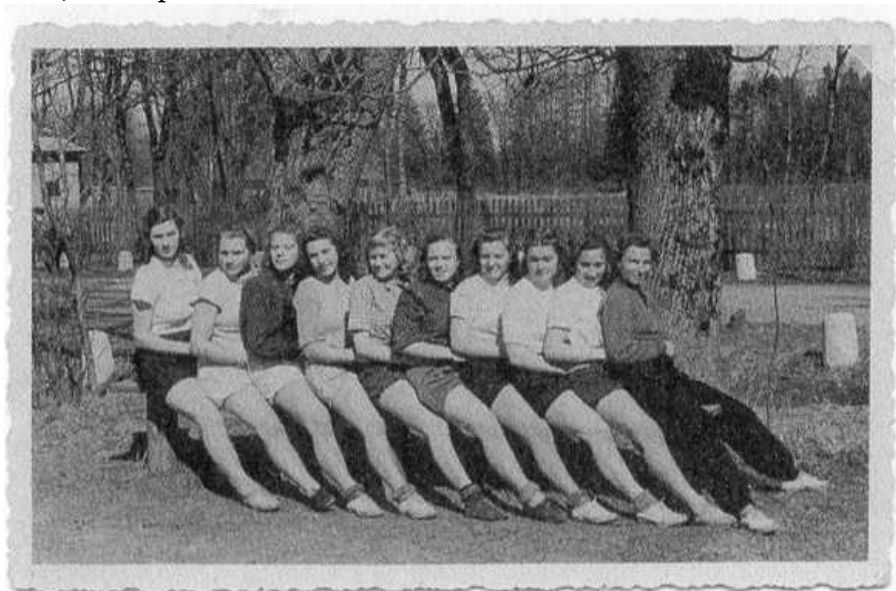
Krievu valodas skolotāji mainījās katru gadu. Grāmatu nebija. Beigās mums iedeva krievu valodas gramatikas grāmatu "Sintakse" bez latviešu tulkojumiem. Diktātos darbojās princips "kak slišitsa, tak pišetsa" (kā dzirdam, tā rakstām), tas ir, skolotāji centās diktēt, izrunājot skaidri patskaņus. Pēdējās klasēs mums bija skolotāja Rozā Kar-lina. Izlaiduma eksāmenā 1950. gadā aiz uztraukuma viņa sāka diktēt istā krievu izrunā, un rezultātā puse skolēnu dabūja neapmierinošas atzīmes. Vienīgo piecinieku dabūja tikai Cīrsis Haralds, kuram bija kaut kādas krievu saknes. Šajā gadā iznāca rīkojums, ka izlaiduma eksāmenu var pārlikt rudenī, bet zēniem bija liegta iespēja iestāties augstskolā šajā gadā un nācās iet armijā. Pēc kara uzreiz nebija grāmatu ne vēsturē, ne dabaszinībās. Skolotāji Tillaks un Migla mums diktēja vielu lekciju veidā. Tāpat rīkojās arī latviešu valodas skolotāja Anna Ivena. Tā darīja arī citi tā laika skolotāji. Tikai pēc kāda laika viņi kļuva nederīgi jaunajai varai.

Skola - Siguldas kultūras un sporta centrs

Tūlīt pēc kara skola bija galvenais kultūras centrs Siguldā. Visus pasākumus kuplināja skolēni. Dzeju lasīja un dziedāja Anna Bērze, Emma Kreifūze, Roberts Sīmansons un citi. Skolas uzdevums bija visādu lozungu un plakātu rakstīšana dažādām iestādēm.

Lielu iespaidu skolā radīja vingrošanas skolotājs Zigurds Reinhards. Skolā bija ļoti spēcīga volejbola komanda un daudz slēpotāju. No Siguldas vidusskolas (1950. gada izlaiduma) daudzi aizgāja uz Fizikultūras institūtu - Kalniņa Biruta (Korde), Kor-de Andis, Vitols Harijs u. c.

1950. gadā tika izlaistas divas klases: pēdējā divpadsmitā un pirmā vienpadsmitā. Klases audzinātājas bija Elza Graudiņa un Anna Ivena, kuras pēc tam no skolas izdzina.



Siguldas vidusskolas 10. un 12. klases meitenes fizikultūras nodarbībā. Pirmā no labās puses - skolotāja Irēna Taivere. Foto no Tatjanas Zilveres personīgā arhīva

Strauja Zariņa (Gerstoka)

1930

Siguldas vidusskolu beigusi 1950. gadā. Atmiņas uzrakstītas 2016. gada jūnijā.

Skolas laiks un Gaujas gravu vilinājums

las jau ir tik sen, kad gājām uz skolu, ka neko dižu nevaru uzrakstīt. Skolas laiks prātā palicis gaišs un jauks. Iespēju robežās tajā laikā varējām piedalīties dažādos pulciņos -korī, fizikultūrā, deju kolektīvā. Bija fiziskās audzināšanas skolotāja, jauka, meitenēm bija ļoti labs piemērs par meiteņu uzvedību. Togad beidzām divas klases reizē -11. un 12. klase. Vajadzēja daudz mācīties, bet no Gaujas gravu vilinājumiem nevarējām atteikties. Latviešu valodas skolotāja Ivena bija prasīga, stingra, bet man ar to sacerējumu rakstīšanu īpaši nav veicies nekad. Nu sanāca pavisam skopi.

Aina Astra (Āboliņa)

Siguldas vidusskolu beigusi 1951. gada.

Atmiņas uzrakstītas 2016. gada aprīlī.

Lēkšana no vilciena

Sāku vidusskolas gaitas 1946. gadā 5. Rīgas pilsētas vidusskolā (Āgenskalna priedēs). Dzīvoju pie tēva māsas blakus Āgenskalna tirgum. Kā lauku skuķēns mēģināju visā turēties līdzī. Tur izlasīju Margaritas Mičelas "Vējiem līdzī". Slepūs. Man aiz muguras sēdēja Benita Bitnere, slavenās TTT basketbolistes³⁹ māsa, kura mani uz laukuma vilka spēlēt pret viņas māsu. Tagad zinu, kas ir dribls. Zēnu rindā, vienā no beidzamajiem soliem sēdēja Jānis Stradiņš^{1 40}, zināju, ka mazais Jānītis ir medicīnas profesora dēls. Spilgti atminos latīņu valodas skolotāju Znotiņa kungu, tiešām kungs - pletkreklā, katru dienu neredzētās aproču pogās un mirdzošās lakkurpēs. Prātā nāk paruna "S/c transit gloria mundi" (latīņu vai. "Tā pāiet pasaules godība").

Pēc diviem gadiem bija jāturpina mācības Siguldā, jo pievienojās māsa Meta. Vecākiem izdevīgāk bija meitenes paturēt vienviet un tuvāk. Brālis Jānis mācījās lauksaimniecību un būvniecību Rīgā, Krāmu ielā. Pirmo gadu irējām istabiņu Siguldā mājā pie aktrises Paulas Baltābolas.⁴¹ Pirmdienas rītos lēcām no vēl ejoša vilciena uz uzbēruma pretīm Baltābolas mājai, lai kilometrs nebūtu jānāk atpakaļ. Braucām no Līgatnes. No mājām līdz stacijai bija 12 km gājiens - agrajās rīta stundās to uzņēmām kā normālu, pie lietas piederošu.

Uz otru gadu

Bija jāmaksā skolas nauda. Vismaz vēl 1948. gada sākumā biju vienā klasē ar Saulcerīti Viesi. Vēlāk lasīju dažus Saulcerītes sacerējumus par Raiņa daiļradi.

Sakarā ar kavēšanos "budžu" saimniecības darbos, ielaidu robus mācībās. Palīku uz otru gadu. Laimējās iekrist skolas tradīciju cenošu klasesbiedru rindās. Visus pecskolas sešdesmit piecus gadus mus satur kopa klases neredzamais gnoms (gars) Silvas Raudovas, Dailas Kūtiņas, Jāņa Kasparsona, Dzidras Kreiles, Maigoņa Tutāna, Valdas Ķirses un tagad Tatjanas Zilveres personā.

Otrajā mācību gadā Siguldā radās iespēja mitināties kopmītnē. Gulta bija pašiem sava, paņemta no mājām. Gulējām vienā gultā ar māsu. Reizēm vēlu vakaros pārbaudes reidos uzradās skolotāji vai pats direktors Osvalds Ķibers. Kā direktors - nepieklājīgi jauns, tā tolaik domāju.

Atmiņas par skolotājiem

Kopumā par skolotājiem ir tikai labas atmiņas. Baidos, ka itin bieži tiem bojāju darba prieku. Pirmo gadu klases audzinātāja Anna

Ivena, latviešu valodas un literatūras skolotāja, rauca degunu par manu pievēršanos slēpošanai. Nevīžoju izlasīt pat obligāto literatūru. Iesāku lasīt Andreja Upīša romānu "Zaļo zemi", bet pēc kādām desmit lappusēm no garlaicības aizmiglu. Pēcāk paļāvos tikai uz biezo literatūras hrestomātiju.

Skolotājs Kaņeps centās ievadīt mani loģiskā, matemātiskā domāšanā, taču man nebija Dieva doto iedzimtības gēnu, lai "apjēgtu dabas konstrukcijas pamatelementu" Neatminos skolotāju, bet atceros stāstīto par Napoleonu.⁴² Napoleona un vēlāk vēl briesmīgāko monsturu ambīciju dēļ cilvēkiem tika sagandēta dzīve un atņemts visdārgākais - dzīvība.

Skolas laiks

Siguldas vidusskola netieši veidoja, ieaudzināja cilvēciību, laipnību, pieklājību, godaprātu, pašcieņu un pašlepnumu par savu Tēvzemi.

Skola tolaik izvietojās baltā ēkā pretī luterāņu baznīcai, pāri ceļam, ziemeļu virzienā. Atminos, kā reiz saulainā pavasara dienā, sasēduši baznīcas priekšā, analizējām, tas ir, lasījām un iekalām prātā Staļina "Konstitūcijas" satura būtību.

Garajos pusdienu starpbrīžos skolas durvju priekšā zēni spēlēja volejbolu. To skatoties, apguvu jēdzienus - serve, gremde, bloks utt.

Slēpošanas iemaņas un izturību ieguvu iepriekš. Tolaik bija dziļa sniega ziemas. Lai nebūtu jābrien pa neiztīrītu ceļu (3 km), uz skolu slēpoju pa taisno pāri kalnam.

Siguldas vidusskolā nonācu fizikultūras skolotāja Reinharda vērīgo acu lokā. Sākās metodiski pareizi treniņi. Guvu diplomus no republikas fizikultūras un sporta komitejas. Lielākais sasniegums 1948.-1949. gada ziemā - pirmā vieta republikas lauka jauniešu piecu kilometru stafetē. Piedalījos turpat arī slalomā. Vairāk braucu uz dibena, tomēr 4. vieta. Nakšņojām Cēsu Skolotāju institūta kopmītnēs.

Kopgalds

Siguldā paēdu kopmītnes kopgaldā. Pusdienu maltītē vienmēr bija saldaiss ēdiens (piemēram, debessmanna vai žāvētu augļu kompots). Pastāvīgi virtuvē rindas kārtībā dežurēja divi skolēni, mizoja kartupeļus, klāja galdu, mazgāja traukus. Produktus-kartupeļus, dārzājus, miltu produktus, svaigu gaļu, dzērvenes utt. - gādāja skolēnku vecāki pēc normas un grafika. Cukuru, sāli, pienu, maizi deva man nezināms onkulis.

Skolas koris

Atmiņā spēcīgi aizķēries slavenais koru diriģents Jānis Kaņeps. Viņš panāca, ka skolas korī piedalās gandrīz visi, kuri izdvesa artikulētas skaņas. Dziedāju galīgi greizi, nenoturējos melodijā. Skolotājs diriģēja tik tālāk un nemaz nedusmojās, ka nedzirdu savu balsi, aplamos toņus. Tagad, dzirdot "Tumšā nakte, zaļa zāle", redzu

neliela auguma, iesirmu kungu un mūs visus, tik jaunus.

1949. gada marts

Vēl spiltā atmiņā skolotāja Dzirne. 1949. gada 25. martā pievakarē pēc mācību stundām kopmītnē pie mums ar māsu pienāca skolotāja Dzirne un sūtīja uz mājām. Nesapratām. Viņa tikai mudināja iet mājās. Paklausījām. Pie Siguldas stacijas pa taisno gājām pāri dzelzceļa sliedēm. Uz rezerves blakus sliedēm ievēroju dažus sarkanbrūnus lopu vagonus un krievu karavīrus.

Uz šosejas beidzot nobalsojām tukšu smago automašīnu līdz Līgatnei. Jau krēsloja, kad uzsākām 12 km gājienu. Tuvojoties mājām, dīvainais klusums darīja uzmanīgākus. Nebija suņa rejas un sagaidīšanas prieka. Pa dārzu pielavījāmie mājas akmens galam, kur bija guļamistabas. Konstatējām tukšumu. Kaimiņos suns rēja neatelsdamies. Gājām lūkoties. Dārza malā no klēts kalna redzējām, ka kaimiņu "Kal-namutītēs" starp ēkām pazib vājas gaismiņas. Nedēļu vēlāk uzzinājām, ka kaimiņi Andermaņi aizvesti uz Sibīriju.

Mēs ar māsu nakti pārlaidām lielajā labības šķūnī, ierakušās salmos. No rīta pamodināja meža māju saimnieces Martas kundzes nāciens uz šķūni pēc pakaišiem. Kaimiņiene divas reizes dienā nāca apkopt un pabarot lopus. Viņa mums aizveda un parādīja kartupeļu pagraba pajumti ar vecākiem. Pēc zirga un ratu pēdām pagalmā zināja par aizvedēju būšanu iepriekšējā naktī. Parasti mājnieki pagalmā neiebrauca. Kādu nedēļu nerādījāmie ne mājās, ne skolā.

Iestājeksāmeni

Pēdējā mācību pusgadā iestājos komjaunatnē. Skolu beidzu ar vairumā viduvējām atzīmēm. Saņēmu dūšu un iesniedzu dokumentus Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas Veterinārajā fakultātē. Mamma bija ļoti neapmierināta. Darbs nemierīgs, netīrs, vīrišķīgs. Tēvs: "Labi vien ir, nebūs visu mūžu jāmelos." Tolaik tēva teikto īsti nesapratu. Iestājeksāmenos negaidīti veicās. Divi piecinieki, divi četrinieki. Sacerējumā izvēlējos brīvo tematu. Raiņa "Uguns un nakts" mani nesaistīja, Aspazija patika labāk. Otrs piecinieks nāca no fizikas. Atbildēju Vecpiebalgas zēna vietā. Pasniedzējs uzslavēja Siguldas vidusskolu - uz to varot paļauties, ieliekot ētikas un inteliģences pamatus.

Jānis Kasparsons

1933

Siguldas vidusskolu beidzis 1951. gadā. Atmiņas uzrakstītas 2016. gada maijā.

Skolas gaitas

Manas skolas gaitas sākās Vildogas pamatskolā 1941. gada rudenī. 7. klasi beidzu

1947. gada pavasari. Sekmes bija labas un teicamas. Vecāki nolēma, ka tālākās mācības turpināšu tepat Siguldā.

Tā 1947. gada 1. septembrī sāku mācīties Siguldas vidusskolas 8. klasē. Skolēnu klasē bija pāri 50. Klases audzinātājs bija Osvalds Ķibers, 23 gadus vecs, pasniedza mums vēsturi. Skolas direktors Jānis Kaņeps mācīja mums matemātiku. Latviešu valodu mācīja skolotāja Anna Ivena - profesora Endzelina¹ skolniece. Ķīmiju, bioloģiju, ģeogrāfiju - Pāvels Bērziņš (iesauka Plumbums), vācu valodu - Aina Migla, krievu valodu - Angelika Dzirne, vēlāk Krievijas latviene Anna Vorobjova, kura bija arī internāta audzinātāja - vadītāja. Tajā mitinājos arī es un citi skolēni no tālākajiem pagastiem. Skolotāja Dzirne vadīja arī skolas dramatisko pulciņu. Fizikultūras skolotājs bija Zigurds Reinhards, arī jauns, neklātienē studēja Fizikultūras institūtā.

Jau no 1948. gada 9. maija atklājām peldēšanas sezonu Gaujā, un tā katru pavasari. Klasesbiedram Ziedonim Kordem bija fotoaparāts, un viņš šos notikumus fiksēja bildēs.

Ekskursijas

Pirmajā skolas brīvlaikā - Oktobra revolūcijas svētkos, visai skolai notika ekskursija uz Rīgu, kurā Mavriks Vulfsons^{43 44} lasīja lekciju par starptautisko stāvokli. Tas toreiz bija modē. Tā bija ļoti interesanta, arī pats Vulfsons prata aizraut.

Pēc tam aizbraucām uz Slokas vidusskolu "brāļoties". Tur arī mūs uzrunāja Dailes teātra galvenais režisors Eduards Smiļģis.

Tā paša 1947. gada rudenī mūs veda ekskursijā pa Siguldu, Turaidu, pāri Gaujai ar prāmi, jo tiltu atjaunoja tikai 1950. gada pavasārī.

Katru rudenī mūsu skola brauca uz Slokas vidusskolu un tā savukārt maijā uz Siguldu, kā saka, "pieredzes apmaiņā" dejās, sporta spēlēs u. c.

Mācību process

Mums bija labs skolēnu koris, ko vadīja dziedāšanas skolotājs Jānis Kaņeps, viņš noorganizēja arī skolas pūtēju orķestri. Mums bija divi skolotāji - Jāņi Kaņepi, dziedāšanas Kaņeps un matemātikas Kaņeps.

Ziemā bieži nodzisa apgaismojums pilsētā, arī skolā, bet stundas

turpinājās. Mācības daudz bija jāstāsta, gandrīz no galvas, īpaši pie skolotājas Annas Ivenas (saukta arī Annīte) - sevišķi gramatikas likumi. Tos es iemācījos perfekti. Turpmākajā dzīvē man latviešu valoda problēmas nesagādāja - ne stājoties Latvijas Universitātē juristos, ne arī Rīgas Tehniskajā universitātē.

Man patika mācīties matemātiku - jau no pamatskolas laikiem un pie skolotāja Kaņepa (8.-11. klasē) man matemātikas priekšmetos atzīmes bija labas vai pat teicamas.

Fiziku mācīja skolotāja Elza Graudiņa. Gan fizikas, gan ķīmijas mācīšanās trūkums bija kabinetu nepieciešamā apgāde ar vajadzīgajiem mācību materiāliem, vajadzīgo uzskati, kas traucēja sasniegt vēlamo līmeni. Toties atomfiziku es apguvu kara skolā Kijevas Artilērijas skolā, bet elektoru fiziku - Rīgas Tehniskajā universitātē.

Skolas sienas avīzes

Tie bija padomju laiki, un modē bija sienas avīzes. Tās Siguldas vidusskolā izdeva katra klase, katrs pulciņš - savas. Bez tām bija arī kopīgā skolas sienas avīze. Mūsu klases sienas avīze saucās "Astotie". Pie tās noformējuma un satura strādāja speciāla redkolēģija - klases labākie zīmētāji un rakstītāji. Skolas sienas avīzes māksliniecisko noformējumu veica nākotnē slavenais mākslinieks - toreiz 12. klases skolnieks Zigurds Zuze. Tās bija kā gleznas.

Skumjš notikums

Mūsu klasē 1948. gada janvāris iesākās ar ļoti skumju notikumu - ar difteriju nomira mana klasesbiedrene Daina Rudzīte. Visa skola gājām uz Allažu kapsētu, kur no Allažu baznīcas tika izvadīta Daina.

Huņņi un vandaļi

Pavasārī līdz eksāmeniem bijām nonākušī nedaudz vairāk par pusi no sācējiem, arī eksāmenos vēl bija "kritušie". 9. klasi sākām labi jau puse. Arī no Vildogas uz 8. klasi atnācām pieci, 9. klasē bijām vairs tikai divi - es un Rita Skādule (Upīte) - mūsu klases vecākā (pēc gadiem un pēc amata). Līdz beigšanai.

8. klasē mēs "karojām" ar 11. klasi, saucāmies huņņi un vandaļi.

Internāta dzīve

Labas atmiņas man palikušas no dzīves internātā. Bijām ļoti draudzīgi, pirmajā stāvā dzīvoja puīši, otrajā stāvā - meitenes. Vakaros sapulcējāmies ēdamistabā - dziedājām, minējām mīklas, bijām izpalīdzīgi, arī draiskulīgi, "apcēlām" internāta vadītāju Vorob-jovu, ar kuru bija dažādi pārpratumi. 9. klasē Annas Vorobjovas vietā nāca cita vadītāja Marta Gulbe, kura pasniedza arī rasēšanu, viņa bija gleznotāja. Viņa lika mums pievērst vairāk uzmanības telpu estētiskai iekārtošanai, pavasarī uzsākām darbus pie apkārtnes iekārtošanas.

Internāts atradās ārsta Viksniņa mājā Pils ielā 13 (Padomju ielā 13). Gadsimtu mijā šī māja tika nojaukta, un tagad tur lepojas moderna ēka. Internātā vakaros mēs, zēni, spēlējām kārtis - acīti.

Ziņas bija nonākušas pedagogu ausīs, un tika sarīkota atbildes reakcija ar kāršu konfiskāciju direktores Zalcmānes personā. Notikušais process tika piefiksēts pa logu. Saņēmām kauninājumu, rājienu. Solījāmies vairāk acīti nespēlēt. Sākām mācīties spēlēt zolīti.

Komjaunatne

1948./49. mācību gadā skolas direktoru Kaņepu nomainīja jauna direktore - Margarita Zalcmāne. Viņas vīrs mācīja dziedāšanu. Mācību pārzinis bija Osvalds Ķibers, bet mūsu klases audzinātājs togad un līdz pat skolas beigšanai bija Jānis Kaņeps.

Vēl mācoties 8. klasē, 1947. gada decembrī iestājos komjaunatnē. Bijām pieci komjaunieši - skolotājs Osvalds Ķibers, 11. klases skolniece Rita Ziemeļe, 12. klases skolniece Lūcija Tiltiņa, 9. klases skolnieks Vilnis Stinkulis un es. Ar 1948./49. mācību gadu komjauniešu skaits ievērojami pieauga.

Izsūtīšana

1949. gada 25. martā, kad mācījāmies 9. klasē, risinājās mūsu tautas lielā traģēdija - masveida izsūtīšana uz Sibīriju. Arī mūsu direktore Zalcmāne ar vīru un meitu bija deportēto vidū, kā arī vairāki mūsu skolas biedri. Mūsu klasē ienāca skolotājs Osvalds Ķibers, aiz viņa čekas virsnieki, kuri aizveda mūsu klasesbiedreni Birutu Jansonī. No internāta aizveda Maigu Zundi.

Par skolas direktores aizvietotāju tika nozīmēts Osvalds Ķibers, kurš ar 1949./50. mācību gadu kļuva par direktoru. Par dziedāšanas skolotāju atgriezās Jānis Kaņeps. Pamazām bailes norima, viss atgriezās ikdienas slīdēs.

1949. gada rudenī, kad uzsākām mācības 10. klasē, bijām palikuši ne vairāk par 20 skolēniem, bet skolā 8. klases jau bija divas.

Pēc 25. marta izsūtīšanas mums krievu valodu sāka mācīt Rozā Karlina. Viņa mums arī daudz stāstīja par saviem iespaidiem un piedzīvojumiem Padomju Savienības sastāvā, kur viņa bija dzīvojusi ilgāku laiku, arī par kara laiku. Viņa mūs vairāk vispu-sīgi izglītoja, nevis mācīja valodu. Krievu valodu viņa mums pasniedza līdz pat skolas beigšanai. Pats krievu valodu divos mēnešos pamatīgi apguvu kara skolā.

Pārmaiņas

Sākot mācīties 11. klasē, mūs sagaidīja nozīmīgas pārmaiņas - mums latviešu valodu vairs nemācīja Anna Ivena, kura bija iecelta Siguldas bērnu nama direktora amatā. Mums šo priekšmetu pasniedza tikko Latvijas Universitāti beigusi Ilga Šnīdere, kuru mēs, zēni, apcēlām, dažreiz pat līdz asarām.

Loģiku un vācu valodu sāka mācīt jaunā Ruta Rūmite, kura bija stingra, prasīga, "vaļības" nepielaida.

11. klasi 1950. gada rudenī sākām 17, un visi to arī beidzām 1951. gada jūnijā (13 meitenes un 4 zēni).



Siguldas vidusskolas absolventu salidojums. 1. rindā, no labās - matemātikas skolotājs Jānis Kaņeps, Elza Graudiņa, Angelika Dzime, pēdējā rindā vidū-Osvalds Ķībers. Foto no Dailas Krastiņas personīgā arhīva

Daila Krastiņa (Kūriņa)

1933

Siguldas vidusskolu beigusi 1951. gadā.

Atmiņas uzrakstītas 2016. gada jūnijā.

Ar slēpēm pēc maizītes

Siguldas vidusskolā iestājos 1947. gadā pēc Turaidas septiņgadīgās skolas absolvēšanas. 8. klasē mācības uzsāka 54 skolēni no Siguldas un tuvākiem un tālākiem pagastiem. Dažādu iemeslu dēļ daži no skolas izstājās jau 8. klasē, citi vēlāk. 11. klasi 1951. gadā beidzām 17 skolēni.

1947. gadā Siguldā vēl bija redzamas drupas, karadarbības sekas. Atkāpjoties padomju armija saspridzināja tiltu pār Gauju 1941. gadā, bet 1944. gadā vācu armija uzspridzināja dzelzceļa staciju. Pāri Gaujai varēja tikt ar prāmi. Ledus iešanas laikā pārceļtuve nestrādāja, un gadījās, ka tālais ceļš jāmēro atpakaļ uz mājām. Manas mājas atradās Turaidas pagastā aiz Inciema - 15 km no Siguldas. Atceroties šo vidusskolas laiku, es brīnos, kā spēju gandrīz katru nedēļu nosolot šos 15 km ar pārtikas nastiņu uz Siguldu un atpakaļ uz dzimtajām mājām. Bija gadījums, ka pēc stundām ar slēpēm ierados mājās pēc garšīgās pašceptās rudzu maizes klaipa un nākamaajā rītā nokususi, bet laimīga sēdēju skolas solā. Maizīte mums bija tortes vietā klasesbiedru ciemošanās reizē Silvas Kārklīņas mājā. Veikalā varēja nopirkt negaršīgu rupjmaizes ķieģelīti, bet naudas jau arī nebija.

Kopmītnē kā ģimenē

Dzīvoju kopmītnē ārsta Viksniņa mājā. Vienīgā iedzīvotāja tur bija palikusi saimniece Edīte. Viņa gatavoja ēdienu arī mums, produktus atveda skolēnu vecāki.

Kopmītnē dzīvojām draudzīgi un interesanti kā ģimenē. Mūs vienoja liels galds ēdamistabā, jo ēdienreizēs visi sēdējām ap galdu, un Edīte par mums rūpējās. Kopmitniekiem bija savas nerātnības, piemēram, pavasarī - rumulēšanās. Bija arī ekskursijas pa Siguldas apkārtni un Gaujas krastiem.

Klasesbiedrenes izsūtīšana

8. klasē klases audzinātājs bija Osvalds Ķibers, mācīja vēsturi. Jauns, simpātisks, apveltīts ar izcilām runas dāvanām.

1949. gada 25. marta nevainīgu ģimeņu (arī vecu cilvēku, bērnu) izsūtīšanas dienu uz Sibīriju mēs kopmītnē pavadījām bailēs par mājās palikušajiem tuviniekiem. Tad kopmītnē ieradās divi bruņoti zaldāti pakaļ Maigai Zundei, mūsu klasesbiedrenei. Siguldas stacijā stāvēja ešelons, slēgti lopu vagoni ar izvedamajiem. Tur esot Maigas vecāki un gribot Maigu satikt. Teicu: "Neej, viņi melo!" Maiga aizgāja, vecāku tur nebija. Tad Ķibers ar savu runas prasmi panāca, ka viņam atļāva

apgādāt Maigu ar pārtiku un drēbēm. Ešelona priekšniecība solīja atrast vecākus, lai Maiga būtu ar viņiem kopā. Brīnumainā kārtā tā arī notika. To man vēlāk stāstīja pati Maiga pēc atgriešanās no izsūtījuma. Maiga bija no Ropažiem (Garkalnes), viņas vecāki bija strādnieki.

Atmiņā palikušie skolotāji

Anna Ivena - literatūras un latviešu valodas skolotāja. Viņai bija savi mīļi - tie, kuriem literatūrā dotības no dabas bija ieliktas šūpulī. Pret pārējiem viņas attieksme nebija visai jauka, arī es izjutu šo negatīvo attieksmi.

Skolotāja Elza Graudiņa mācīja fiziku un algebru. Mierīga, bezkaislīga, izskaidroja stundu labi. Katrs saņēma tādu atzīmi, kādu nopelnīja, ja zināja - "5", ja nebija mācījies - "2".

Skolotāja Angelika Dzirne-ar labu humora izjūtu, labi izprata skolēnus.

Skolotājs Pāvils Bērziņš, iesauka Plumbums. Mācīja priekšmetus, kas saistīti ar dabaszinātnēm, tai skaitā ģeogrāfiju un ķīmiju. Bija skops ar atzīmēm, novērtējot skolēnu zināšanas. Viņš laikam uzskatīja, ka Dievs zina uz "5", skolotājs uz "4", bet skol-nieciņam "3+" ir ļoti augsts vērtējums.



Siguldas vidusskolas koris un skolēnu pūtēju orķestris 1952. gadā.
Foto no Dailas Krastiņas personīgā arhīva

Divi skolotāji Kaņepi

Siguldas vidusskolā bija divi skolotāji ar vienādiem vārdiem un uzvārdiem. Abi, ja tā varētu izteikties, bija sava amata pratēji.

Matemātikas skolotājs Jānis Kaņeps 1947. gadā bija skolas direktors. Mūsu klases audzinātājs, sākot ar 9. klasi. Mācīja ģeometriju un trigonometriju. Stingrs, prasīgs. Teicami izskaidroja jauno vielu. Pēc tam mājās varēju uzdotos uzdevumus atrisināt dažādos variantos. Trūkums - nervozs. Tam pamatā dramatiski notikumi ģimenē. Viņš

uzraudzīja mūs visos masu pasākumos, vadīja tradicionālajās skolas ekskursijās zelta rudenī Siguldā. 11. klasē interesējās, par ko vēlamies kļūt, un gadījās, ka paklausījām viņa padomam. Mācību noslēgumā noorganizēja klases ekskursiju pa Latviju, tagad mums piemiņā fotogrāfijas no Gaiziņa, Pērses ūdenskrituma un citām vietām.

Īpaša saikne man bija ar otru Jāni Kaņepu, dziedāšanas skolotāju. Viņš vadīja skolas kori, viņa vienīgais mūzikas instruments - vijole. Skolotājs uz vijoles nospēlēja melodiju, koristiem bija pareizi jāatkārto. Tādā veidā kori mācīja dziedāt daudzbalssīgas dziesmas, piemēram, Emīla Dārziņa "Lauztās priedes". Vijoles lociņš kalpoja arī par zizli diriģēšanā. Skolotājs Kaņeps prata kori saklausīt labus dziedātājus, un viņi kori dziedāja solo. Vecākajās klasēs solo dziedāja Anna Bērze, Emma Kreifūze un Roberts Sīmansons. Klavieru pavadījumus spēlēja Ilga Melngalve, Andris Strazdiņš un Malda Īzaka. Siguldā un tās apkārtnē nebija mūzikas skolas, un mūzikas instrumentus mācēja spēlēt tikai daži skolēni.

Skola dziedātas dziesmas

Es pazinu notis un pratu gammu nodziedāt, kopš bērnības manās dzimtajās mājās skanējušas dziesmas. Ejot ganu gaitās, varēju izdziedāties no sirds. Dziesmu pūrs bija bagātīgs un ļoti daudzpusīgs: tautasdziesmas, kara dziesmas, mīlestības dziesmas un arī visas patriotiskās.

Skolotājam Kaņepam patika mana skaļā un drošā dziedāšana, un savas vijoles pavadījumā viņš mācīja man tautasdziesmas Vītola un Melngaiļa apdarē. Ļoti patika dziedāt:

Spīdēj manis vainadziņis,
Caur deviņi glāžu logi,
Skanēj mana valodiņa,
Pār deviņi novadiņi.

Kori dziedāju solo un arī skolas sarīkojumos uzstājos viena, klavieru pavadījumu spēlēja Malda Īzaka, vēlāk Silmale, Siguldas mūzikas skolas skolotāja. Man tika parādīts gods būt par kora priekšnieci.

Vidusskolas direktore Zalcmane vēlējās, lai iemācos un skolas sarīkojumā dziedu Dargomižska⁴⁵ romanci "16 gadi" par meitenes pirmām mīlestības jūtām pret kautru zēnu. Bet man bija 15 gadi, tolaik pirmās jūtas nebija mani skārušas. Es nevēlējos šo dziesmu dziedāt. Dziesma tomēr bija jāmacās un jānodzied. Nodziedāju briesmīgi vienaldzīgu un skābu ģīmi.

Atmiņā palikusi manis dziedātā tautasdziesma kora pavadījumā:
Lakstīgala, sējas putnis,
Piecel manu arājiņu.
Mans arājis jaunis bija,
Sējas laika nezināja.

Vidusskolas kori noklausījušies un atzinīgus vārdus teikuši inspektori, kas inspicējuši mūsu skolu.

Duets ar Robertu Sīmansonu

Vēl gribu pieminēt skolasbiedru Robertu Sīmansonu. Man ļoti patika viņa solo dziedāšana korī. Tas bija skaisti! Vēlākajos gados, kad vidusskola rīkoja salidojumus mēs abi dziedājām duetu, tas jau bija jaunajā skolā Kronvalda ielā. Viņš bija iniciators šai kopā dziedāšanai arī vēlāk, pensijas gados, dažādos pasākumos.

2008. gadā sveicām arī kori "Atvars" 15 gadu jubilejā, bet tikai vārdos, ar laba vēlējumiem. Viņi tik skaisti dziedāja, ka mums nebija dūšas sveikt viņus ar dziesmu.



Siguldas Valsts ģimnāzijas kori "Atvars" svētkos sveic absolventi Daila Krastiņa (Kūriņa) un Roberts Sīmansons. 2008. gads. Attēls no Dailas Krastiņas personīgā arhīva

Padomju Dziesmu svētki

Loti liels priecīgs pārdzīvojums koristiem bija brauciens uz Rīgu iedziedāt dziesmas Radiofonā. Mēs gatavojāmies arī, kā toreiz teica, Padomju Latvijas Dziesmu svētkiem.

1948. gada ziemā apguvām Dziesmu svētku programmu. Siguldā Tautas namā periodiski notika Rīgas apriņķa koru kopmēģinājumi, kurus organizēja un vadīja Rīgas apriņķa koru virsdiriģents Haralds Mednis.⁴⁶ Vakarā kopkoris sniedza koncertu. I itms Dziesmu svētkiem Rīgā notika Dziesmu dienas apriņķos.

Siguldā 1949. gada jūlijā notika Dziesmu diena ar svētku gājieni no svētku laukuma (apmēram tur, kur tagad atrodas kultūras nams) uz Siguldas pilsdrupu estrādi. Piedalījās visi Rīgas apriņķa kori, virsdiriģents Haralds Mednis.

1949./1950. gada mācību gadā vidusskolas jauktais koris turpināja mācīties svētku programmu 1950. gada Dziesmu svētkiem Rīgā. Mācījāmies arī citas dziesmas. Skolotājs Kaņeps vienmēr aizrautīgi diriģēja. Sigulda tagad bija rajona centrs. Koris gatavojās vispirms Siguldas rajona Pirmajiem Dziesmu svētkiem. Siguldas Tautas

namā notika kopmēģinājumi Haralds Medņa vadībā, bet vasarā - jūlija sākumā - notika svētki. Dziesmu svētki sākas ar krāšņu gājienu no svētku laukuma uz Siguldas pilsdrupu estrādi.

Cik atceros, tad koru diriģenti bija atbildīgi par Dziesmu svētku programmu apgūšanu, un to kopmēģinājumos pārbaudīja Mednis.



Siguldas vidusskolas koris Dziesmu svētku gājienā 1948. gadā.
Foto no Dailas Krastiņas personīgā arhīva

Uz Dziesmu svētkiem Rīgā

Bet nu pienāca ilgi gaidītais brīdis. Siguldas jauktais koris brauca 1950. gada jūlijā uz Dziesmu svētkiem Rīgā, kas veltīti Padomju Latvijas 10. gadadienai un vienlaikus bija Otrie Padomju Latvijas Dziesmu svētki.

Siguldas jauktais koris apmetās 1. vidusskolā. Ja atmiņa nevil, tad Rīgā ieradāmies 19. jūlijā. Komunāra laukuma (bijusī Esplanāde) estrādē notika kopmēģinājums un arī 20. jūlijā kopmēģinājums. 21. jūlijā pulcējāmies Komunāru laukumā. Pionieru laukumā (Rīgas pils laukumā) pēcpusdienā pīkst. 18.00 sākās apvienoto koru koncerts, dziedāja jauktie kori, sieviešu, vīru kori un bērnu kori.

Atklāti sakot, mūs neinteresēja, kam par godu tika deklarēti šie krāšņie svētki. Mums patika uzgērbt tautastērpus, tradicionāli pulcēties gājienu un no sirds izdziedāties, iepazīt virsdiriģentus, sveikt viņus pēc senām Dziesmu svētku tradīcijām. Īstenībā tie bija 11. Latvijas Dziesmu svētki ar nodevām pastāvošajai varai.

Ilgā, lasot par Padomju Latvijas Otro Dziesmu svētku aizkulisēm repertuāra izvēlē, zīmīgi šķiet, ka republikas Dziesmu svētku repertuārā - atšķirībā no rajonu repertuāra - tika iekļautas krievu autoru dziesmas (piemēram, Muradeli³ "Mūs vada Staļina griba u. c.), bet daļa latviešu komponistu dziesmas atzītas par nepiemērotām.

Dziesmu svētku programmā tomēr bija arī mūsu klasiskās dziesmas - "Gaismas pils", "Jāņu vakars" un "Lauztās priedes".

Mūsu koris piedalījās dziesmu karā Universitātes aulā. Nodziedājām labi. Jaukto koru grupā uzvarēja Cēsu Skolotāju institūta koris.

3 Vano Muradeli (1908-1970) - gruzīnu komponists.

"Sigulda" Universitātes kori

Siguldā 1949./50. gadā notika arī citas jaukas lietas - novāca stacijas drupas un uzcēla jaunu stacijas ēku. Šajā laika posmā atjaunoja arī sagrauto Gaujas tiltu. Mūsu skola rīkoja arī talkas gan Stacijas ēkas, gan Gaujas tilta apkārtnes sakopšanai.

1951. gadā beidzu Siguldas vidusskolu un iestājos Ķīmijas fakultātē. Jau pirmajā nedēļā gāju iestāties Latvijas Valsts universitātes jaunajā korī, kuru vadīja Haralds Mednis. Mednis, mani ieraudzījis, teica, ka esam jau tikušies. Atbildēju, ka esmu no Siguldas. Uzņemšanas pārbaudi izturēju, viņš mani paslavēja un turpmāk dēvēja par "Siguldu".

Saglabāts nacionālais karogs

Nobeigumā gribu minēt, ka es un mani klasesbiedri bijām liecinieki kara sausmām. Mūsu māju pagalmiem cauri gājusi gan krievu, gan vācu armija. Sprāga bumbas, tāl-šāvēju granātas, gāja bojā tuvinieki. Arī mums tēvs ar brālēnu krita ceļmalā no talsāvēju granātas. Kad frontes līnija attālinājās, apmeklējām skolu. Skolā esam mācījušies kā krievu laikos, tā arī vācu laikā. Vai mēs, bērni, uzticējamies šīm lielvarām? NĒ! Mēs bijām dzimuši brīvās Latvijas laikā, un mūsu vecāki ar savu darbu, sarunām lika mums saprast, kas ir gods un kas ir negods, kas ir Latvija. Mēs augām patrioti. Cauri šiem svešu varu laikiem glabājām Latvijas nacionālo karogu.

Lai varētu pastāvēt, pieņemām spēles noteikumus, ko diktēja svešvaras. Dziesmu svētkos bija jādzied "Lai Padomju valstij ir slava!" Slavējām Staļinu, Ļeņinu. Ieguvums - Dziesmu svētki turpinājās. Izdziedājām lielu daļu no bagātā latviešu dziesmu pūra. Tā tas turpinājās līdz Atmodai.

1971. gadā atgriezos Siguldā. Mani bērni mācījās Siguldas vidusskolā un Mūzikas skolā. 1988. gadā kopā ar folkloras ansambli "Senleja" dziedāju Latvijā pirmajā folkloras festivālā "Baltica '88". Festivāla laikā pirmo reizi plīvoja Latvijas, Lietuvas un Igaunijas nacionālie karogi, dziedāja Latvijas himnu "Dievs, svētī Latviju". Plīvoja arī manā ģimenē slēptais un saglabātais Latvijas karogs. Karognesējs bija folkloras ansambļa "Senleja" dalībnieks Pēteris Salmanis juniors.

Pēc 65 gadiem

Es lepojos ar to, ka esmu mācījusies Siguldas vidusskolā. Ir pagājuši 65 gadi pēc skolas absolvēšanas. Mūsu klasesbiedru

draudzība turpinās arī tagad. Mēs kopā nākam katru gadu parasti Siguldā. Mēs esam piedalījušies visos Siguldas vidusskolas, vēlāk Siguldas ģimnāzijas salidojumos, kas notikuši gan, kad mēs bijām studenti, gan vēlāk darba gados un pensionāru vecumā. Novēlu Siguldas ģimnāzijai attīstīties tālāk, izskolot gudrus Latvijas patriotus!

Astrīda Kursīte (Bērziņa)

1931 '.

Siguldas vidusskolu beigusi 1,951. gadā. Atmiņas uzrakstītas 2015. gada jūnijā.



Siguldas vidusskolas internātā 1947. gadā. Foto no Astrīdas Kursīles personīgā arhīva

Visi ceļi ved uz Siguldu

1947. gada jūnijs. 7. klases izlaidums Mores pagasta septiņgadīgajā skolā. Tikai pirms paiis gadiem apklusuši baismie kara trokšņi. Lēnām dzīst kara cirstās brūces, kas Morē sevišķi dziļas un sāpīgas pēc Mores kaujām. Tām aizvērties nepalīdz arī esošās varas patvaļa un nenovēršamie kolhoznieku dzīves draudi. Galvenais tomēr - nav ticības, drošas pašāvēības nākotnei.

Bet mēs - piecpadsmit, sešpadsmit gadus veci - tikai sākam dzīvi, gribam ticēt un cerēt, un dzīvot mums solītajā gaišajā nākotnē.

Ko darīt tālāk? Vecākiem skaidrs: lai kā - jāmācās! Tuvākā un iecienītākā vidusskola - Siguldas. Tajā turpina mācīties apkārtnes pagasta skolu centīgākie, spējīgākie absolventi.



Ģeometrijas stunda Siguldas vidusskolā 1947. gada rudenī. Foto no Astrīdas Kursītes personīgā arhīva

Ka pārvarēt vairāk nekā 20 km? Nav problēmas! Līdz vietējai skolai bijām raduši ^staigāt līdz pat 10 km vismaz reizi nedēļā. Esam pieraduši. Ja smagāki nesamie, list ietus vai putina sniegs, tētis iejūdz bēriti, kas nogādā skolā. Arī tagad - līdz Līgatnes stacijai 10 km jautrā barā pārvarēti divās stundās. No turienes vilciens aizvzina līdz Sigulda. Šādu ceļotāju esam daudz - nītaurēni un zaubieši mērojuši vismaz divreiz garāku ceļu līdz vilcienam. Līgatnes stacijā uz perona sasveicināmies ar līgatniešiem, vildodzniekiem. Biļete dārga - trīs rubļi, jo vilciens līdz Valmierai skaitījās tālsatiksmes. Ceļanaudu jau vecāki nežēloja, bet vai tad mums citu vēlmju trūka? Kaut vai tās pašas ledenes. Kāpjām visi vienā vagonā - cits ar biļeti, cits bez, cits ar vecu biļeti. Ienāk kontrole, sametam visas biļetes kopā. Kamēr kontrole noskaidro, kuram katra biļete, klāt arī Sigulda. Iekritu gan tikai reizi, bet nemiers un drebulīši līdz pašai Sigulda bija katru reizi. Lai gan izrādījās, ka kontrolieri nemaz tik nežēlīgi nebija, pavadones juta mums līdzī un palīdzēja izmeloties. Paldies viņām!

Siguldā iebraucot, pa visiem ceļiem redzami skolēnu bari - allažnieki, mālpileši, jūdažnieki, inčukalnieši, garkalnieši, krimuldēni, arī bīriņieši. Kājām, riteņiem, zirgu pajūgos.

Mājupceļš

Sestdienās mājup no Līgatnes devāmies kājām. Tālākais ceļš jau bija nītaurēniem, zau-biešiem: 20-30 km arī no Līgatnes. Regulāras satiksmes nebija, vispār reti varēja sastapt kādu mašīnu.

I āstāvēja arī vel viena problēma, kas sevišķi biedēja agros rītos nn pievakarēs, jo ceļi veda cauri mežiem, krūmājiem. Priecīgi bijām, ja kādu atvizināja ar zirgu, tad piesēdināja pilnu kulbu un vismaz jutāmies droši, bet, sākoties kolhoziem, ne tik vienkārši vienmēr bija

izlūgties zirgu no brigadiera.

Vēlāk sāka parādīties kolhozu vai patērētāju biedrību smagās mašīnas, kas sestdienās jau stāvēja stacijas laukumā, piepelnīties gribošie šoferi jau gaidīja ar atvērtu kravas kastī. Salēcām mašīnā, kur mūs saņēma kasieres izstieptā roka. Nebija vajadzīga liela izveicība, bet tikai maza nekaunība, lai pilnajā kuzavā izvairītos no viņas redzesloka. Mašīna sāka kustēties, un mēs jau jutāmies, ka nu esam mājās!

Diemžēl ne jau nesaprašas bija šoferi. Nākamais viņu gājiens jāsamaksā izkāpjot. Bet nebijām jau mēs nekādi tizleņi - lēcām laukā tad, kad šoferi vēl nicināja motoru. Bet arī šo mūsu gudrību atšifrēja vēl gudrākie šoferi. Pārliecināti par savu drošību, iegriezāties savā ceļā, kad pēkšņi no kāda krūma iznāca šofera līdzbraucējs... Ir gan kauns, bet - naudas nav... Izspiežam "paldies!", uz ko atskan ironiska atbilde: "No paldies jau pat kaķi sprāgst!" Šis teiciens un toreizējā sajūta vēl tagad atmiņā.

Labi, ka skolas laiks bija tik īss! Drīz arī pa vietējiem ceļiem sāka kursēt regulāri autobusi, bet mums jau tad bija cits statuss.

Šodien

Arī tagad diezgan bieži iegriežos Siguldā. Ja manā skolas laikā no rītiem un pēcpusdienā tās ielas mudžēja no skolēnu čalojošajiem bariem, tad šodien tās pilda raibu raibās mašīnu rindas. Kur palikuši skaļie bērnu pūļi? Skolu Siguldā taču ir vismaz divreiz vairāk, bet skolēnu skaits vismaz četrkārsjoties. Kur? Jā, kur? Ja sevišķi rītos un pēcpusdienās ielūkojas mašīnu logos, tad mīkla atminēta!

Dzīve, nenoliedzami, izmainījusies. Tā ienes gan pozitīvas, gan negatīvas sekas. Bez moralizēšanas.

Bet es nenožēloju ne tos agros rītus pa rasotiem, sniegotiem, dubļainiem ceļiem, ne arī to, ka reizēm nācās mērot 20 km garo ceļu uz mājām. Pat tikšanās ar vilkiem šodien šķiet gluži vai romantiska!

Notikumi spilgtā atmiņā

Lai kā — ne Daila, ne Mirdza, ne Biruta, ne es neaizmirsīsim arī tos drēgnos pavasara rītus, kad, audzinot raksturu, skrējām uz Gauju nopeldēties, bet vakaros - uz Pils ielu vakariņās. Kā alga par to - bijām skaistas, slaidas, veselīgas meitenes. Mundras līdz par sirmam vecumam, ko vēlam arī nākotnes paaudzēm!

Atmiņā palikuši arī kopīgie skolas pārgājieni zeltītā rudenī, kuros arī mēs, nesi-guldieši, tikām iepazīstināti ar Siguldas vēstures pieminekļiem un dabas jaukumiem.



Siguldas vidusskolas 8. klase ar klases audzinātāju Osvaldu Ķiberu 1947./1948. mācību gada pavasari. Poto no Astrīdas Kursītes personīgā arhīva

Bija arī kopējs brīvprātīgo gājiens uz Jūdažiem, kas saistījās ar malkas sagadi skolas internātam, kurā bez internātniekiem piedalījās liela daļa skolas zēnu, kas bija ļoti biedriski. Jo sevišķi mani aizkustināja tas, kad šie lielie, staltie zēni džentlmeniski pažēloja mūs, mazākās 8. klases meitenes, norīkojot pie vieglāka darba - žagaru novākšanas.

Nekādi nevaru aizmirst vienu ļoti skumīgu visas skolas kopīgu gājieni 1948. gada janvāra sniegā un ziemas salā uz Allažu kapsētu, lai izvadītu pēdējā gaitā no pēkšņas smagas slimības aizgājušo 8. klases skolnieci Dainu Rudzīti. Skumjajā gājienā piedalījās visa skola un skolotāji. Skolas koris dziedāšanas skolotāja Kaņepa vadībā ar dziesmām atvadījās no savas kora dziedātājas, godinot viņas piemiņu un sniedzot morālu atbalstu Dainas tuviniekiem.

Šie notikumi iegūlušies tik spilgtā atmiņā, un, laikam ritot, liek vēl vairāk cienīt mūsu skolotājus par to, ka viņi neuzbāzīgi veidoja mūsos kopības, vienotības, pleca sajūtu.

Bez morāles un pārmetumiem

Mācījos 8. klasē. Direktors bija matemātikas Kaņeps (mums bija arī dziedāšanas Ka-ņeps), mūsu klasei mācīja ģeometriju.

Toreiz politinformācijas, liekas, notika reizi mēnesī visai skolai kopīgi. Skolā tolaik mācījās ap 100 skolēnu no 8. līdz 12. klasei. Galvenos mēneša notikumus klāstīja un vērtēja katru reizi viens no skolotājiem.



Siguldas vidusskolas internāta 5. istabas (zilās istabas) meitenes 1947. gada rudenī. No kreisās Dzidra Bērziņa (10. klase), Guna Gūtmane (12. klase), Astrīda Bērziņa (8. klase), Valda Bērziņa (11. klase), stāv internāta vadītāja Anna Vorobjeva. Foto no Astrīdas Kursītes personīgā arhīva

Bija reize, kad tas bija jāveic skolotājai Vorobjovai, nesen no Krievijas atbraukušai latvietei. Mūsu klasei viņa neko nemācīja, pazinu viņu tikai kā internāta vadītāju. Viņas latviešu valoda mūsu klasei sagādāja jautrus brīžus. Arī šajā reizē, klausoties viņas lasījumu, no mūsu - astotklasnieku - stūra ieskanējās sakuma aizturēti šņukstiem, bet tad izlauzās skaļi smieklī, kam pievienojās visa zāle.

Iestājās neveikls klusums. Kas nu notiks? Redzam - lēnām ceļas direktors Kaņeps. Gaidām - nu būs briesmīgs blāviens un morāle! Bet Kaņeps mierīgi nostājas, pats tikko smieklus savaldījis, saka apmēram šādi: "Nu, saprotiet... Izklausās jau it kā smieklīgi - "ievainotas pilsētas". Bet padomājiet, kā jūs paši pateiktu labāk? Nu, pamēģiniet!" Nav atbildes. Saprotam. Tad direktors visu vārdā atvainojās skolotājai, un telpā iestājās negaidīts miers un klusums. Bez morāles un pārmetumiem.

Kronvalda Atis pie Baltās pils

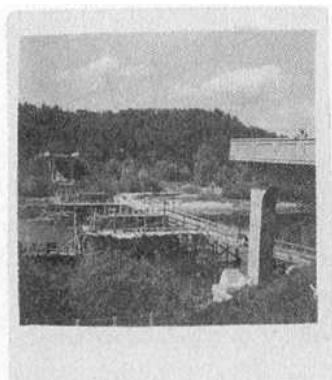
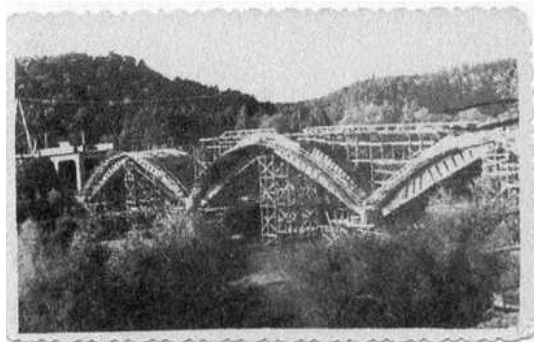
Bija pierasts šad tad ārpus stundām redzēt skolotāju - vīriešu - trijotni: Kaņepu, Bērziņu, Ķiberu.

Atceros kādā 1948. gada pavasara dienā viņus stāvam un kopīgi ar zēniem vērojam Kronvalda Ata pieminekli, ko izcēluši no nogāzes atkritumiem. Nu visi vīri prāto -kur un kā to novietot. Tika uzklausi visi viedokļi, pirms tika noskatīta skolas priekša un vēlāk arī iekārtota nozīmīgajam latviešu vīram cienīga vieta.

Baltās pils priekšā Kronvalda Atis nostāvēja ilgu laiku.

Siguldas stacijas un tilta atjaunošanas darbi

Mēs, 40.-50. gadu sākuma skolēni, lepojamies, ka piedalījāmies Siguldas pēckara atjaunošanas darbos. Vēl 1947./48. mācību gada rudenī un pavasarī palīdzējām novākt sagrauto namu drupas, arī pirmās Siguldas stacijas ēkas un Gaujas tilta gruvešus, lai to vietā paceltos jauna stacijas ēka un jauns tilts.



Tilta būve pār Gauju pie Siguldas 1949. un 1950. gadā. Foto no Dailas Krastiņas personīgā arhīva

Pret jaunās stacijas projektu mums gan bija vismaz trīs iebildumi - bet kas gan tos tik demokrātiskā valstī kā PSRS ņemtu vērā?! Iebildumi bija tādi: paredzēta vienstāvēja stacijas ēka, tualetes bija uz perona, malkas apkure. Bagātākā pasaules valsts vēl nebija pārvarējusi pēckara grūtības.

Piedalījāmies arī jaunā tilta būvdarbos, palīdzot novākt celtniecības paliekas. Arī pret tiltu mums bija iebildumi, tie attiecās uz tilta margu rotājumiem. Sākumā paraugam bija izlikts margu posms ar latvju raksta rotājumu, bet kādam ekspertam tas likās līdzīgs vācu ugunskrustam. Tilta atklāšanā 1950. gada 1. maijā ieraudzījām latvju rakstu vietā vienkāršus stabiņus.

"Saglabāt katru graudu, katru vārpu!"

Neatceros, kura gada rudenī Padomju Latvijas laukos tika skandināts sauklis "Saglabāt katru graudu, katru vārpu!". Tā bija kampaņa.

Padomju saimniecības "Lorupe" lauki sniedzās vismaz viena kilometra garumā gar Siguldas-Mālpils šoseju. Kādā septembra vai oktobra svētdienā pa šiem laukiem likņāja pāri simtam skolēnu no apkārtējām skolām, patriotiski meklēdami katru vārpiņu, kas bija palikusi aiz kombaina. Arī mēs, vidusskolēni. Kas ar šīm vārpām notika tālāk, nezinām. Droši vien tās izmantoja jauno sējumu mēslojumam.

Mēs cīnījāmies līdz pusdienām, kad mūs aicināja uz "Lorupes" strādnieku ēdnīcu un pacienāja ar glāzi svaiga piena un gardu

rupjmaizi.

Labības talka Morē

Vēl viena Siguldas jauniešu talka. Šoreiz bez skolotāju līdzdalības. Paši bijām patstāvīgi. Siguldas vidusskolas talciniekus uzņēma Mores pagasta lauksaimniecības artelis "Sarkanā Zvaigzne", jo no Mores daudzi jaunieši mācījās mūsu skolā.

Mūsu uzdevums bija vest labību no tīruma uz kombainu vai kuļmašīnu apmēram divu trīs kilometru attālumā pa ļoti sliktu ceļu.

Mēs ar klasesbiedreni Dailu Kūriņu krāvām labību zirga vezumos. Citos darbos bija norīkoti mūsu klases puisi - Gunārs Celmiņš, Jānis Kasparsons un citi jaunieši.

Pēc vezumu izkraušanas tuvākās mājas saimnieces mūs aicināja pusdienās. Pusdienas bija vienkārši brīnišķīgas - kā tuvu radu saietā. Pat speciāli mums cepti speķa pīrādziņi un plātsmaize! Pārsteigums! Izbrīns! Saimnieces ļoti mīļi par mūsu pateicību atbildēja: "Jūs taču esat mūsu bērni!"

Jāatzīst, ka mūsu darba devums nebija gluži atbilstošs cienastam. Bet mēs centāmies!

Par skolotājiem

Kopš Siguldas vidusskolas beigšanas pagājuši 65 gadi, un šodien ar dziļu cieņu varu atcerēties savus skolotājus. Lai arī varu teikt, ka ne visi bija ideāli sava priekšmeta pasniedzēji, nespīdēja ar harismu, bet jau vecākajās klasēs mēs pratām viņos skatīt godīgus, krietnus cilvēkus, kuri godam varēja nest skolotāju vārdu.

Bet nedrīkstu noklusēt, ka starp visiem bija arī skolotāja, kuru nevarējām (ļoti laudzi) īsti pieņemt un cienīt kā skolotāju. Tā bija Anna Vorobjova, iesauka - Zvirbulis. Ziņa bija Krievijas latviete. Vispirms viņu iepazīnu kā internāta vadītāju. Ne tikai es ar 'īņu nonācu asos, nepārvaramos konfliktos. Tie sevišķi saasinājās 9. klasē, kad viņa numš mācīja krievu valodu. Te izpaudās viņas neobjektivitāte, valodas nezināšana, krievu literatūras nepārzināšana, neprasme saprotami izskaidrot gramatiku. Stundās 'aldija haoss. Mēs bijām neciešami, nevaldāmi, pat nekaunīgi, bet pie citiem skolotājiem bijām normāli skolēni.

Reizēm viņas stundas apmeklēja skolas direktore Zalcmāne, mācību pārzinis Ķīers. Viņu vērtējumu jau mēs neuzzinājām, arī par mūsu uzvedību mums neko nebija, lai gan tā arī šajās stundās nebija bez vainas.

Tajā laikā skolā pastāvēja jautājumu kastīte, kurā skolēni varēja iemest jautājumus vai savas atziņas, iebildumus (arī anonīmi). To atvēra, šķiet, skolēnu komitejas »ārstāvji un nodeva vai nu pēc adresāta, vai skolas vadībai. Gandrīz vai visas zīmītes ija attiecinātas uz skolotāju Vorobjovu. Skolas vadībai jau noteikti šīs attiecības sagāļāja lielas un nepatīkamas problēmas.

inspektori skolā un skolotāja Vorobjova

pēkšņi vienā ziemas dienā 1949. gada janvārī vai februārī, mums negaidot un nezinot, ieradās daudz "ciemiņu", kurus mēs atpazinām kā Rīgas apriņķa Tautas izglītības nodaļas un visvarenās Partijas komitejas pārstāvjus.



Krievu valodas stunda 11. klasei 1951. gada aprīlī. Foto no Astrīdas Kursītes personīgā arhīva

Nezinām, jo skolēniem nebija pieņemts izprašāt kādu pieaugušo - vai viņi ieradusies uz savu iniciatīvu, vai viņus uzaicinājusi skolas vadība, vai arī skolotāja Vorobjova izsaukusi? Taču nojautām, ka mums, skolēniem, būs lielas nepatīkšanas, jo nez kas lika domāt, ka viņu ierašanās saistīta ar skolotāju Vorobjovu.

Krievu valodas stundā mūsu klasē "sagāzās" kādi pieci inspektori. Bijām pārliecināti, ka viņi ieradusies mūs sodīt. Tas radīja spītību, un mēs atklāti izrādījām savu attieksmi, apzinoties, ka ar savu uzvedību mēs varam panākt tikai izslēgšanu no skolas. Mūsu uzvedība bija izmisīgi nekaunīga (vismaz mūsu klasei - toreiz 9. klasei), jo bijām pārliecināti, ka "izlidosim" no skolas.

Pēc stundas komisijas locekļi lūdza dažus skolēnus palikt uz pārrunām. Ļoti laipni un mīļi tika uzdoti jautājumi: "Vai jūs vienmēr tā uzvedaties? Kāpēc tā darāt?" Bet mēs klusējām kā Zoja Kosmodemjanskaja. Neviena vārda! Kādēļ mums atbildēt, taisnoties? Tāpat mūs izslēgs.

Pēc divu dienu inspicēšanas - pēcpusdienā notika pedagoģiskās padomes sēde ar ciemiņu piedalīšanos, kas ilga pāri pusnaktij. Mēs,

internātnieki, gulēt negājām, sagājuši vienā istabā, satraukti, liktenim nolemti, gaidījām no sēdes internāta audzinātāju skolotāju Gulbi. Pirmais mūsu jautājums vēl uz sliekšņa bija: "Kuri ir izslēgti?" Bet viņa atklāti paskatījās uz mums un atbildēja: "Izslēgts nav neviens, bet jums būs jauna krievu vaid odas skolotāja." Tas likās neticami, šādu rezultātu nebijām pat sapņos cerējuši.

Toreiz to nesapratām, pat nedomājām, kādas rūpes, nepatīkšanas esam sagādājuši mūsu skolas vadībai un skolotājiem. Ko tas viņiem maksāja? Vai arī šie notikumi nemaksāja, vismaz neveicināja garo ceļu uz Sibīriju skolas direktores Zalcmānes ģimenei?



Siguldas vidusskolas internāts Padomju (Pils ielā) 1947. gada ziemā. Foto no Astrīdas Kursītes personīgā arhīva

Tāpat neiedomājāties, vai nenodarām pāri arī skolototājai Vorobjovai. Mūsos (vismaz mani) bija pārāk daudz paštaisnības, pašpārliecinātības. Patiesībā mēs taču par skolotāju zinājām tikai, ka viņa ir Krievijas latviete, bet - kur, kā augusi, mācījusies, kādos apstākļos dzīvojusi - par to mēs pat neinteresējāties. Tikai tagad uzzinām, kas notika ar daudzām latviešu ģimenēm Padomju Savienībā 20. gadsimta 30. gados.

Skolotāju Vorobjovu vairs netikām ne redzējuši, ne satikuši. Bet drīz jau bija 25. marts, un baumoja, ka padomju varai uzticamā Krievijas latviete Anna Vorobjova bija saistīta ar 1949. gada 25. marta notikumiem Siguldā.

Skolotāju drosme un pašaieliedzība 1949. gada martā

Toties mušu skolotāji attaisnoja savu misiju un pierādīja, ka ir pedagoga vārda cienīgi.

Ļoti zel, ka šodien nevaram dzīvē sastapt nevienu no šīs vēsturiskās pedagoģisks sēdes dalībniekiem, kas liecinātu par to, kā skolotāji aizstāvēja savus skolēnus un izņēmas atbildību par viņiem,

nepieļaujot izslēgšanu.

Skolotāji savu drosmi un pašreizējo parādīja arī 1949. gada 25. marta izsūtīšanas laikā. Skolotāji Kaņeps, Bērziņš, Ķibers, Graudiņa palīdzēja izbēgt no izsūtīšanas koleniem, pēc kuriem ieradās skolā. Viens no tiem bija mēlpilietis Jānis Jansons. Viņa nāsa Biruta atteicās bēgt, jo gribēja palikt kopā ar vecākiem. Pirms dažiem gadiem iruta bija atrakstījusi vēstuli mūsu klasesbiedrenei Vilmai Apinei, kura to nolasīja iusu klases salidojumā. Biruta lūdza viņas vārdā nolikt ziedus uz skolotāja Ķibera apa pateicībā par viņa sniegto gan morālo, gan tiešo atbalstu viņai tik grūtajā brīdī, ašam uzņemoties risku. Tagad viņa dzīvojot Talsu pusē.

Skolotājs Ķibers un Maigas izsūtīšana

Vēl vienas atmiņas no 25. marta, saistītas ar skolotāju Ķiberu. Bija baisā 25. marta pēcpusdiena. Mēs, internāta meitenes, bijām sanākušas vienā istabā un izteicām varbūtības, kādas mūs sagaida rīt, atgriežoties mājās, - varbūt tukšas, izdemolētas istabas, izsalcis, gaudojošs suns? Vienīgi Maiga Zunde bija pārliecināta: "Mūsu ģimenei nekas nevar notikt, jo tēvs visu mūžu bijis dzelzceļa strādnieks." Kolīdz viņa to pateikusi, veras durvis, nāk internāta vadītāja Gulbe ar vienu virsnieku vai arī diviem un izsauc Maigu Zundi.

Mēs visi sapulcējamies ap Maigu, gatavi viņu aizsargāt. Bailes mums nebija, dūšas netrūka. Virsnieks laipni paskaidroja, ka Maigas vecāki atrodies stacijā un gribot Maigu satikt. Maiga varēšot izvēlēties, kā rīkoties. Mēs pieteicāmies iet līdzi. Viņš atļāva to divām meitenēm. Aizgājām Daila Kūriņa un es. Izbrīnīja, ka negājām vis uz staciju, bet miliciju. Tur Maigai deva izpildīt kādus papirus. Mēs teicām Maigai, lai izlasa un tad paraksta. Virsnieks steidzināja. Kad papīri bija kārtībā, gājām atpakaļ, vēl ticējām virsnieka vārdam. Mēs visu laiku centāmies Maigu pierunāt palikt ar mums. Maiga šaubījās. Bez šaubām - vecāki taču vistuvākie. Nonācām pie Padomju (Pils) ielas pagrieziena uz staciju. Mēs vilkām Maigu sev līdzi. Virsnieks sāka nervozēt un kļuva kategorisks. Maiga izvēlējās iet pie vecākiem. Mēs ar Dailu gribējām iet līdz stacijai, bet mums to aizliedza. Atgādinājām, ka Maigai nav līdzi ne drēbju, ne ēdamā. Ešelonā vecākiem viss esot. Tad mēs atvadījāmies un solījām Maigai aiznest drēbes un pārtiku, internātā visi domāja, ko darīt. Salikām drēbes, sadabūjām kaut ko ēdamu. Mums ar Dailu līdzi nāca arī mana vecākā māsa Valda. Bet mūs jau nelaida ešelonam ne tuvumā! Ko darīt? Kas palīdzēs? Internāta vadītāja atsacījās palīdzēt.

Izdomājām, ka vienīgā iespēja griezties pie skolotāja Ķibera. Mēs ticējām, ka viņš neatteiks Maigai palīdzību. Bija vēlā pēcpusdiena, bet skolotāju sastapām vēl skolā. Ļoti nomāktu, nogurušu. Pārrunājām šīs dienas notikumus. Viņš nedomādam piekrita darīt visu, lai nodotu Maigai sūtījumu.

Kad viņš atgriezās pie mums, viņš teica, nav izdevies satikt Maigu un personīgi nodot nesamo, kā arī pastāstīja, ka virsnieks viņai melojis, jo viņas vecāki atradās Ropažu stacijā (Maigas vecāki dzīvoja Garkalnē). Viņa ar vecākiem satikās vēlāk.

Piebildišu, ka Maigas ģimene atgriezās no izsūtījuma jau pēc diviem gadiem -tieši uz mūsu izlaidumu. Izrādījās, ka viņas ģimene tiešam paņemta kļūdas pēc (paredzēta bijusi cita ģimene ar tādu pašu uzvārdu).

Jā, tas bija drausmīgs laiks, kas lauza daudzu cilvēku dzīves. Bet es ticu skolotājam Ķiberam. Pazīstot viņu no daudzajām sarunām, no viņa rīcības, varu ar pārliecību teikt, ka viņš dzīvoja, lai aizstāvētu, lai palīdzētu, bet ne, lai kādam kaitētu.

Nozīmīgākais posms dzīvē

Siguldas vidusskolā mācijos no 1947. gada 1. septembra līdz skolas absolvēšanai 1957. gada jūnijā.

Vidusskolas laiks bija nozīmīgākais posms manā dzīvē - tas bija sevis veidošanas, galveno dzīves vērtību izvēles laiks, kas lika arī pieņemt lēmumu, kas tu būsi -pasīvs vērotājs un īgns kritizētājs vai arī apzinīgs, aktīvs cilvēks, kurš zina, kādu nākotni izvēlēties.

Tas bija vēl arvien bezgala pretrunīgais pēckara laiks, kad runāja, rakstīja vienu, bet dzīvē mēs, gandrīz vēl pusaudzī, redzējām citu, sevišķi laukos - bezcerību, panikumu, bailes. Un šo divkosību pat izkļiedēt nemēģināja skola, jo tolaik viena no visvairāk apdraudētajām un iebiedētākajām iedzīvotāju grupām bija inteliģence.

Skolotāji mācīja savus priekšmetus pēc labākās sirdsapziņas, bet par jautājumiem, kas attiecās uz acīmredzamām dzīves neēdībām, valdošās varas divkosību, viņi bija mēmi. Arī no vecākiem mājām saņemtā informācija runāja pretī tās gaišās nākotnes redzējumam, ko sludināja masu sapulcēs, presē.

Ar dziļu cieņu un sirsnību atceros ne tikai skolotājus, bet visus skolas darbiniekus - skolas darbvedi Vilmu Liepiņu, apkopēju - mīlo Penēzīti, atsaucīgo Vilmu Kron-bergu, vienmēr nopietno un izpalīdzīgo klasesbiedrenes Vizmas māmiņu Andrēnu.

Skolotāju paaudzes

Interesanti, ka mūs mācīja un audzināja dažādu paaudžu, pat laikmetu skolotāji: vēl cariskās Krievijas augstskolās izglītību guvušie dziļi inteliģentie un vienmēr galantie Zalcmaņi - mūzikas skolotājs un skolas direktore. Viņi pie mums nostrādāja nepilnu mācību gadu. Viņus izsūtīja 1949. gada 25. martā. Viņi atmiņā palikuši neizdzēšami, sevišķi direktore ne tikai ar savu prasīgumu, bet galvenokārt ar sirsnību, sapratni un drosmi.

Pie šīs paaudzes pieskaitu arī no Krievijas pēc Otrā pasaules kara Latvijā atgriezušos Latvijas ebrejieti Rožu Karlinu, kura Siguldas vidusskolā sāka strādāt pēc 1949. gada 25. maita, mācīja krievu un

vācu valodu. Viņa bija kultūras cilvēks, pārzināja pasaules literatūru, mākslu. Viņa prata gudri nepievērst uzmanību skolēnu atsevišķiem izteicieniem un nekad nenonāca konfliktos, nebija arī ļaunatminīga.

Šī laikmeta skolotāji ļoti labi pārzināja savus mācāmos priekšmetus, izvirzīja stingras prasības skolēniem, ieturot noteiktu distanci un subordināciju.

Nākamā paaudze - skolotāji, kas izglītību guvuši neatkarīgās Latvijas laikā: Ivena, Dzirne, Kaņeps, Graudiņa, Bērziņš. No vecākās paaudzes viņi atšķīrās ar lielāku vienkāršību, mums likās pieejamāki, tuvāki.

Pie jaunākās paaudzes, gandrīz vai mūsu laikabiedriem piederēja izglītību ieguvušie jaunos laikos un pēckara gados. Tie bija skolotāji Ķibers un Reinhards.

1950./51. mācību gadā strādāt sāka latviešu valodas skolotāja Ilga Šnīdere un vācu valodas skolotāja Ruta Rūrnīte. Zinošas, labsirdīgas, meklēja saprašanos ar skolēniem. Zēni gan reizēm mēģināja šo labsirdību izmantot.

Mūsu klases veiksmē - klases audzinātājs Osvalds Ķibers

Neviens jau neapšaubīja klases audzinātāja lomu kolektīva veidošanā un jaunā cilvēka audzināšanā, bet vēl šodien apzinās, ka tā bija veiksmē, ka vismaz 8. klasē mūsu audzinātājs bija Osvalds Ķibers - jaunās skolotāju paaudzes skolotājs. Vidusskolā viņš strādāja pirmo gadu. Viņš bija tas retais skolotājs, kurš nevairījās no mums tik svarīgajām problēmām, kas bija nozīmīgas arī viņam, nebaidoties iesaistīties arī disputos. Viņš rosināja būt aktīviem, neklusēt un neslēpt nejēdzības. Pirmais, kurš lika vaļējām acīm raudzīties dzīvē un apzināties, ka mēs dzīvosim tādu dzīvi, kādu paši veidosim.

Viņš dzīvoja līdzīgu audzēkņu priekiem un sevišķi centās izlīdzēt neveiksmes. Skolotājs centās atbalstīt vai ņemt savā aizsardzībā tos audzēkņus, kuriem varēja rasties vai radās sarežģījumi vecāku "nepareizās" biogrāfijas dēļ, piemēram, Skaidrītei Aprānei, Ritai Skādulei, Dzintrai Leikartei, Jānim Zālītim un citiem.

Audzinašanas darbā viņš neaprobežojās ar formālajiem audzinātāja pienākumiem, bet veica tos ļoti ieinteresēti - gan klases sanāsmēs, pārrunās, gan individuālajās sarunās. Sarunas skāra gan savstarpējās attiecības, klases kolektīva problēmas, gan raksturu, gribas audzināšanu, pārliecības veidošanu, prasmi un drosmi to aizstāvēt. Viņš prata šajās pārrunās iesaistīt visu klasi, un mums bija ne tikai interesanti, bet arī ļoti noderīgi tālākām pārdomām.

Arī tad, kad viņš vairs nebija mūsu audzinātājs, skolotājs mūs vienmēr turēja savas uzmanības lokā, un mēs arī varējām griezties pie viņa pēc padoma un palīdzības.

Audzinātājs un vēlāk jau direktors audzināja cieņu pret jebkuru cilvēku, tautību, ticību, atzīstot katra cilvēka tiesības uz saviem

uzskatiem, pārliecību.

Bieži tieši neoficiālās sarunas bija visvērtīgākās audzināšanas stundas - par savstarpējo attiecību veidošanu, ētiku, toleranci - tas viss noderēja turpmākajā darbā un dzīvē.

Skolotājs un audzinātājs Osvalds Ķibers neaudzināja komunistus, bet cilvēkus. Viņš gribēja savos audzēkņos redzēt gudrus, drošus, godīgus, dzīvei noderīgus pilsoņus, kas spēj vērsties pret netaisnību, ļaunumu, nejēdzībām.

Skolotājs Ķibers bija mūsu audzinātājs tikai vienu mācību gadu, bet tajā laikā ielika pamatus klases kolektīvam, draudzīgām, atklātām savstarpējām attiecībām, kas turpinās vēl arvien.

Mēs, bijušie klasesbiedri, jau vairākus gadu desmitus pulcējamies kāda klasesbiedra mājās vai dzīvoklī un pieminam savus audzinātājus, skolotājus, noliekam ziedus uz viņu kapu kopiņām. Priecājamies, ka visi esam kļuvuši krietni cilvēki - gan dzīve, gan darbā un ģimenē. Bagāti gan vēl neesam neviens, lai gan patālu pārkāpuši astoņdesmit gadu sliekšnim.

Personīgi uzskatu skolotāju Ķiberu ne tikai par savu skolas gadu labāko audzinātāju, bet arī par vienu no labākajiem savā darba dzīvē sastaptajiem audzinātājiem.

Skolotājs un klases audzinātājs Jānis Kaņeps

1948. gada septembrī mūs kā 9. klases audzinātājs sagaidīja bijušais direktors - par bargu un gandrīz vai nepieejamu no dažiem dēvētais, bet arī tālu slavinātais matemātikas skolotājs Jānis Kaņeps.

Man viņš nelikās ne bargs, ne nepieejams. Jā, viņu aizkaitināja "zubritāji", jo viņš no visas sirds gribēja atvērt vārtus izpratnei. Tam viņš nežēloja ne savu laiku, ne nervus. Pēc katra sava jaunās vielas skaidrojuma viņš jautāja: "Kurš nesaprata?" Ja kaut viens nesaprata, vismaz atzinās, viņš skaidroja atkārtoti: "Es tagad skaidrošu tieši jums!" Klases gudrajiem, tādu bija vairums, bija dusmas un neizpratne: "Nu, kā var nesaprast?!" Bet skolotājs Kaņeps to izprata.

Jā, skolotājs dažreiz varētu būt bijis savaldīgāks, bet, zinot traģiskos notikumus viņa ģimenē (dažu gadu laikā viņš zaudēja divas savas mazās meitiņas), mēs viņu attaisnojām un centāties būt saprotoši.

Skolotājs Kaņeps, būdams klases audzinātājs, kļuva mums arvien tuvāks, viņš arī uz mums vairāk palāvās, mēs centāties viņam sagādāt mazāk nepatīkšanu. Skolotājs nemēdza daudz rāties, bet pietika, ka paskatījās uz mums - klusi, pārmetoši, pagrozīja nosodoši galvu, lai saprastu, ka atkal esam ko "ievārijuši". Viņš patiesībā bija ļoti kautrīgs, lai izteiktu mums-gandrīz pieaugušiem cilvēkiem - kādu aizrādījumu. Kautrīgs, lai uzliktu kādu pienākumu. Viņš to darīja, it kā nokaunējies, ka viņam ir kāda vajadzība no cita.

Klases ikdienas dzīvē viņš šķietami palāvās uz mums, bet parasti

viņš bija labi pārzināja notikumus klasē. Atbalstīja mūsu ārpusstundu nodarbības.

Ar klases audzinātāju bija interesanti ārpusklases pasākumos, viņš atplauka, mīlēja dziedāt, prata saistoši stāstīt gan par paša piedzīvoto, gan anekdotes.

Izlaiduma ekskursija



Klases ekskursija nr smago automašīnu 1951. gada jūlijā pa Daugavas krastiem. Foto no Tatjanas Zilveres personīgā arhīva

Neaizmirstama bija ekskursija pēc izlaiduma. Klases audzinātājs Kaņeps mūs vadāja pa sev tuvām un pazīstamām vietām, kas bija nozīmīgas visai Latvijai: sameklējām Gaujas iespējamo izteku Alauksa apkārtnē, uzkāpām Gaiziņa virsotnē pa vēl neatjaunotajām kāpnēm, iegriezāmies nakšņot Siguldas vidusskolas pirmsākumā - Pļaviņu vidusskolā, no kuras pats ieradās Siguldā. Pastaigājāmies gar Daugavas krastu, kavējoties pie Velna atvara. Otrā dienā sasniedzām Koknesi, tās vēl varenās pilsdrupas, pabradājām pa spirdzinošo Pērses ūdenskritumu, vēl dabūjām pajūsmot par teiksmaino Staburagu un Lielvārdē - par Lāčplēša gultu, par Kaibalas Dieva ozoliem. Daugavas ekskursiju noslēdzām pie Ikšķiles - iepazīstot gan Nāves salu, gan pirmo mūra ēku drupas. Par visām šīm vietām mēs zinājām nostāstus un teiksmas, bet tagad bija iespēja tās dzīvē skatīt.

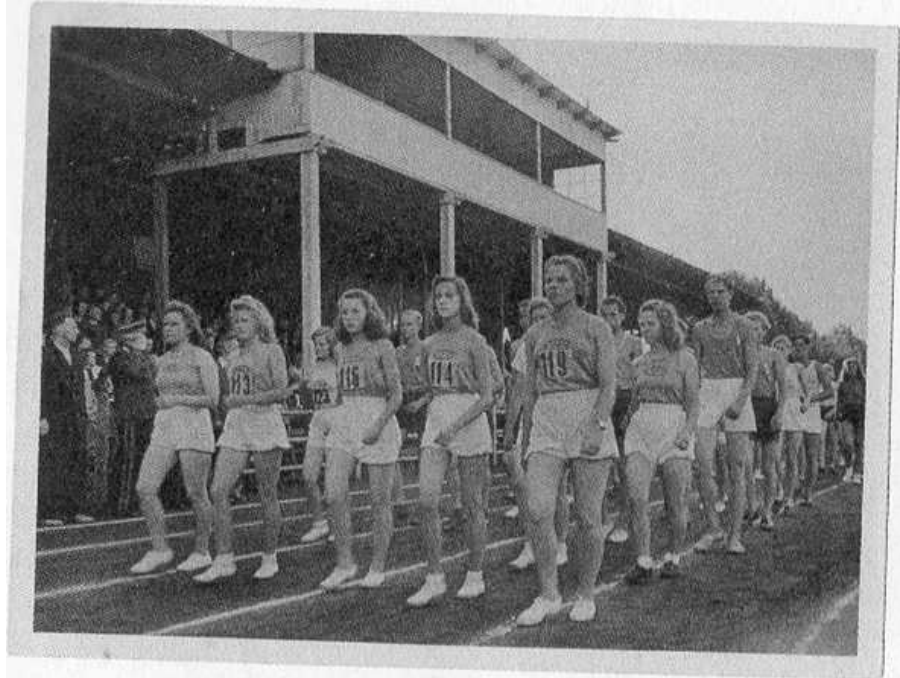
Visu mūžu devējs

Ja skolotāju Kaņepu vēl arvien piemin kā slavenu matemātikas skolotāju, tad mums kā audzinātājs viņš bija tuvāks, saprotamāks kā

cilvēks - godīgs, patiess, vienkāršs, ļoti sirsnīgs, kā cilvēks viņš bija devējs, nežēloja sevi.

Pēdējā darbavieta viņam bija Taurupes vidusskola Ogres rajonā. Reizēm satikāties autobusā (strādāju kaimiņu skolā), atcerējāties Siguldu, klasi, salīdzinājām ar šodienu. Arī Taurupes skolotāji, skolēni, vecāki viņu augstu vērtēja.

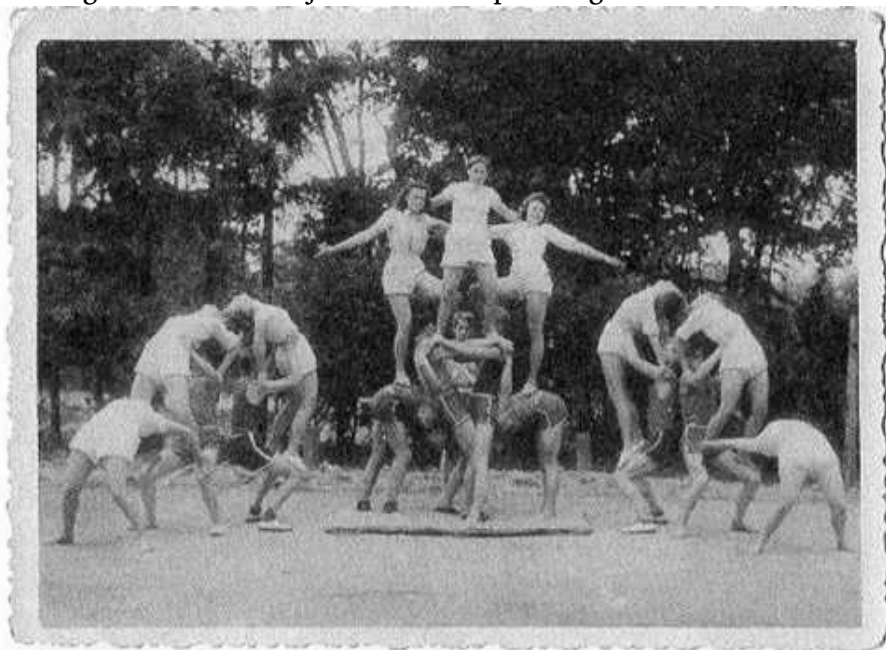
Vienā no pēdējām tikšanās reizēm, domājot par savu dzīvi, darbu, skolotājs Kaņeps bija nācis pie atziņas, kurai viņš bija faktiski sekojis visu dzīvi: "Ja man klasē ir kaut viens skolēns, kuram esmu vajadzīgs, es nežēlošu ne laiku, ne darbu, lai viņš saņemtu no tā, ko grib saņemt, visu, ko spēju dot."



Siguldas vidusskolas komanda republikas sporta sacensību parādē 1947. gadā. foto no Rasmaš Ķirses personīgā arhīva



Siguldas un Slokas vidusskolu apvienotā komanda republikas sacensību noslēgumā ar iegūtajiem apbalvojumiem. 1947/1948. mācību gads. Foto no Tatjanas Zilveres personīgā arhīva



Piramīdu demonstrējumi Siguldas vidusskolā. Foto no Rasma

Rasma Ķirse (Miķelsone)

1931

Siguldas vidusskolu beigusi 1951. gadā.

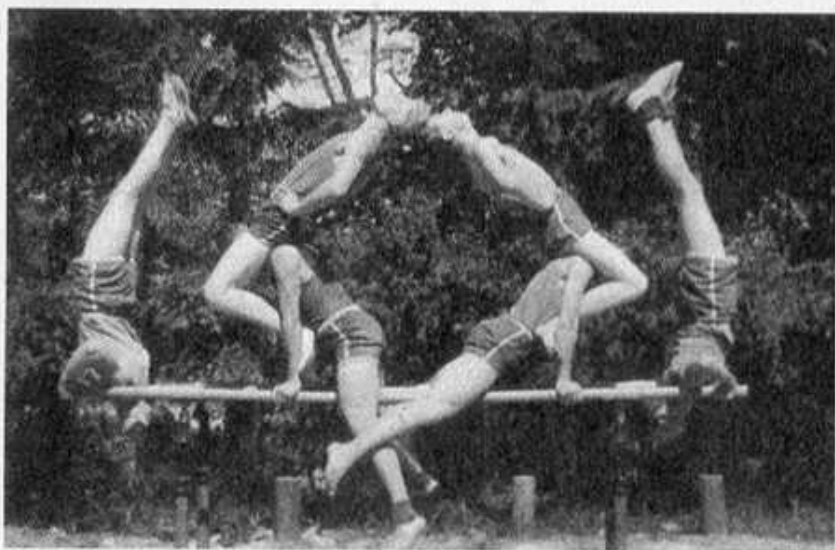
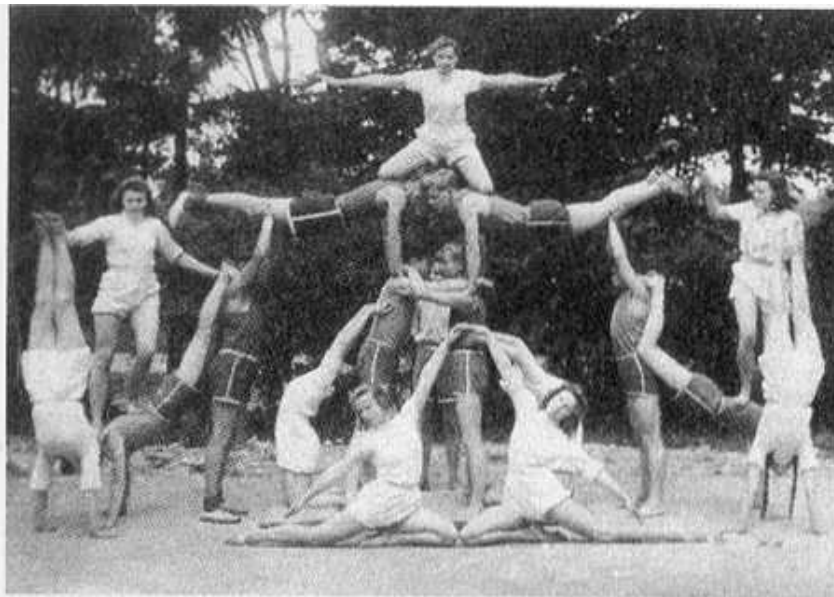
Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.

Sports un dejas skolā

Fizikultūras stundas mums bija dalītas. Zēnus mācīja skolotājs Reinhards, kurš pats nesen mācījies Siguldas vidusskolā. Meitenes mācīja skolotāja Irēna Taivere. Viņas pamatprofesija ir bijusi baletdejošana, tādēļ arī pēcstundu nodarbībās mācīja mums dejojot. Patika ļoti, tikai ne jau visi mēs spējām veikt prasīto. Mūsu soliste bija Strauja Zariņa (Gerstoka). Kad pati pēc vidusskolas beigšanas strādāju Nītaures skolā, savas klases meitenēm arī mācīju dejojot. Tātad vidusskolā apgūtais nav bijis vienaldzīgs.

Piramīdas

Fizikultūras skolotājs Reinhards ļoti satuvinājās ar skolēniem, savās prasmēs apmācot vecākās klases zēnus, kuri tālāk mūs. Mēs, dažas meitenes, cīnījāmies ar līdztekām, zviedru sienu. Kopā ar vecākajām klasēm taisījām piramīdas. Tai laikā tapa izveidotas aģitbrigādes. Arī tur sports bija neatņemama sastāvdaļa. Ar zirgu pajūgiem braucām uz laukiem pa pieputinātajiem ceļiem. Ne tas bija bailīgi, ne grūti. Arī lauciniekiem parādījām savas piramīdas. Man kā sīkākai bija jākāpj pašā augšā. Kāpu, nokritu, bet tūdaļ rāpos atpakaļ, tādi bija noteikumi.



Piramīdu demonstrējumi Siguldas vidusskolā. Foto no Rasma Ķirses personīgā arhīva

Slēpošana un Baltais Dieviņš

Daba siguldiešiem devusi Gaujas gravu. To arī izmantoja skolotājs Reinhards, mācot bērniem kalnu slēpošanu. Ļoti labs slēpotājs bija Zigurds Zuze savā baltajā slēpošanas tērpā. Tādēļ arī viņu sauca par Balto Dieviņu. Zigurds labi slēpoja, bet tikpat labi zīmēja. Zīmēšana ņēma virsroku - kļuva mākslinieks.

Skolotājam Reinhardam viņa tālākajā dzīvē sports spēlēja lielu lomu. Vēl tagad priecājamies par izveidoto slēpošanas trasi, kas

nosaukta viņa vārdā - Reiņa trase.

Piedalījāties arī republikas mēroga sporta sacensībās, sadarbojāties ar Slokas vidusskolu.

Sportu izmantojām arī aģitācijai, slēpojot cauri Siguldai. Katram uz krūtīm atradās lenta ar lozunga vienu vārdu. Saturu neatceros. Tas bija tāds laiks - lozungi visapkārt. Bet cita laika mums nebija.

Tatjana Zilvere (Tretjakova)

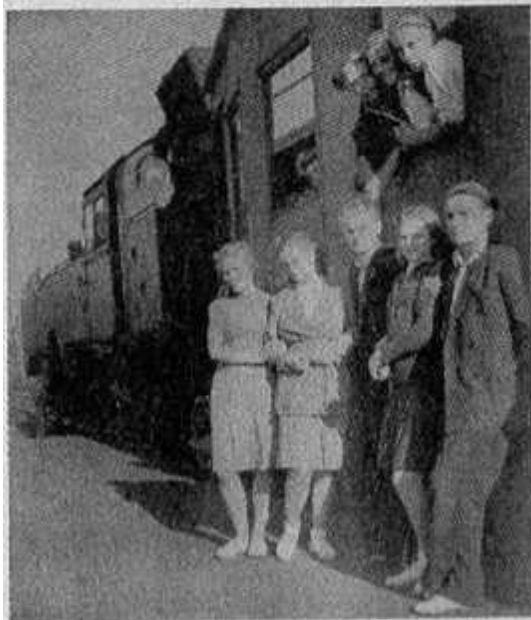
1932

Siguldas vidusskolu beigusi 1951. gadā. Atmiņas uzrakstītas 2016. gada augustā.

Klases audzinātājs Osvalds Ķibers



Siguldas vidusskolas 11. klases meitenes 1950./51. mācību gadā pie Ata Kronvalda pieminekļa. Foto no Tatjanas Zilveres personīgā arhīva



1948. g.
20. jūlijs.

Siguldas vidusskolas komanda ceļā uz Rīgas apriņķa sporta sacensībām 1948. gada jūlijā. Foto no Tatjanas Zilveres personīgā arhīva 1947. gadā mācības 8. klasē uzsāka vairāk par 40 skolēniem no Siguldas pilsētas un apkārtējo pagastu septiņgadīgajām skolām, ieskaitot pat Zaubes skolu.

Klases audzinātājs, vēstures skolotājs Osvalds Ķibers bija jauns, izskatīgs, viegli atrada kopīgu valodu ar saviem audzēkņiem. Vēstures stundas bija interesantas un bagātas saturā. Klases kolektīva ikdiena bija bez konfliktiem un audzinātāja asiem aizrādījumiem.

1949. gadā klases audzēknes Birutu Jansoni un Maigu Zundi izsūtīja uz Sibīriju. Pēc dažiem gadiem Jansone vēstulē savai bijušajai klasesbiedrenei Vilmai Apinei rakstīja, ka, braucot uz Sibīriju, būtu nosalusi, ja skolas direktora vietnieks Osvalds Ķibers neatnestu kažoku uz vagonu Siguldas stacijā. Vilma Apine nolasīja Birutas vēstuli bijušo klasesbiedru saietā.



Skolnieces un skolotājs Jānis Kaņeps. Foto no Rasmaš Ķirses personīgā arhīva



Klases izlaiduma ekskursija pie Pērses ūdenskrituma 1951. gada jūlijā. Foto no Astrīdas Kursītes personīgā arhīva

Klases audzinātājs Jānis Kaņeps

No 9. klases līdz izlaidumam mūsu klasi audzināja matemātikas skolotājs Jānis Kaņeps. 11. klasi absolvēja 17 skolēni. Visus mācību gadus klases kolektīvs bija mērķtiecīgs, draudzīgs un aktīvs skolas sabiedriskajā dzīvē. Audzinātājs Jānis Kaņeps vienmēr bija atsaucīgs, atbalstīja savu audzēkņu aktivitāti skolas pasākumos. Sarīkojumos ar labvēlīgu smaidu klausījās dziesmu Dailas Kūriņas (Krastiņas) solo izpildījumā, Vizmas Andrēnas lasīto dzeju un vēroja klases meiteņu sagatavotos deju uzvedumus. Skolotājs Kaņeps sekoja savu audzēkņu sekmēm, interesējās par viņu nodomiem pēc skolas beigšanas, konkrēti ieteica piemērotākās profesijas izvēli. Kā katru pavasari arī pēc izlaiduma noorganizēja ekskursiju uz Latvijas vēsturiskajām vietām.

Tagad, vecumdienās, katru vasaru bijušie skolas biedri satiekas un atceras jaukos skolas gadus, risina interesantas sarunas, kas dod spēku dzīvot. Par to, ka draudzība saglabājusies no skolas gadiem, jāpateicas arī klases audzinātājam Jānim Kaņepam.

Matemātikas stundās skolotājs Kaņeps virzīja skolēnu domāšanu ar mērķi iemācīt loģiski spriest un patstāvīgi nonākt pie pareizā secinājuma.

Dziedāšanas skolotājs Jānis Kaņeps

Dziedāšanas skolotājs Jānis Kaņeps skolas korī iesaistīja pēc iespējas vairāk dalībnieku. Koris skaitliski bija liels, ņemot vērā kopējo skolas audzēkņu skaitu. Skolotāja Kaņepa uzskati sakrita ar apriņķa (rajona) kopkora diriģenta Haralda Medņa pārliecību: "Dziedāt var visi, un jādzied katram. Jāpalīdz, lai viņš to var darīt."



1951. gada absolventi salidojumā. Foto no Tatjanas Zilveres personīgā arhīva

Kora repertuārs vienmēr bija labi sagatavots. Siguldas vidusskolas koris piedalījās rajona un republikas Dziesmu svētkos kopā ar visiem pieaugušo dalībnieku koriem. Pateicoties panākumiem, kori uzaicināja ieskaņot dziesmas Latvijas Radio.

Fizikultūra skolā un sacensības

Skolā nebija paralēlklašu. Fizikultūras stundās skolnieces apvienoja no divām klasēm.

Sporta skolotājas Irēnas Taiveres vadībā skolā darbojās deju pulciņš meitenēm. Skolotāja, bijusī baletdejojotāja, bija teicams paraugs stājas, uzvedības, gērbšanās un cieņas ievērošanā savstarpējās attiecībās. Viņas smaids, mierīgā izturēšanās bez liekiem vārdiem pozitīvi ietekmēja meitenes.

Skolotājs Zigurds Reinhards vadīja fizikultūras stundas zēniem un organizēja plašus skolas sporta pasākumus. Ar savu jaunības degsmi viņš viegli iesaistīja skolēnus distanču slēpošanā, slalomā, volejbola treniņos, vieglatlētikas nodarbībās. Regulāri notika skolas mēroga sacensības un dalība apriņķa un republikas skolēnu spartakiādēs.

Skolas kolektīvs varēja lepoties ar godalgotām vietām republikas mērogā, piemēram, slalomā - Ņina Gorbunova, Biruta Korde (Kalniņa), Harijs Vītols, Andis un Ziedonis Kordes.

Rīgas apriņķī bija tikai divas vidusskolas - Siguldas un Slokas vidusskola. Vienā no republikas mēroga sacensībām piedalījās abu vidusskolu apvienotā Rīgas apriņķa komanda.

Ruta Legzdiņa (Zastere)

1933

Siguldas 1. vidusskolu beigusi 1952. gada. Atmiņas uzrakstītas 2016. gadā.

Atmiņas par skolas laiku

Biju no Nītaures septiņgadīgās skolas un zinu tikai to, kas skāra mani, Rutu Zasteri. Bijām patstāvīgi. Atceros, ka organizējām aģitbrigādi, kur paši iemācījāmies priekšnesumus bez skolotāju palīdzības. Es un Ņina Gorbunova dejojām dažas krievu dejas. Ņina dejoja kā zēns, es - kā meitene. Vingrojām, cēlām piramīdas - tās bija modē. Ar Aiju Cāzeri spēlējām četrrocīgi klavieru gabalus. Tolaik dibinājās kolhozi.

Vēl atceros labi klases audzinātāju, kura, šķiet, 1949. gadā sāka strādāt par latviešu valodas skolotāju. Viņas uzvārds - Šnīdere. Šnīderi mīlējām, iespējams, tādēļ daudzas meitenes arī mācījāmies par skolotājām. Vēl atceros latviešu valodas stundu kādā pavasara dienā - negribējās nevienam sēdēt klasē, tādēļ Šnīdere novadīja stundu (tās tēmu neatceros) uz pagrabiņa jumta, kas atradās skolas priekšā.

Vēl labi atceros, ka matemātiku mācīja skolotājs Kaņeps. Viņš bija stingrs, ļoti labi skaidroja priekšmetu, tādēļ man, iestājoties Rīgas Pedagoģiskajā institūtā, iestājekšāmens praktiski grūtības neprasīja.

Rasma Talce(Krauliņa)

1933-2008

Siguldas 1. vidusskolu beigusi 1952. gadā.

Atmiņas un vēstule glabājas Rasma Talces meitas Ivetas personīgajā arhīvā.

Skolēni un skolotāji

Mūsu klasē 1948. gadā mācījās 56-58 skolēni. 1948. gada 2. ceturksnī pirmo reizi skolas vēsturē izveidoja divas paralēlas 8. klases. Vidusskolā mācījās skolēni no ļoti plašas apkārtnes - no Turaidas, Vidrižiem, Ropažiem, Sidgundas, Mālpils, Nītaures, Mores, Zaubes, Līgatnes, Ķempjiem, Kārļiem un citām vietām.

Tā kā daudzi skolēni nespēja apgūt mācību vielu, tad tie no skolas izstājās. Vairāki skolēni izstājās no skolas 1949. gada marta notikumu dēļ. 9. klasē vairs paralēlo klašu nebija.

Pēc vidusskolas beigšanas 22 skolēni mācījās augstākajās mācību iestādēs gan klātienē, gan neklātienē.

Mūsu klasē, kas 1952. gadā beidza Siguldas 1. vidusskolu, mācījās 29 skolēni:

Nr. p.k.	Uzvārds vārds	Mācību iestāde pēc vidusskolas	Profesija	Piezīmes
1.	Andersone Ausma	-	strādniece	Mirusi 1976. gadā
2.	Andersone Lelda	Rīgas Lietišķās mākslas vidusskola	māksliniece	
3.	Brēde Leons	-	strādnieks	
4.	Cākere Aija	Rīgas Medicīnas institūts	ārste	
5.	Dagils Gunārs	Latvijas Valsts universitāte	inženieris	
6.	Ekerte Vizma		skolotāja	
7.	Gorbunova Nīna	Liepājas Pedagoģiskais institūts	skolotāja	
8.	Julla Ludmila	Latvijas Valsts Fizikultūras institūts	skolotāja	Mirusi 1976. gadā
9.	Korde Ziedonis	Liepājas Pedagoģiskais institūts	treneris	
10.	Krauliņa Rasma	Latvijas Valsts Fizikultūras institūts	skolotāja	
11.	Krinberga Anna	Rīgas Pedagoģiskais institūts	grāmatvede	
12.	Krisone Marta	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	medmāsa	
13.	Krūskons Uldis	Medmāsu skola	inženieris	

14.	Linkuna Aija	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	skolotāja	
15.	Martinsons Jānis	Liepājas Pedagoģiskais institūts	inženieris	
16.	Ozola Aina	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	sakaru darbiniece	
17.	Pētersone Lūcija	-	strādāniece	
18.	Preiss Arnis	-	inženieris	Miris 1984. gadā
19.	Pulkstene Biruta	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	farmaceite	
20.	Reke Astrīda	Rīgas Medicīnas institūts	skolotāja	
21.	Rubene Velta	Rīgas Pedagoģiskais institūts	inženiere	
22.	Sniedze Laimonis	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	-	Miris 1953. gadā
23.	Imite Mirdza	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija	inženiere	
24.	Strauts Leons	Latvijas Valsts universitāte	inženieris	
25.	Vārta Aija	Latvijas Valsts universitāte	zobārste	Mirusi 1987. gadā
26.	Vernere Biruta	Rīgas Medicīnas institūts	?	
27.	Lariņa Gaida	Rīgas Pedagoģiskais institūts	?	
28.	Zastere Ruta	?	skolotāja	
29.	Zālītis Imants	Rīgas Pedagoģiskais institūts	inženieris	

Mūsu klasē, kas 1952. gada beidza Siguldas 1. vidusskolu, mācījās 29 skolēni:

Nr. p.k.	Uzvārds, vārds	Priekšmets
1.	Ivena Anna, Šnīdere Ilga	Latviešu valoda
2.	Vorobjova Anna, Karlina Roza, Dzirne Angelika, Harčenko	Krievu valoda
3.	Kaņeps Jānis, Kļaviņš Atis	Algebra un ģeometrija
4.	Vorobjova Anna, Ķibers Osvalds u. c.	Vēsture
5.	Bērziņš Pāvils	Ģeogrāfija
6.	Kaņeps Jānis, Graudiņa Elza	Fizika
7.	Zalcmane Margarita, Rūmite Ruta	Vācu valoda
8.	Bērziņš Pāvils	Ķīmija
9.	Graudiņa Elza	Astronomija
10.	Gulbe Marta	Darbmacība
11.	Gulbe Marta	Fiziskā audzināšana
12.	Taivere Irēna, Brikmane Eleonora, Reinharde Zīgurs	Fiziskā audzināšana
13.	Akmentīns Jūris	Militārā apmācība
14.	Zalcmanis Mārtiņš, Kaņeps Jānis	Dziedāšana

Rasmas Talces vēstule klasesbiedrenei Bīrtai Pulkstenei

Caur gadu birzēm katrs tik vienreiz ies-Lai staro prieks šai gaitā vienreizējā!

(L. Breikšs)

Pagātnei piemīt vairāk smaržas Nekā ziedošam ceriņu krūmam.
(Franču izteiciens)

Mīļā jubilāre!

Ilgi domāju, ko lai dāvinu Tev, mīlo draudzenīt, lielajā jubilejā.
Izdomāju, ka dāvināšu atmiņas.

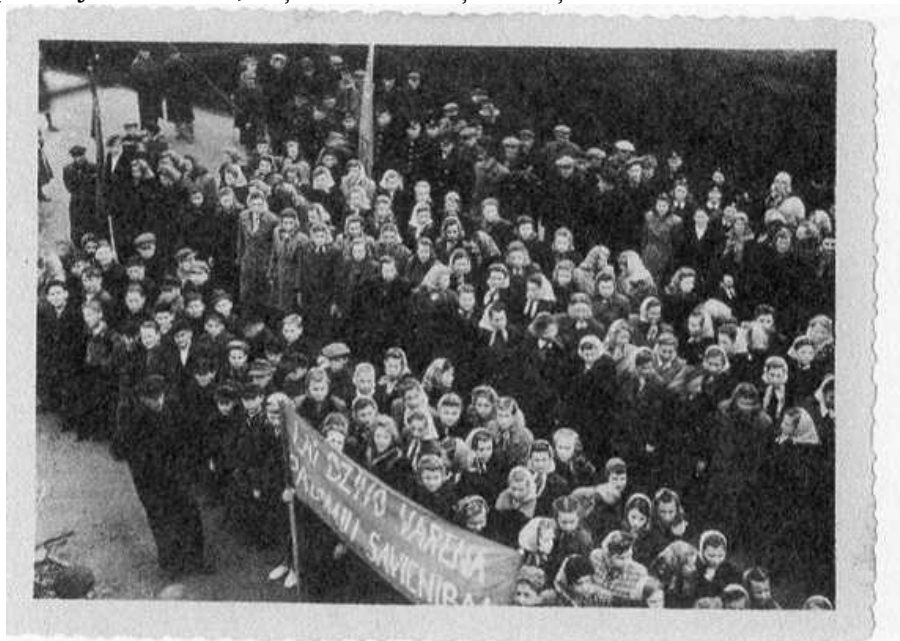
Vai atceries, ka Tu un Ritma, pelēkos kažociņos tērpušās, pa Blaumaņa ielu cilpojāt uz tālo skoliņu cauri sniegputeņiem? Atceros pat to vietu, kur es Tevi ieraudzīju pelēkajā kažociņā.

Vai atceries, ka kara laika vasarā skolas kumelišu laukos mēs vācām kumelišu ziedus karavīriem un žāvējām skolas bēniņos?

Vai atceries, kā tagadējā tirgus vietā plūda strautiņš, un, atgriežoties no skolas, mēs gar strautiņu lasījām puķītes?

Vai atceries, ka Tu man dzimšanas vai vārda dienā uzdāvināji Širmaņa "Draugus"⁴⁷? Es ļoti priecājos. Grāmata man ir vēl tagad.

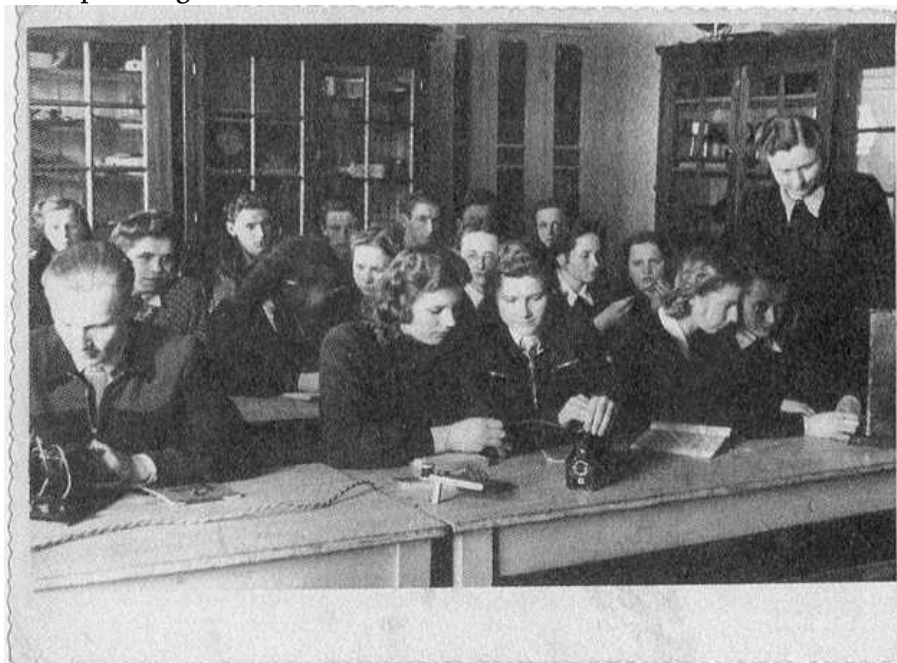
Vai atceries, ka tuvojās frontes līnija un nemitīgi rūca lidmašīnas, pāri lidodamas, ka mums bija ļoti bail? Tajās dienās mūžības ceļā pavadījām Tamāru, viņu nosita lādiņš vai šķemba.



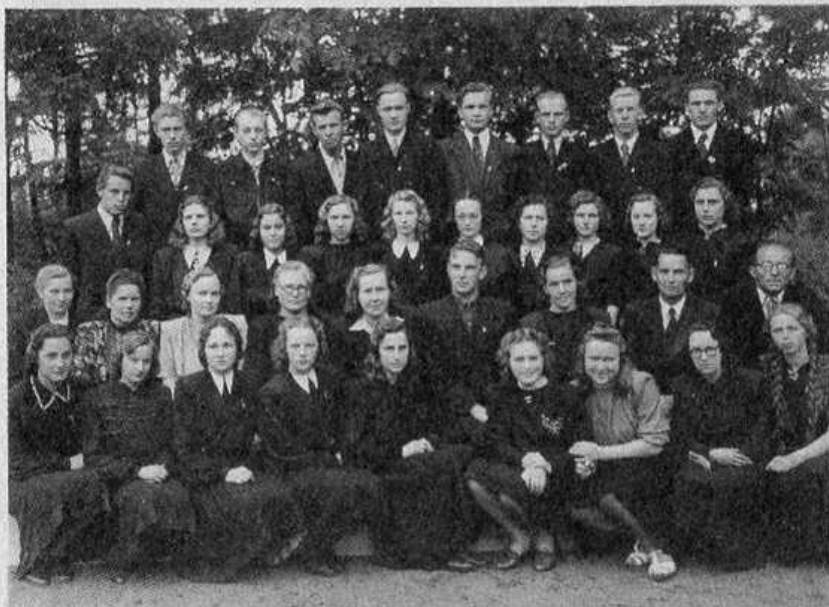
Siguldas vidusskolas un pamatskolas skolēni 1949. gada 1. maija svētkos. Foto no Rasmaš Talces personīgā arhīva



Siguldas vidusskolas slalomisti Gaiziņkalnā. Foto no Rasmaš Talces personīgā arhīva



Fizikas stunda Siguldas vidusskolā 1951. gada pavasari. Foto no Rasmaš Talces personīgā arhīva



Siguldas vidusskolas 1952. gada izlaidums. Foto no Rasmaš Talces personīgā arhīva

Nav tādu dārgumu, kas atsvērtu tik daudz kopīgu atmiņu, tik daudz kopīgi pavadītu grūtu brīžu, tik daudz brāžmainu jūtu.

(A. de Sent-Ekziperi)



Skolas salidojumā 1952. gada absolventi pie savas skolas -Baltās pils. Foto no Rasmus Talceš personīgā arhīva

Vai atceries, ka saslīmi un ārstējies Krimuldas sanatorijā, ka rakstīji man vēstules? Es nevarēju sagaidīt, kad Tu izveselosies. Dažas vēstules, man liekas, saglabājušās. Tās bija salocītas trīsstūra formā.

Vai atceries, ka skolā (kas tika nodedzināta) dzīvoja karavīri un mēs mācījāmies Vītola mājas veikala telpās? Tur mūsu klase bija ļoti liela.

Vai atceries, ka šosejas malas egles ar visām saknēm izrāva un ka mūsu spēļu mājas - būdiņas pazuda uz visiem laikiem?

Vai atceries, ka četrus gadus mūsu skoliņa bija Melngalvja mājā

uz gravas krasta? Tālumā vēl dunēja lielgabali, bet gravā krāšņi saplauka vizbulītes un zeltstarītes. Mēs starpbrīžos skrējām lasīt un gaidījām miera laikus.

Vai atceries, ka mums katru pavasari bija jāliek eksāmeni? Tad mūsu skrējieni pagarinājās līdz Gaujai. Mēs, neprātīgās, ūdenī līdz kaklam, nesapratām, ka straume mūs var aizraut. Labi, ka kājas atrada pamatu.

Vai atceries, ka bibliotēka atradās vienā skapī un mēs tur bieži ielūkojāmies?

Vai atceries, kā mums mācīja mest granātas?

Vai atceries, ka bezdelīgactiņu laukos grantsbetonu virsotnē mes gatavojamies Konstitūcijas eksāmenam?

Vai atceries, ka mēs bijām "tūtiņu" meitenes, jo visu vasaru skrējām uz vilcieniem pārdot odziņas tūtiņās?

Vai atceries, kā bridām cauri rudziem no Vidzemes šosejas līdz Jūdažu ceļam, lai īsinātu ceļu, uz mežu ejot?

Vai atceries, kā "vilki" gaudoja pie Umura ezera un bailēs lasījām uzrakstu, ka mežā ir vilki? Mūsu melleņu laiki!

Vai atceries, kā pulcējāmies mūsmājās, kur mājvietu bija atradušas mūsu skolas meitenes, kā viņas jau laicīgi nošpikoja vajadzīgo?

Vai atceries, kā mēs uz šosejas krustojumā visas dejojām valsi? Toreiz mašīnu bija ļoti maz.

Vai atceries, kā Tu man mācīji braukt ar velosipēdu? Par to esmu Tev pateicīga visu mūžu.

Vai atceries, ka mes Teterišu kalniņā Inciemā pie Ausmiņas gaišā meness nakti skraidījām pa Teterišu pakalniem un arī to, kā pēdējo reizi tikāmies ar Ausmiņu?

Vai atceries, kā mēs, acis nemirkšķinādamas, braucām pa grumbuļaino Gaujas kalnu ar velosipēdiem un kā Tu Turaidas kalnā smagi vēlies?

Vai atceries, kā mēs braucām ciemos pie Vandīņas Vidrižos, kā braucām uz jūru, kā saplīsa velosipēds, kā Tu biji galvenā mehāniķa godā pašā jūras krastā? Mēs pirmoreiz redzējām jūru.

Vai atceries, kā ziemās mūsu sporta bāzē bija grantsbedru kalni? Tur Aija šāvās kā meteors. Kā ziemās stundās slēpojām uz kalnu pie pārceltuves un vingrinājāmies nobraucienos?

Vai atceries, kā visa klase svinējām Jaungadu pie Aijas abos mājas stāvos? Tagad kā pārmetums raugās Aijas mājas tukšās logu acis.

Vai atceries, kā mēs organizējām šausmu stundas un padzinām "ziloni", kas neprata ne pareizi latviski, ne krieviski runāt?

Vai atceries, kā braucām ar zirdziņu aģitācijas braucienā uz Jūdažu klubu pie Vijas? Tēlojām lelles.

Vai atceries, kā, mēs saspiedāmies visa skolā vienā pulciņā trešajā

stāvā (vairāk stāvu nebija), kad aplenca skolu un aizveda mūsu Maigu uz Sibīriju?

Vai atceries, kā mēs Aijas mājas verandā sēdējām visu nakti un skatījāmies, kā pa Jūdažu ceļu nepārtraukti brauc pajūgu rinda ar nolemtajiem? Mums bija bail atgriezties mājās.

Vai atceries, ko izjutām, kad uzzinājām, ka aizvesta arī direktores ģimene? Tad Tautas namā notika kora mēģinājums.

Vai atceries, kā lasījām margrietiņas un vedām uz Rīgu pārdot? Zinājām tikai Marijas un Matīsa ielu. Vai atceries, kā milzīgos, smagos ogu grozus staipījām un tirgojāmies Matīsa tirgū?

Vai atceries, kā mēs izstaigājām Siguldas gravas un kalnus gan ziemās, gan agros pavasaros, gan vasarās, gan zeltainajos rudenos? Kā ķīmiķis mums mācīja noteikt āderes? Tā ir tikai 1/1000 daļa no mūsu bērnības un jaunības, bet atceries!

Braucot uz Siguldu, paņem, lūdzu, līdzī šīs piezīmes, jo gribu ierakstīt atmiņu grāmatā! Rasma

Aija Zandberga(Cāzere)

Siguldas 1. vidusskolu beigusi 1952. gadā. niņas uzrakstītas 2016. gada martā.

par klasesbiedreni Aiju

ar Aiju Zandbergu (meitas uzvārds - Cāzere) Siguldā dzīvoju kaimiņos. Jau bērnībā vidusskolas laikā mums bija kopīgas ciemošanās reizes: spēlējām paslēpes, sunī- pēdējo pāri. Aija bija lokana, labi vingroja un mācēja taisīt tiltiņu. Vidusskolas cā mūsu ziemas prieks bija slēpošana.

Kopīgi pārdzīvojām okupācijas laiku. No mūsu klases izsauca meiteni Maigu un veda uz Sibīriju. Jau iepriekš dzirdējām motociklu rūkoņu pie skolas. Mūs, divu šu skolēnus, sadzina vienā klases telpā, čekisti sameklēja direktori Zalcmani un ar u aizveda. Mēs, meitenes, salasījāmies Aijas mājās otrajā stāvā un ar šausmām ska-mies zirgu pajūgos ar saņemtajiem cilvēkiem no Jūdažu puses, kurus aizveda uz uldas staciju un ievietoja preču vagonos. Tos nelaimīgos mēs redzējām pie stacijas rākas dienas, ejot garām uz skolu. Tas bija smagi un izmisīgi.

Vēl no klases, uzkāpjot uz lādiņa, gāja bojā Tamāra. Arī Aija piedzīvoja bēdas, 1 brālis Andris no lādiņa zaudēja kāju un palika visu mūžu ar kruķi.

Aija vidusskolā vienmēr bija teicamniece, mērķtiecīga, bet ļoti vienkārša, ar plā-n bizītēm matos, bija muzikāla, spēlēja klavieres.

Aijai bija paredzēts zelta diploms, vidusskolu beidzot, bet saņēma tikai sudraba, direktors Ķibers mūs izsekoja - mēs Ziemassvētkos iegājām luterāņu baznīcā ap-tīties tikai uz piecām minūtēm. Par to visus, baznīcā iegājušos, dažādi sodīja. Man :emināja uzvedību uz "4".

Aija izmācījās par ārsti. Sākuma darba vieta - Vestiena. Tur apprecējās ar Gunā-Zandbergu, piedzima pirmie pieci bērni, un viņa tomēr savienoja darbu ar mājas vi. Tad pārcēlās uz Suntažu ambulanci, tur piedzima vēl pieci bērni. Padomju vara šķīra viņai ordeni "Māte Varone". No Suntažu internātskolas viņa paņēma savā ienē vēl divus bērnus. Aija Suntažos strādāja lieliski, viņa bija deputāte un Veseli-aizsardzības komitejas locekle. Palīdzēja izveidot estrādes ansambli, pati spēlēja vīeres un dziedāja korī "Suntaži".

Pēc tam Ogrē bija Sieviešu padomes locekle un dziedāja Ogres skolotāju kori.

Aija bija īsta māte, un vīrs - īsts tēvs. Viņiem bija īstas mājas, kur katrs -liels vai mazs - darīja savu darbu.

Mūsu klase apciemoja Aiju Suntažos viņas 50 gadu jubilejā. Cik tā bija sirsnīga un aizkustinoša, jo katrs bērns, rindā stāvot, apsveica viņu ar pašdarinātu dāvaniņu! Suntažnieki Aiju ļoti cienīja kā ārsti, jo

viņa neatteica nevienam palīdzību jebkurā diennakts laikā (viņa prata braukt ar mašīnu).

Bet notika nelaime: dēls dienēja armijā un, lecot upē, traumēja mugurkaulu, gulēja Ļeņingradas slimnīcā un nomira. Aija visu laiku bija viņam tur blakus.

Nejauši uzzinājām, ka 2012. gada janvārī Aija mirusi, bet, kur apglabāta, nav zināms.

Rūta Lipsne

1934

Siguldas 1. vidusskolu beigusi 1953. gada. Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.



Siguldas vidusskolas koris 1951 ./52. mācību gadā, centrā skolotājs Jānis Kaņeps. Foto no Rūtas Lipsnes personīgā arhīva



Siguldas vidusskolas deju kolektīvs Siguldas rajona Dziesmu svētkos 1950. gada, centrā ar meitenīti klēpī skolotāja Eleonora

Brikmane. Foto no Rūtas Lipsnes personīgā arhīva

Dziesmas un dejas skolā

Parasti salidojumu, tikšanās reizēs bijušie skolēni atceras labākos, mīļākos skolotājus -literātus, matemātiķus, citu priekšmetu pasniedzējus. Šoreiz gribu atcerēties mūsu dziedāšanas skolotāju Jāni Kaņepu. Kā viņš mācēja mūs ieinteresēt un ievirzīt mūzikas pasaulē! Korī dziedāja vismaz 90% skolēnu no mūsu klases. Šodienas skatījumā tas neliekas nekas sevišķs.

Skolā bija tikai daži skolēni, kas pazina notis un nedaudz spēlēja klavieres. Bet dziedāšanas skolotājs Kaņeps mums dziedāšanu un kora dziedāšanu mācīja no vijoles, jo arī viņš nepārzināja klavierspēli. Tonis gan koncertos, skatēs un citās dziedāšanas reizēs dziedātājiem tika uzdots tikai ar "kamertoni". Šodien to ir diezgan grūti iedomāties. Tāpat koristi - dziedātāji apguva savas balsu partijas, mācoties tikai pēc dzirdes. Šodien tas viss liekas diezgan neticami.

Dusmu un neiecietības brīžos vijole dabūja trūkties. Bet, neskatoties uz visām grūtībām, mēs Dziesmu svētkos labi startējām un mūsu repertuārā bija tādas dziesmas kā "Lauztās priedes" un citas pieaugušo kora repertuāra dziesmas. Tajā laikā nebija atsevišķu svētku skolēnu koriem.

Daudzi klasesbiedri dziedāšanu koros turpināja visu mūžu. Jāņa Kaņepa nopelns bija arī skolas orķestra nodibināšana. Viņam kā neatkarīgās Latvijas armijas kapelmeistaram bija uzkrājusies pūšamo instrumentu kolekcija, kuru viņš izmantoja skolas pūtēju orķestra vajadzībām. Viņš bija tas, kurš mūsu zēnus apmācīja spēlēt dažādus instrumentus - flautu, trompeti u. c. Turklāt viņi pat nepazina notis! Bet nošu jau vispār no sākuma nebija, vēlāk zēni apguva elementārās notis - saprata, kur vajadzīgā skaņa jāmeklē.

Mēs, kas Siguldas vidusskolu beidzām 1953. gadā, savā apziņā skaitam, ka tautas deju kolektīva pamatlicēja - veidotāja bija skolotāja Grinberga-Brikmane, kura skolā par deju kolektīva vadītāju strādāja no 1950. gada.

Par visām šīm atmiņām mēs esam pateicīgi mūsu bijušajiem skolotājiem, kurus atceramies kā lielus sava aroda entuziastus - viņi darīja visu, lai mēs iemīļotu dziesmu un deju.



Mācību stunda Siguldas vidusskolas 11. klasei 1952./1953. mācību gadā. Agris Gailītis-pirmais no labās puses. Foto no Rūtas Līpsnes personīgā arhīva

Brāļi Gailiši

Jāsaka, ka vēl vairāk varam lepoties ar mūsu izcilākajiem klasesbiedriem. Skolas laikā it kā visi bijām vienādi. Tomēr mūsu ģēniju jau tad varēja pamanīt, nu, kaut vai ar "profesoriskiem" izgājieniem. Tie bija mūsu dvīņubrāļi Gailiši - Agris un Modris. 1953. gada absolventi, dzimuši 1935. gada 18. novembrī.

Kā šodien atceros - matemātikas stundās Agris neko nepierakstīja, mēs sēdējām līdzās. Man pat liekas, ka viņam uz galda nekā nebija priekšā. Viņš sēdēja rāmi, uz galda salicis rokas, uzmanīgi klausījās. Acīmredzot galvā visi cipari un formulas bija savā vietā. Agris gan arī neizcēlās ar priekšā teikšanu. Arī mājasdarbus nedeva norakstīt, aizbildinājās, ka pašam jādomā ar galvu, bet viss tas bija tādā labsirdīgā gaisotnē, ar izteiktu vēlmi šādā veidā stimulēt katram apgūt mācību priekšmetu. Kontroldarbu laikā savu darbu centās pabīdīt - ja vajag tuvāk sēdošam tur ieskatīties.

Ātri pagāja skolas laiki. Mēs izklīdām katrs savu interešu virzienā, mainījās draugi, un radās jauni kontakti. Par Agri un Modri, viņu panākumiem zinātnē ātri izplatījās ziņas. Viņi sekoja savam kredo: "Zinātnes pamatā ir zinātkāre." Par šo zinātni mēs skolas laikā varējām ne reizi vien pārliecināties. Sekojām līdzī viņu vērojumiem un jautājumu noskaidrošanai par dažādu mehānismu darbības principiem, magnētiskā lauka rašanos un izmantošanu u. c. Neskatoties uz augstiem sasniegumiem zinātnē, Agris ir palicis tas pats labsirdīgais, vienkāršais, izpalīdzīgais klasesbiedrs.

Ne mazāk izcils par Agri bija arī mūsu klasesbiedrs, Agra brālis Modris Gailītis. Viņš gan skolas laikā nebija tik ļoti atšķirīgs, bet darba dzīvē brāļu intereses savijās

zinātnē, un tie joprojām bija nešķirami. Modra pētījumi un darba lauks bija kvantu mehānika. Tur arī viņam bija ievērojami sasniegumi. Mēs ļoti pārdzīvojām viņa pāragro, traģisko aiziešanu mūžībā 1993. gadā 58 gadu vecumā.

Agris un Modris - kā jau ģēniji - skolas laikā pastiprināti pievērsās dabas zinībām (fizikai, ķīmijai, matemātikai). Tādas lietas kā koris, deju kolektīvs, pat aktīvais sports un citi pašdarbošanās veidi viņus interesēja maz, tajos viņi neiesaistījās.

Jautāju, kā brāļi gatavo mājasdarbus. Agris paskaidroja - izpildījām tikai rakstu-darbus, jo skolotāju stāstījums par uzdoto vielu palika atmiņā un otrreiz par to lasīt grāmatu nebija interesanti.

1953. gada absolventi

Mēs, 1953. gada absolventi, nebijām liela klase. Sākām jau vareni - ap 45 skolēni bez paralēlklasēm, bet beidzām 24.

Laikam jau tad, pēc kara, vēl nebija izstrādātas izglītības

programmas, bet mācījās tie, kuri to tiešām ļoti vēlējās. No šiem 24 skolēniem augstāko izglītību ieguva 20, tai skaitā visi zēni (11. klasē viņi bija 10), startējot lielos konkursos augstskolās. Tolaik vidēji uz vienu vietu pretendēja 3 līdz 5 topošie studenti. Tas, ka Siguldas vidusskolas abiturienti varēja izturēt šādu konkursu, liecina par to, kā mēs tikām sagatavoti un kādi bija mūsu skolotāji.

Mēs arvien ļoti mīlam Siguldu, Gaujas gravas un veco labo Balto pili - mūsu skolu ar Kronvalda Ati pie ieejas, kas mūs katru rītu sagaidīja ar sveicienam paceltu roku.

Ekskurija uz Anatomikumu un Ķīmijas fakultāti

Kā jau iepriekš rakstīju, daudzi no mūsu klases pabeidza Latvijas augstskolas. Tā gan liela pateicība skolotājiem - skolotājai Dzirnei, kas pasniedza angļu valodu, un arī klases audzinātājam Pāvelam Bērziņam. Ar lielu atbildību viņi mūs skoloja, audzināja, iepazīstināja un virzīja uz iespējamām profesijām.

Arī tajos tālajos gados tikām vesti uz Rīgu ekskursijās ar profesionālu ievirzi. Tas bija notikums! Viens no spilgtākajiem iespaidiem palicis atmiņā Medicīnas institūta Anatomikuma apmeklējums. To atceras visi. Liekas, bijām Anatomikuma pagraba stāvā, kur lielās cementa tvertnēs rozā formalīna šķīdumā glabājās ar kokiem noslogoti preperējamie eksponāti - cilvēku rokas, kājas, ķermeņi. Tuvējās telpās uz atbilstošiem galdiem studenti nodarbojās ar šo eksponātu preperēšanu un pētīšanu. Mums, 11. klases skolēniem, tas likās diezgan šokējoši. Tomēr Pavasare Biruta no mūsu klases aizgāja studēt medicīnu. Tajā reizē arī bijām Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes laboratorijās, kur demonstrēja dažādus ķīmiskus efektus, bet tas vairs nebija tik ekstrēmi.

Visvaldis Meidrops

Siguldas 1. vidusskolu beidzis 1954. gadā.

Atmiņas uzrakstītas 2016. gadā.

Piemineklis Ivanam Susaņinam⁴⁸

Kādā pavasara dienā starpbrīdī, kad bijām izgājuši skolas pagalmā, pie mums pienāca trīs atpūtnieki no Rakstnieku pils, kur tajā laikā bija ierīkots stingri apsargāts PSRS varas vīru atpūtas nams. Viens no pienākušajiem, norādīdams uz Ata Kronvalda pieminekli, krieviski jautāja: "Kam šis piemineklis?" Mūsu klases skolnieks Eduards Kaļķis^{1 49} (vēlāk skolotājs) viņam atbildēja: "Ivanam Susaņinam!" Pienācēji bija pārsteigti un krieviski sprieda: "Skaties tikai! Latvieši malači - uzcēluši pieminekli Susaņinam!" Pēc tam sekoja fotografēšanās pie pieminekļa.

Paldies Kaņepa tēvam!

Ar manu klasesbiedru un draugu Eduardu Kaļķi saistīts vēl kāds starpgadījums skolas kora mēģinājumā. Kādā no obligātajām kora dziesmām bija piedziedājums: "Paldies, paldies saku Staļina tēvam!" Kora diriģents Kaņeps bija saklausījis, ka Eduards dzied: "Paldies, paldies saku Kaņepa tēvam!" Sekoja uzsitiens ar vijoles locīņu pa nepareizi dziedošā galvu un sauciens: "Tu, rižij krievs! Ko tu dziedī?!" Jāpaskaidro, ka Eduarda mati saulē bija izbalējuši.

Deju mūzika

Atminos lielisko skolas deviņu lampu radioaparātu "Radiotehnika T-689", kurš parasti stāvēja skolotāju istabā, bet uz dejām, kas sekoja gandrīz katram sarīkojumam, tika nonests zālē. Tur tas tika uzlikts uz klavierēm zāles labajā stūrī un izmantots deju mūzikas atskaņošanai no patafona.

Kad skolā fiziku sāka pasniegt skolotājs Sīpols, skolai izdevās mācību līdzekļu veikalā iegādāties ceļojošā kino iekārtas skaņu pastiprinātāju un skaļruņus - tas bija čemodāns ar diviem skaļruņiem. Paši ar vilcienu uz Rīgu braucām to saņemt.



Siguldas vidusskolas 1954. gada izlaidums. Foto no Visvalža Meidropa personīgā arhīvā

Tagad deju mūziku varēja atskaņot skaļāk. Rīgā iegādājāties arī vienu ilgi spēlējošo skaņu plati, kas tajā laikā bija jaunums. Platē bija viena daļa no Berlioza "Fantastiskās simfonijas".⁵⁰ Vakarā, kad skola bija tukša, izlikām skaļruņus uz pagalma loga palodzes un paši ārā klausījāties.

Fotolaboratorija

No virtuves, pakāpjoties uz ķebļa, varēja iekļūt tumšā telpā ar diviem caurumiem sienā uz zāli. Telpa acimredzot bija domāta kino projektora novietošanai, bet netika tam izmantota. Mums atļāva tajā iekārtot fotolaboratoriju. Klasesbiedram Ērikam Lapsam bija Buclera grāmata "Fotogrāfija".⁵¹ Tā nu dažu labu dienu pēc stundām Ērika vadībā attīstījām filmaņas un kopējām kontaklkopijas (6x6 mm).

Skolotāji

No skolotājiem bez interesi par fiziku un radiotehniku izraisošā skolotāja Sīpola, atmiņā jaunais un labvēlību izstarojošais Uldis Deisons. Viņš bija vispopulārākais no

skolotājiem skolēnu vidū, tikai nedaudzus gadus vecāks par saviem audzēkņiem. Tas arī palīdzēja vieglāk saprasties, būt savās attiecībās brīvākiem, atraisītākiem.

Skolotājs Jānis Kaņeps mācīja matemātiku. Skolotājs Kaņeps skolēnus iespaidoja jau ar savu ārieni - viņš bija plecīgs, liela auguma, spēcīgs. Pēc dabas ļoti godīgs, stingrs un taisnīgs. Savu skolēnu vidū šis skolotājs bija personība. Dažu labu reizi meitenes pat apraudājās, kad Kaņeps uzsauca: "Neputro!" Tomēr matemātika tika pasniegta tik labi, ka skolu beigušajiem parasti nebija grūtību ar augstskolas iestāju

eksāmeniem šajā priekšmetā.

Skolā bija vēl viens skolotājs Kaņeps, kurš mācīja dziedāšanu. Viņš vadīja arī kori. Interesanti, ka diriģējot skolotāja rokās vienmēr bija vijole. Ja kāds "nogrēkojās", skolotājs laida darbā vijoles lociņu.

Visu cieņu inteligēntajai skolotājai Rūmītei, lielajam fizikultūras entuziastam Zigurdam Reinhardam. Viņš bija Latvijas PSR čempions kalnu slēpošanā un ar savu entuzismu un optimismu aizrāva vidusskolēnus. Pateicoties viņam, skolā daudzpusīgi attīstījās fiziskā kultūra.

Latviešu valodas un literatūras skolotāja Ilga Šnīdere skolēnus saistīja ar savu šarmu un smalkjūtību, bet tajā pašā laikā prata aizstāvēt savas politiskās nostādnas. Paldies visiem citiem skolotājiem, kuri veidoja godprātīgo skolas pedagogu kolektīvu!

1937



1955. gada izlaiduma klase kopā ar klases audzinātāju Jāni Kaņepu. Foto no Jura Ķibera personīgā arhīva

Siguldas 1. vidusskolu beidzis 1955. gada. Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.

Skolas aura

Manas skolas gaitas sākās tūlīt pēc kara. Skolas ēkas vairs nebija, un pamatskolas klases tika izvietotas trīs dzīvojamajās mājās dažādās pilsētas vietās. Telpas nebija piemērotas skolas vajadzībām, tas nebija ērti skolotājiem un arī mums - skolēniem.

Pēc tam, turpinot mācības 8. klasē, mūs patīkami pārsteidza Siguldas vidusskola. Tā jau bija īsta skola - liela, gaiša trīsstāvu ēka, iekļāvusies skaistā parkā. Skola atradās vienā no glītākajām vietām Gaujas gravas malā, ārā no pilsētas, tuvumā nebija dzīvojamo māju. Tā atradās vietā starp Siguldas luterāņu baznīcu un Rakstnieku pili. Turpat netālu Siguldas pilsdrupas, 10 minūšu gājienā varējām nokļūt pie Gaujas.

Viss iepriekš minētais skolai radīja īpašu auru, kura noteica bijību un respektu pret to.

Izcili skolotāji

Pateicoties pamatskolas skolotājiem - Otto Sinātam matemātikā un Olgai Veģei latviešu valodā - mums bija labas zināšanas. Arī Siguldas vidusskolā mācījāmies pie izciliem skolotājiem - Jāņa

Kaņepa, Ilgas Šnideres, Rutas Rūmītes, Ulda Deisona, Osvalda Barona.

Klases audzinātājs Jānis Kaņeps mācīja mums algebru, ģeometriju un trigonometriju. Viņa stundās vienmēr valdīja klusums, jo viņš prata mūs ieinteresēt šajot it kā "sausajos" priekšmetos, un mums tajos bija labas sekmes. Tas vēlāk deva lielas priekšrocības un drošību, kārtojot iestāju eksāmenus Rīgas augstskolās.

Klases audzinātājs vienmēr atrada arī kādu nelielu, bet skolai vajadzīgu praktisku darbu skolas apkārtnes sakopšanai. Viņa iemīļotais teiciens: "Nekad nebūs tā, ka nekur nekas nebūs jādara!"

Interesanti atcerēties, ka skolotājs bija nodibinājis sadarbību ar Siguldas vienīgā kinoteātra kasieri, kā rezultātā biļetes skolēni ar sliktām sekmēm nevarēja iegādāties.

Klases audzinātājs Jānis Kaņeps noorganizēja mūsu pirmo ekskursiju ārpus Latvijas- uz Ļeņingradu. Braucām ar vaļējo borta mašīnu uz cietiem soliem. Mēs toreiz bijām ļoti priecīgi par šo braucienu!

Aģitbrigādes un komjaunatne

Tajā laikā pirms LPSR svētkiem skolai vajadzēja organizēt tā saucamās "aģitbrigādes" ar priekšnesumiem. Nācās "uzstāties" toreiz vienīgajā Siguldas lielajā zālē ugunsdzēsēju depo ēkā, kā arī piedalīties ar dziesmām un tautas dejām ārpus Siguldas - piedalījāmies kādas kolhoza kūts atklāšanā.

Bijām pateicīgi klases audzinātājam, ka viņš uzstājīgi neprasīja, lai mēs stātos komjaunatnē. Mūsu klasē no 30 skolēniem bija kādi divi trīs komjaunieši. Skolotājs Kaņeps uzskatīja, ka svarīgākas lietas ir mācības, praktiskie darbi, viņš arī zināja, ka mūsu brīvā laika lielāko daļu aizņem sporta nodarbības.

Marta dienā, kad bija nomiris "tautu vadonis" Staļins, pēc klusuma brīža skolā, vien pāris stundu vēlāk mēs jau bijām uz slaloma kalna, jo bija skaists pavasara laiks un sniegs vēl bija.

Skolotāji Jānis Kaņeps, Uldis Deisons un Osvalds Barons

Kora dziedāšanas stundas vadīja skolotājs Jānis Kaņeps. Kāda sakritība! Jā - mums skolā bija divi Jāņi Kaņepi. Mūzikas skolotājs vadīja kori, piedalījāmies Dziesmu svētkos Siguldā un arī Igaunijā, Pērnavā. Mūzikas skolotājs Jānis Kaņeps bija arī viens no Siguldas pūtēju orķestra dibinātājiem.



Siguldas vidusskolas audzēkņi 50. gadu sākumā. Foto no Jura Ķibera personīgā arhīva

No Cēsīm uz mūsu skolu atnāca skolotājs Uldis Deisons. Viņš mācīja mums krievu valodu, bija ļoti labs šahists, kā arī piedalījās skolas dramatiskā pulciņa veidošanā un, manuprāt, ielika pamatus mana klasesbiedra Jura Strengas - tagad pazīstamā aktiera - karjerai.

Vēsturi mums mācīja skolotājs Osvalds Barons. Viņš bija arī gleznotājs, cilvēks ar plašu interešu loku.

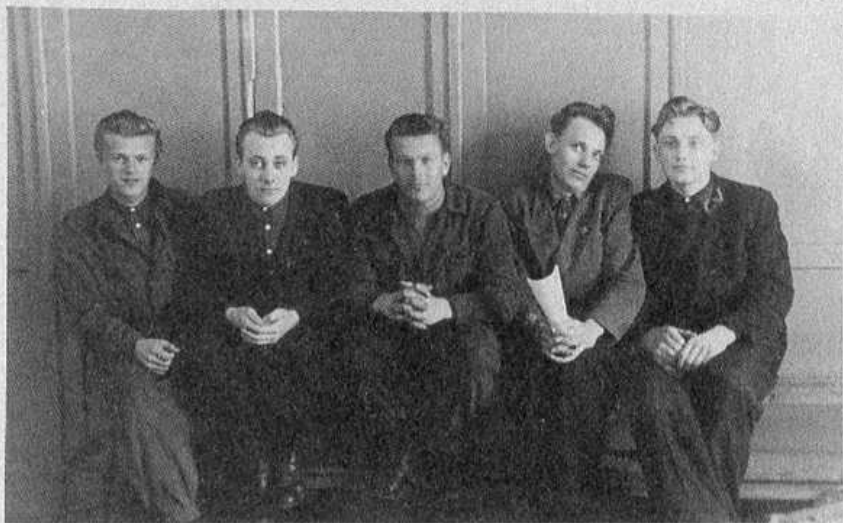
Sporta svētki un skolotājs Reinhards

Ļoti nozīmīga vieta skolas dzīvē bija sporta skolotājam Zigurdam Reinhardam. Viņš ieaudzināja mīlestību uz sportu, organizēja sporta nodarbības dažādos sporta veidos. Viņa vadībā izveidojām vēl vienu volejbola laukumu, vieglatlētikas sektorus, rudenī tīrījām no krūmiem kalnu slēpošanas trases. Fizikultūras stundas vienmēr notika ārpus telpām, ziemā uz slēpēm.

Vasarās piedalījāmies sporta svētkos ne tikai Siguldā. Toreiz sporta svētki bija ļoti populāri, jo nebijām TV un internēta gūstā. Atceros, ka uz sporta svētkiem Bīriņos skolotājs Reinhards mūsu komandu, sešus cilvēkus, aizveda blakusvāgī ar savu motociklu.

Zigurds Reinhards, būdams aktīvs sportists tajā laikā, Krievijā izcīnīja PSRS lauku jaunatnes čempiona godu slalomā.

10. klasē pavasara brīvlaikā skolotājs noorganizēja slēpošanas nometni Gaiziņ-kalnā. Tur bija lieliski sniega apstākļi, paši gatavojām pusdienas, piedalījāmies slaloma sacensībās un labi atpūtāmies.



11. klases zēni 1955. gada janvārī. Foto no Jura Strengas personīgā arhīva

Skolotājs vienmēr slīpēja mūsu kalnu slēpošanas tehniku, sekoja mūsu startiem sacensībās. Viņa vadībā sākām gūt panākumus Latvijas mēroga sacensībās. Gājiens no pilsētas centra līdz Klauku trasei ar slēpēm uz pleciem smagajos slēpju zābakos toreiz nebija nekas sarežģīts.

Skolotāja Reinharda ieguldītais darbs deva rezultātus - pēc vidusskolas, aizejot uz Rīgu, iekļuvām augstskolu izlasēs kalnu slēpošanā.

Skolotājs Turaidā sāka veidot jaunu slaloma trasi, netālu no savām lauku mājām. Šī trase vēlāk kļuva pazīstama kā Reiņa trase, tā saglabājot skolotāja piemiņu.

Klases personības

Runājot par mūsu klasi, esam lepni, ka mūsu klasesbiedri kļuvuši par atzītām personībām: Astrīda Kronberga - vairāku grāmatu autore, Aina Raudziņa (Dadzēna) - nopelniem bagāta skolotāja, Juris Strenga - iecienīts Dailes teātra aktieris.

Pateicoties skolotājas Ainas Raudziņas uzņēmībai un enerģijai, mums, klasesbiedriem, ir iespēja Siguldā satikties un pakavēties atmiņās.

Nobeidzot šo nelielo atmiņu klāstu, gribu teikt, ka, manuprāt, šie četri gadi Baltajā skolā vienmēr būs kopā ar katru no mums. Paldies skolotājiem un skolai par to!



Mācību stundā ar skolotāju Jāni Kaņepi. Foto no Jura Ķibera personīgā arhīva

1937

Siguldas 1. vidusskolu beidzis 1955. gada.

Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.

Četri kumeļa gadi Baltajā mājā

Diemžēl neesmu vairs siguldietis. Arī reti aizbraucu. Ja nu vien pa naktīm. Iemaldos sapņos. Un lielākā daļa manu sapņu sižetu šķetinās tieši Siguldā.

Pašlaik guļu Kurzemes jūrmalas Klapkalnciema verandas nojumē uz grīdas. Atļaujos paslinkot. Klausos putnu čivināšanā... Zied ķirši, ābeles, ceriņi... Kāds zirneklis mani kā lielu mušu mēģina ievīstīt savos smalkajos pavedienos. Un kā lai arī nespīri-nātos, esmu jau noķerts Siguldas pagātnes atmiņu tīklā... Starp zaļajiem bērziem manā dārzā paceļas Baltā māja... Iemirdzas Siguldas jauno censoņu vietējās augstākās izglītības iestādes logi.

Kāpēc riebīgie pavasara eksāmeni vienmēr notika visskaistākajā gadalaikā? Skrējiens rītos uz skolu - no Krimuldas kalna lejā, cauri ievu krūmiem, pāri tiltam, augšā Siguldas kalnā, kur krasta malā jau gaidīja Baltais nams.

Bija jau vēl arī ārpusreglamenta gājieni vakaros uz Siguldas depo... Skolas direkcijas aizliegtās dejas... Daudz kas toreiz bija aizliegts... Bet nevarēja aizliegt pirmās bailīgās iemilēšanās drudzi. Cik grūts bija gājieni pāri depo putekļainajai grīdai, lai uzlūgtu Viņu!

Sniegots marta rīts, neej uz skolu... Sēžu Krimuldas pilsdrupās uz soliņa un skatos uz balto Gaujas ieleju... Saule... Gaisā pavasaris... Ir miris mīļotais ūsainais Tautu Tētis... Varu iedomāties, kā mani klasesbiedri asarām samocītajās sejās, melnām sēru lentām plīvojot, spiesti stāvēt aktu zālē un klausīties bēdīgu mūziku...

Pēc gadiem kādā klases salidojumā mēs ieejam šajā pamestajā Baltās mājas zālē... Grīda izlauzta, griesti ielūzuši... Jā! Visādi bijis. Šeit mēs lielajā starpbrīdī pie galdiem ēdām pusdienas, sarīkojamos dejojām. Te mēs dziedājām korī, spēlējām teātri. Krievu valodas skolotājs Uldis Deisons bija mans dēls vai students-īsti neatcerosim es ar slikti pielīmētu bārdu izlikos par profesoru Okajamovu! Te diriģents Kaņeps dresēja nedisciplinētu palaiņņu bandu, kas stāvēja uz pakāpieniem skatuves priekšā. Kārtības ieviešanā viņa galvenais arguments bija vijoles lociņš, kas tika izmantots tādā pašā veidā, kā kādreiz skolotāji to darīja ar lineālu. Vēlāk mēs dziedājām Haralda Medņa vadībā Siguldas Dziesmu svētkos, pat Pērnavas Dziesmu svētkos!

Izlaiduma ekskursija! Vaļējā automašīnā ar meijām gar bortiem! Cauri Igaunijai! Ļeņingrada!

Mūsu klases "aģitbrigādes" koncerts kolhoza putnu kūti tās atklāšanā!

Mūsu skolotāji! Lūk, manā priekšā aiz akmeņu grēdas stāv viņi blakus cits citam - latviešu valodas skolotāja Ilga Šnīdere, angļu valodas skolotāja un dramatiskā pulciņa vadītāja Angelika Dzirne, vācu valodā - Ruta Rūmīte, vēsturē - Osvalds Barons, sporta fanātiķis Zigurds Reinhards. Bet mūsu klases disciplīnas un matemātikas zinātņu stūrakmens bija klases audzinātājs Kaņeps - arī Jānis. Arī reizēm kļiedza, kad sastapās ar atklātu negodīgumu, slinkumu vai nolaidību.

Tikai vēlāk, kad aizklīdu no Baltās mājas uz lielpilsētu, es pilnībā sapratu, kā man bija laimējies būt šajā kompānijā četrus kumeļa gadus, mācoties atšķirt pārejošās dzīves vērtības no mūžīgajām!

Aina Raudziņa

Siguldas 1. vidusskolu beigusi 1955. gada.
Atmiņas uzrakstītas 2016. gadā.



Siguldas vidusskolas 1955. gada izlaidums ar klases audzinātāju Jāni Kaņepu. Foto no Ainas Raudziņas personīgā arhīva

Skolas laiks un fizika

Siguldas vidusskolā mācījos no 1951. līdz 1955. gadam. Mūsu klase bija pēdējā bez paralēlklases. Skolā bija četras klašu telpas, skolotāju istaba. Trešajā stāvā atradās internāta istabiņas laukos dzīvojošiem skolēniem. Pirmā stāva skolas zālē notika gan fizikultūras stundas, gan pusdienas, gan kora dziedāšana, gan sarīkojumi, gan rīta rosmes vingrošana, kas labā laikā tika veikta ārā - skolas priekšā, blakus Ata Kronvalda piemineklim.

Klases audzinātājs mums bija izcilais matemātikas skolotājs Jānis Kaņeps. Viņš, nežēlojot sevi, gan stundās, gan papildu stundās prata iemācīt matemātiku visiem. Skolā ienāca arī jaunie skolotāji. Vēsturi 8. klasē mācīja Harijs Gulbis - vēlāk izcilais dramaturgs, latviešu valodu - Ilga Šnīdere. Fiziku katru gadu mācīja kāds cits skolotājs - Graudiņa, Sīpols, Dīriķe (Mozare), Lielmanis.

1962. gadā no skolnieces biju kļuvusi par kolēģi saviem skolotājiem Dīriķei un Lielmanim. Kopā nostrādājām vairākus gadus. Es - visu mūžu. Gandarījums, ka varēju,

turpinot tradīciju, sagatavot uzvarētājus republikas olimpiādēm fizikā. Mēs visi varam lepoties ar pasaules slavu ieguvušiem fiziķiem,

Siguldas vidusskolas absolventiem -Agri un Modri Gailīšiem. Viņi uzvarēja 1. Republikas fizikas olimpiādē un atdeva skolai uzvaras kausu. Šobrīd fiziķa Agra Gailīša vadībā zinātnieku veiktais eksperiments Salaspilī par Zemes magnētiskā lauka izcelšanos ir viens no atzīstamākajiem pasaulē.

Galvenais bija sports un mūzika

No 1954. gada skolas direktors bija Antons Rūdzis. Viņš prata piesaistīt skolotājus vīriešus. Skolā sāka strādāt jauni, talantīgi, izskatīgi skolotāji: Deisons, Barons, Lielmanis, Skrāpis, Akmentiņš, Reinhards un citi, kas iesaistīja skolēnus dažādās aktivitātēs. Galvenais bija sports un mūzika. Mums klasē bija zēnu ansamblis, meiteņu ansamblis un solisti. Paši mācījāmies, mēģinājām bez skolotāju palīdzības. Uzstājāmies skolas sarīkojumos, kolhozu klubos, vienreiz arī blakus esošajā Siguldas pilī, kuru apsargāja bruņoti karavīri, jo tur atpūtās krievu vadoņi no Maskavas. Dziedājām latviešu tautasdziesmas, arī klasiku. Šūberta¹ "Serenādi" dziedāja Ināra Rūtiņa, es spēlēju pavadījumu. Ar Juri Streņģu gatavojām Bazilio āriju no Rosīni^{52 53} operas "Seviljas bārdziniis". Dziedājām melodiskas dziesmas no tādām operām kā "Jevgeņijs Oņegins" un "Hof-maņa stāsti".

Visi vidusskolēni dziedāja korī, kuru vadīja Jānis Kaņeps, matemātikas skolotāja vārda un uzvārda brālis. Gatavojām Dziesmu svētku repertuāru. Piedalījāmies rajona Dziesmu svētkos, kuru virsdiriģents bija Haralds Mednis. Viņa personība atstāja neizdzēšamu iespaidu mūsu audzināšanā gan kopmēģinājumos, kas dažreiz notika arī mūsu skolas zālē, gan koncertos.

Kora svētku noformējums bija balti krekli puisiem, baltas blūzes meitenēm, kas rotātas ar prievītēm: soprāniem - sarkanas, altiem - zaļas, zēniem - zilas.

Dziedājām vienmēr un visur, kad sanācām kopā. Dziedot braucām kolhozu talkās, ekskursijās.

Skolu beidzot, 1955. gadā ar vaļēju smago automašīnu braucām uz Ļeņingradu (Pēterburgu). Tā mūs apbūra ar saviem mākslas dārgumiem.

Andrejs Jaunais

1942

Siguldas 1. vidusskolu beidzis 1960. gadā. Atmiņas uzrakstītas 2015. gadā.

Pirmais iesniegums dzīvē

1956. gada vasara. Esam beiguši Siguldas 1. septiņgadīgo skolu. Toreiz skola bija izvietota divās ēkās. Bērni no 1. līdz 4. klasei mācījās skaistā, baltā namā Lakstīgalas ielā, kas pirms kara piederēja ievērojamajam Siguldas ārstam Ādamam Melngalvim. Šo skolu visi zināja kā "mazo" skoliņu. "Lielā" skola - no 5. līdz 7. klasei - atradās Poru-ka ielā, toreiz Baumaņa ielā. Tad nu mēs kā "lielie" 1956. gadā beidzām savu pirmo skolu.

Toreiz vidējā izglītība nebija obligāta, tāpēc, lai mācītos vidusskolā, bija jāraksta iesniegums Siguldas 1. vidusskolas direktoram ar lūgumu uzņemt skolas 8. klasē. Toreizējais direktors bija Antons Rūdzis, un man šķiet, ka tas bija pirmais iesniegums, ko savā dzīvē rakstīju.

Tā nu mēs 1. septembrī visi sapulcējāmies savā klasē. Vidusskola toreiz atradās Baltajā pilī blakus luterāņu baznīcai. Klasē ieraudzījām vairākas pazīstamas sejas -siguldiešus, bet bija arī klasesbiedri no Allažiem, Līgatnes. Un bija notikusi vēl viena būtiska pārvērtība - mēs visi no "lielajiem" - septītajiem bijām kļuvuši par "sīkajiem" - astotajiem. Visvairāk savā attieksmē to izrādīja devītie - nesenie "sīkie". No vecākām klasēm to sajūtām mazāk.

Skolotāja Solovjova

Bija kāda skolotāja, kas mūsos konsekventi centās ieaudzināt sapratni, ka nekādi "mazie" vairs neesam, ka šeit, šajā skolā esam ieradušies iegūt vidējo izglītību. Tā bija ķīmijas skolotāja Elvīra Solovjova. Viņa vienmēr mūs četrpadsmit, piecpadsmitgadīgos uzrunāja tikai un vienīgi ar "jūs". Kad skolotājai likās, ka stundas laikā kļūstam pārāk bērnišķīgi, viņa ar raksturīgu žestu pacēla roku un paziņoja: "Šeit valda pamatskolnie-ciska atmosfēra!" Viņa necieta špikošanu, kad kādu pieķēra, atkal bija īpašais žests ar roku un skarbs spriedums: "Es jums lieku "vienu!"

Manuprāt, skolotāja Solovjova bija izcila gan kā skolotāja, gan ķīmijas speciāliste. Ne tikai speciāliste - entuziaste. Vecākajās klasēs viņa mums organizēja mācību ekskursijas uz Līgatnes papīrfabriku, uz Rīgu - superfosfāta fabriku Mīlgrāvī un cementa rūpnīcu, ja nemaldos, Ilģuciema. Centās mums parādīt, ka ķīmija nav tikai formulas un vienādojumi grāmatas lappusēs un vielu pārvērtības mēģenēs.

Domāju, ka mūsdienās vidusskolēniem pietrūkst konkrētu priekšstatu par apgūstamo zinātņu praktisko pielietojumu. Tā attieksme pret eksaktajām zinātnēm, kāda ieviesusies cilvēku prātos mūsdienās, noteikti sekmējusi to, ka Latvijas sabiedrība nav ieguvusi dažu izcilu matemātiķi, fiziķi, ķīmiķi, inženieri.

Siguldas vidusskolas skolotājs Uldis Deisons.

Foto no Ulda Deisona personīgā arhīva
1932



Siguldas vidusskolas klase. Foto no Ulda Deisona personīgā arhīva



Strādājis par latviešu valodas un krievu valodas skolotāju Siguldas 1. vidusskolā. Atmiņas pierakstītas 2016. gada jūlijā.

Atmiņas par Balto skolu

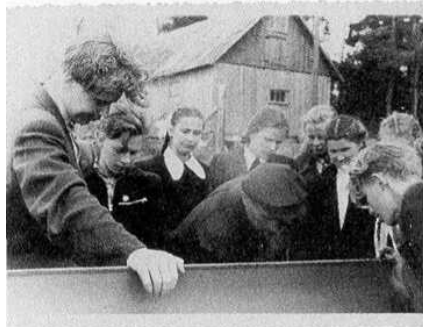
1953. gadā absolvēju Cēsu Skolotāju institūtu. No institūta mācību spēkiem labā atmiņā palikuši Pauls Dreimanis un Imants Kokars.

No 1953. gada līdz 1960. gadam Baltajā skolā mācīju krievu valodu un pēdējos gadus arī latviešu valodu. Uzticēto 8.a klases kolektīvu audzināju līdz 12. klases izlaidumam.

Baltās skolas skolotāju kolektīvā respektējami kolēģi bija matemātikas skolotājs Jānis Kaņeps un dziedāšanas skolotājs Jānis Kaņeps.

Matemātikas skolotājs Kaņeps, paskaidrojot jauno mācību vielu, ar lielu neatlaidību centās iemācīt skolēniem loģiski izprast doto tēmu. Ja bija nepieciešams, starpbrīdī vai pēc mācību stundām individuāli mierīgi un pacietīgi paskaidroja mācību stundas tēmu. Skolēni cienīja savu matemātikas skolotāju.

Dziedāšanas skolotājs Jānis Kaņeps ar lielu aizrautību sagatavoja skolas kori koncertiem, kā arī Siguldas rajona un republikas Dziesmu svētkiem. Skolotāju un skolēnu atmiņā viņš paliks ar savu vijoli un diriģējam kori - ar vijoles lociņu. Viņa vadībā darbojās skolēnu pūtēju orķestris, kuru nodrošināja ar saviem personīgajiem mūzikas instrumentiem.



Skolotājs Uldis Deisons ar skolēniem ekskursijā. Foto no Ulda Deisona personīgā arhīva

Tie bija pirmie gadi, kad skolā pieauga skolēnu skaits un nokomplektēja paralēl-klases. Biju "a" klases audzinātājs, bet "b" klases audzinātājs bija Laimonis Rācenājs, arī jaunās paaudzes skolotājs. Jauno skolotāju sadarbība audzināšanas darbā deva zināmus rezultātus. "A" klase pēc sastāva bija unikāla - 20 zēni un 8 meitenes. Divi audzēkņi - Jānis Riekstiņš un Pēteris Ozoliņš - kļuva par lidotājiem, mācoties Krievijā lidotāju skolā. Jānis Riekstiņš, viens no labākajiem skolas absolventiem, reiz atrakstīja vēstuli, izsakot prieku par pareizi izvēlēto un apgūto profesiju. Pēteris Ozoliņš piedzīvoja savā dzīvē augstas atbildības pienākumu - būt prezidenti Vairu Viķi-Freibergu apkalpojošās lidmašīnas komandā.

Kopā ar skolotāju Angeliku Dzirni iestudējām daudzas viencēliena ludziņas. Kā pirmo daudzcēliena lugu uzvedām Gunāra Priedes "Normunda meitene", kuru turpmākajos gados atkārtoti sagatavojām, iesaistot nākamo klašu audzēkņus. Darbs deva gandarījumu, vērojot vēlāk ievērojamo aktieru Jura Strengas un Marinas Janaus, kā arī Latvijas Televīzijas kolēģa Visvalža Meidropa tēlojumu. Suflieres pienākumus veica Aina Dadzēna (Raudziņa). Lugu iestudējuma māksliniecisko noformējumu veidoja Siguldas mākslinieks Voldemārs Gudovskis.⁵⁴ Tika iestudētas arī lugas, kurās tēloja skolotāji un skolēni.

Skolā vadīju arī skolēnu šaha pulciņu.

Ilgas Skutānas atmiņas glabājas Turaidas muzejrezervāta krājumā.

Saulcerītes Vieses grāmata "Raganiezis" publicēta 1976. gadā.

Erna Poruka - dzejnieka un rakstnieka Jāņa Poruka (1871-1911) sieva, kura kņaza Nikolaja Kropotkina 19. gadsimta beigās celtajā Baltajā pilī pēc agrā reformas, 20. gs. 20.-30. gados daļā ēkas bija izveidojusi pansiju Siguldas viesiem.

Maksimilians Kaulēns (1886-1971) - Siguldas ģimnāzijas direktors no 1928. līdz 1940. gadam un no 1941. līdz 1944. gadam, fizikas, matemātikas, ķīmijas skolotājs.

Augusts Balodis - Siguldas ģimnāzijas direktors no 1940. līdz 1941. gadam.

Arvīds Prēdelis (1902-1960) - latviešu mūziķis, ērģelnieks.

Manis Norvilis (1906-1994) - latviešu komponists, diriģents un ērģelnieks, strādājis par mūzikas skolotājs Rīgas apriņķa vidusskolā Siguldā no 1928. līdz 1935. gadam, kur vadījis Siguldas jaukto kori un bijis Siguldas Uzicsmu dienu virsdiriģents.

Virslieitnants A. Lukstiņš bija viens no Cēsu skolnieku rotas organizētājiem un arī militārās apmācības skolotājs Siguldas ģimnāzijā.

Alma Ābele (1907-1984) - latviešu teātra aktrise Jelgavas Latviešu teātri, Latgales teātri, Rīgas Mazajā teātrī, Dailes teātrī.

Edgars Zile (1908-1986) - latviešu aktieris Strādnieku teātrī, Dailes teātrī un Nacionalajā teātrī. Filmējies kino - "Melnā vēža spēlēs", "Vēla kalpi", "Vēla kalpi Vēla dzirnavās" u. c.

Fridrihs Engelss (1820-1895) - vācu filozofs, uzņēmējs, politiķis, marksisma teorijas pamatlicējs.

PMK - Pārvietojamā mehāniskā kolona (celtniecības organizācija).

Kaldupe S. Sauja kviešu. Rīga: Liesma, 1987. 25. Ipp.

Zigurds Zuze (192.9-2003) - latviešu grafiķis.

Otrā pasaules kara gados skola bija izvietota Ausekļa ielā (pretim dzelceļa stacijai).

Domāts rakstnieka, valodnieka, pedagoga Kronvalda Ata (1837-1875) piemineklis, kura autors ir Teodors Zaļkalns (1876-1972). Piemineklis 1938. gadā tika atklāts pie Rakstnieku pils (Siguldas Jaunās pils). Pēc Otrā pasaules kara Rakstnieku pilī ierīkojot atpūtas iestādi Padomju Savienības Iekšlietu resora darbiniekiem, piemineklis tika demontēts. Vairākus gadus tas atradās gravas nogāzē pie Baltās pils.

50. gadu beigās Siguldas 1. vidusskolas skolotāji un skolēni to izvilka un novietoja pie skolas ēkas. 60. gadu pirmajā pusē piemineklis atgriezās savā sākotnējā vietā - uz postamenta pie Rakstnieku pils.

"BeceMte pefinma" (krievu vai. 'Jautrie zēni') - krievu padomju muzikālā kinokomēdija, uzņemta 1934. gadā.

Domājams, krievu valodas skolotāja Rozā Karlina.

Saulcerīte Viese (1932-2004) - latviešu rakstniece un literatūrzinātniece, Raiņa un Aspazijas radošās biogrāfijas pētniece.

Astrīda Beināre (1937-2016) - skolotāja un rakstniece, sarakstījusi romānus "Rīgas Dievmātes klosteris" (1992), "Kaupo un Svētais Grāls" (2006), kas tulkoti arī vācu valodā.

Džeks Londons (1876-1916) - amerikāņu rakstnieks.

Henriks Ādams Aleksandrs Pijs Senkevičs (1846-1916) - poļu rakstnieks.

Levs Tolstojs (1828-1910) - krievu rakstnieks.

Arvīds Grigulis (1906-1989) - latviešu rakstnieks un literatūrzinātnieks.

1923. gadā dibinātās Siguldas Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības ēka Siguldā, Depo ielā 1.

¹ Eduards Pāvuls (1929-2006) - latviešu teātra un kino aktieris, filmējies daudzās filmās - "Zvejnieka dēls", "Pie bagātās kudzes", "Purva bridējs", "Nāves ēnā", "Vella kalpi", "Ilgaiss ceļš kāpās", "Zītaru dzimta" u. c.

Arvīds Zvagulis (1920-2016) - latviešu vilojnieks,
koncertmeistars, diriģents.

Pālis Matīss (1904-1985) - latviešu estrādes un operas dziedātājs, pedagogs.

Nikolajs Nekrasovs (1821-1877) - Ukrainā dzimis krievu dzejnieks, rakstnieks, kritiķis un publicists.

Mārtiņš Zalcmanis.

Fragments no vēstules Rasmai Rozentālei 2008. gada februārī.

Félicita Ertnere (1891-1975) - kustību pedagoģe, teātra režisore.
Dzimusi Siguldas pagasta "Spriguļu"
mājās, strādājusi par kustību konsultanti Dailes teātrī.

Eiženija Kaldovska Šmite (1916-1970) - latviešu aktrise, strādājusi Nacionālajā teātrī.

Marga Tetere (1912-1991) - latviešu aktrise, režisore, režisora Eduarda Smilģa asistente Dailes teātrī.

' Velta Krūze (1917-2008) - latviešu aktrise Dailes teātrī, strādājusi par režisori Latvijas radio.

^s Kārlis Vaidmanis (1919-1993) - latviešu aktieris, strādājis Dailes teātrī no 1938. gada līdz 20. gadsimta

70. gadu sākumam.

Astrīda Kursīte.

Zoja Kosmodemjanska (1923-1941) - padomju partizāne, godināta kā varone Padomju Savienībā.

Valdcķu muižu Kandavas pagastā 1931. gadā iegādājās preses izdevējs ("Jaunākās Ziņas", "Atpūta") un miljonārs Antons Benjamiņš (1860-1939). Benjamiņu ģimene nolaisto Valdeķu muižu īsā laikā izveidoja par lauku paraugsaimniecību.

Helēna Bitnere-Hehta (1935) - latviešu basketboliste.

Jānis Stradiņš (1933) - latviešu akadēmiķis, fizikālķīmiķis, zinātņu vēsturnieks, vēsturnieks, Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenais loceklis, Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents (1998-2004).

Paula Baltābola (1891 1978) - latviešu aktrise, strādājusi Jaunajā Rīgas teātrī, Liepājas Latviešu teātrī, Nacionālajā teātrī, Strādnieku teātrī, Valsts filharmonijā.

Napoleons Bonaparts (1769-1821) - Francijas karavadonis, politiskais liders.

Jānis Endzelīns (1873-1961) - latviešu valodnieks, baltu valodu pētnieks, pasniedzējs.

Mavriks Vulfsons (1918-2004) - latviešu žurnālists, Latvijas Mākslas akadēmijas profesors un politiķis.

Aleksandrs Dargomižskis (1813-1869) - krievu komponists.

Haralds Mednis (1906-2000) - latviešu diriģents, vairāku Dziesmu svētku virsdiriģents.

Jānis širmanis (1904-1992) - latviešu rakstnieks, pedagogs.
Izdevums "Draugi: stāsti jaunatnei" publicēts 1943. gadā.

Ivans Susaņins - romantizēts 17. gadsimta krievu nacionālais varonis.

Eduards Kaļķis (1934-1991) - Siguldas vidusskolas krievu valodas un literatūras, kultūrvēstures skolotājs, rakstījis dzeju. Publicējis grāmatu "Dzejas: dzejoļi un dienasgrāmatas fragmenti" (1999).

Hektors Berliozs (1803-1869) - franču komponists, "Fantastiskā simfonija" (1830) ir viens no slavenākajiem Berlioza darbiem.

Mārtiņš Buclers (1866-1944) - latviešu fotogrāfs un izdevējs, profesionālās fotogrāfijas aizsācējs Latvijā, atvēris Siguldā fotodarbnīcu un foto preču veikalu. Viņa grāmata "Fotogrāfijā - rokas grāmata pašmācībai visos fotogrāfiskos darbos" (1904) atkārtoti izdota 1924. gadā.

Francis Šūberts (1797-1828) - austriešu komponists.

Džoakīno Antonio Rosini (1792-1868) - itāļu komponists.

Voldemārs Gudovskis (1928—2017) - latviešu gleznotājs. Darbojies Siguldas kultūras namā kā mākslinieciskais noformētājs, veidojis dekorācijas daudzām Siguldas tautas teātra izrādēm, bijis Siguldas tēlotāja mākslas studijas vadītājs, vairāku personālizstāžu autors, Turaidas muzejrezervāta ekspozīciju mākslinieciskais autors un iekārtotājs, daudzus gadus organizējis Mākslas dienas.